

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา
อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
POLITICAL PARTICIPATION DEVELOPMENT OF PEOPLE AT
MUANGTAO SUB-DISTRICT, PAYAKKAPUMPISAI DISTRICT,
MAHASARAKAM PROVINCE

พระสร้อยทอง ปญญาวุธ (ประทุมทอง)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา
อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พระสร้อยทอง ปญญาวุโร (ประทุมทอง)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Political participation development of people
at muangtao sub-district, payakkapumpisai district,
mahasarakam province

Phra Soitong Paññāvudho (Pratumtong)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- ชื่อสารนิพนธ์** : การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา
อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม
- ผู้วิจัย** : พระสร้อยทอง ปญญาวุธ (ประทุมทอง)
- ปริญญา** : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
- คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์**
- : รศ. ดร.พรรษา พฤษยามกุล, พธ.บ. (มานุษยสังคมศาสตร์), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)
 - : รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ๒. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม

การวิจัยเป็นวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘๖ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๓๘๐ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด จำนวน ๗,๙๘๙ คน จากจำนวนประชากรตั้งแต่อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t- test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการพรรณนาแจกแจงความถี่ประกอบตาราง และวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามหลักทฤษฎีการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$) รองลงมาได้แก่ด้านการไปใช้สิทธิ และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$) และด้านการประชาคมติและประชาพิจารณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$) ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน ประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนส่วนมากได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร และประชาชนไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารระดับหมู่บ้าน การหาเสียงยังไม่ค่อยชัดเจนเพราะยังเปิดเสียงเบาเกินไป ประชาชนไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง การเลือกตั้งมีการใช้กลยุทธ์เชิงนโยบายและปฏิบัติเพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง ไม่ตระหนักและการให้ความสำคัญในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นักการเมืองไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประชาชนหลังจากการรับการเลือกตั้งทำให้การบริหารเกิดปัญหาและขาดการตรวจสอบจากประชาชน ขาดผู้นำในการแสดงความคิดเห็น เพราะกลัวผิดกฎหมาย ผู้มีอำนาจยึดติดความคิดของตัวเองเป็นที่ตั้งความคิดเห็นที่ประชาชนเสนอให้ไม่นำไปปฏิบัติ เป็นต้น ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจะมีการจัดกิจกรรมหรือรณรงค์ให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ อยากรให้ผู้เลือกตั้งจัดทำป้ายหาเสียงให้ตัวหนังสือใหญ่ๆ จะได้เห็นนโยบายชัดเจนขึ้น ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ มากขึ้น ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง ควรประชาสัมพันธ์ด้านการเลือกตั้งที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรเพิ่มความรู้อำนาจประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในบริหารงานในโครงการต่างๆ เพื่อเสนอปัญหาและการสำรวจปัญหาของตนในพื้นที่ ควรรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย ของประชาชนเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขต่อไป

Research Paper Title : Political Participation Development of People at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province

Researcher : Phra Soitong Paññāvudho (Pratumtong)

Degree : Master of Political Science

Research Paper Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Pansa Pruetyangkoon, B.A. (Human Welfare Science), M.A. (Political Sciences), Ph.D. (Political Science)

: Assoc. Prof. Dr. Termsak Tong-In, B.A. (Social Teaching), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

Date of Graduation : March 17, 2020

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study political participation development of people at democratic governing system comprehension of people at at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province, 2. To compare political participation development of people at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province, classified by personal factors and 3. To study problems obstacles and recommendations for political participation development for people at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data with questionnaires that had total reliability value at 0.986 from 380 samples, who were 18 years old and over, living at at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province derived from 7,989 people at using Taro Yamane's formula with significant level set to 0.05. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, SD, hypothesis tested by t-test, F-test. The open-ended questionnaires were analyzed by table frequency. The qualitative research collected data from 8 key informants by in-depth-interviewing, analyzed data by descriptive interpretation.

Findings of the research were as follows:

1. Political participation development of people at at Muangtao Sub District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province, by overall was at high level ($\bar{X}=3.66$) Each aspect was that political information exposure according to Apparihaniyadhamma was at high level ($\bar{X}=3.75$), political activity participation was at high level ($\bar{X}=3.68$), voting and election participation was at high level ($\bar{X}=3.60$), public hearing and public discussion was

at high level ($\bar{X} = 3.59$), accordingly. Results of political participation development for people at at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province, classified by personal factors were that people with different gender, age, educational level, had different political participation, accepting the set hypothesis. People with different occupations and incomes per month did not have different political participation, rejecting the set hypothesis.

2. Problems and obstacles of political participation development at Muangtao Sub-District, Payakkapumpisai District, Mahasarakam Province were that majority of people did not receive news and information evenly. People did not have information centers at village levels Election campaign was not quite clear because the voices of campaigners were so low. People did not have right to know data and information about various activities. People still lacked knowledge and understanding about participating in political activities. People were not members of political parties. Election used political tricks and techniques to win the election. People did not see the importance of voting. Politicians did not give importance to people after election causing problems of administration and checking. Lacking of leaders in expressing ideas because they were afraid of the authority. Administrators uphold to their opinions, not responsive to people's approaches.

3. Recommendations were found that there should be campaigning activities to give people news and information through public relations media so that people could be informed regularly. Election candidates should use bigger billboards so that people could see policies clearly. People should have more right to know news and information about political activities widely. People should have opportunities to participate in political activities regularly so that they could propose local problems and solutions. Agencies involved should campaign regularly to solve local problems. Politicians should listen to various opinions to use them as guideline for problems solution for local residents.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่
ปรีกษาสารนิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ดร.พรรษา พุฒยางกูร และ รองศาสตราจารย์ดร.เต็มศักดิ์
ทองอินทร์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสาร
นิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ขออนุโมทนาขอบพระคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบสารนิพนธ์
คือ รองศาสตราจารย์ดร.สุรพล สุยะพรหม, รองศาสตราจารย์ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล, รอง
ศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, รองศาสตราจารย์
ประณต นันทียะกุล, และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย คือ ศาสตราจารย์
ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์, รองศาสตราจารย์ประณต นันทียะกุล, รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศร
เดช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต, ดร.กาญจนา คำจตุติ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า
ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบพระคุณพระครูปริยัติพัฒน์โนดม เจ้าคณะอำเภอพยุหะคีรี, พระครูวิโรจน์
ธรรมสาร เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต.๑ ขอเจริญพรขอบคุณ นายประเทือง ศรีจันทร์ สมาชิกสภา
จังหวัดมหาสารคาม, นายทวี เกิดบุญมี กำนันตำบลเมืองเตา, นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน รองปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, นายสำลี แก้วประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๔, นายจตุรงค์ บัวชัยยา
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, นายบัญญัติ จันทรสุวรรณ สมาชิกพรรคอนาคตใหม่,
และประชาชนทุกท่านที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเตาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
ทั้งยังให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ขอขอบพระคุณพระครูเมธีชัยวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดจอมสุตาราม(ไพรงาม) แขวงถนนนคร
ไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่มีเมตตาส่งเสริมเรื่องการศึกษาและแนวทางการรู้เป็นอย่างดี
และขอขอบคุณ คณะอาจารย์คณะสังคมศาสตร์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ได้ให้ความรู้ประสิทธิภาพ
ประสิทธิภาพการและประสบการณ์ ตลอดจนกระทั่ง ให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ
และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมาและ ขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือใน
ด้านต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้
ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บุพการีผู้ให้กำเนิดและคณะอาจารย์ทุกท่านผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา
ความรู้ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจตามสมควรพร้อมทั้งขออุทิศ
ความดีของสารนิพนธ์นี้ให้บิดามารดาครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ญาติโยมผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และแก่พระพุทธศาสนา สืบไป

พระสร้อยทอง ปญญาวุโธ (ประทุมทอง)

๙ มกราคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๗
๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒๒
๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๔๑
๒.๔ หลักพุทธธรรมกับการพัฒนามีส่วนร่วม	๖๕
๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๖๙
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๖
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๘๓
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๓
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘๓
๓.๓ เครื่องมือในการวิจัย	๘๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๙

สารบัญ

บทที่	เรื่อง	หน้า
๔	ผลการวิจัย	๙๑
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป	๙๑
๔.๒	ผลการวิเคราะห์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๙๓
๔.๓	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	๙๙
๔.๔	ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๒๑
๔.๕	ผลจากวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๒๖
๔.๖	องค์ความรู้	๑๓๔
๔.๖.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๓๔
๔.๖.๒	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๓๖
๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๓๘
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๓๙
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๑๔๖
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๕๑
๕.๓.๑	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๕๑
๕.๓.๒	ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๕๒
๕.๓.๓	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	๑๕๒
บรรณานุกรม		๑๕๗
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๑๕๘
	ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ	๑๖๔
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ แบบสอบถาม	๑๖๙
	ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)	๑๗๑
	ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๗๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก	๑๘๓
ภาคผนวก ช แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๙๓
รูปภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์	๑๙๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แนวคิด ความหมายของการพัฒนา	๘
๒.๒	แนวคิดการพัฒนา	๑๔
๒.๓	แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา	๑๗
๒.๔	ความสำคัญของการพัฒนา	๑๙
๒.๕	ระดับของการพัฒนา	๒๐
๒.๖	การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน	๒๒
๒.๗	แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๒๖
๒.๘	ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒๙
๒.๙	ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๒
๒.๑๐	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๕
๒.๑๑	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๗
๒.๑๒	ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๙
๒.๑๓	ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๔๑
๒.๑๔	เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๔๖
๒.๑๕	ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๕๓
๒.๑๖	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๕๘
๒.๑๗	ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๖๑
๒.๑๘	สาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	๖๓
๒.๑๙	ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ	๖๕
๒.๒๐	หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม	๖๙
๒.๒๑	สถิติหรือข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา	๗๕
๒.๒๒	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	๘๐
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา	๘๕
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๒
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการ พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม	๙๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๙๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๙๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๙๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการร่วมประชมติและประชาพิจารณ์	๙๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวม	๑๐๐
๔.๘	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวม	๑๐๐
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ โดยรวม	๑๐๑
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ	๑๐๒
๔.๑๑	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference)จำแนกตามอายุโดยรวม	๑๐๓
๔.๑๒	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference)จำแนกตามอายุ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๑๐๓

๔.๑๓	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการเมือง	๑๐๔
๔.๑๔	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการไปใช้สิทธิ และการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑๐๕
๔.๑๕	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการประชามิติ และประชาพิจารณา	๑๐๕
๔.๑๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามการศึกษา โดยรวม	๑๐๖
๔.๑๗	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามการศึกษา โดยรวม	๑๐๗
๔.๑๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม	๑๐๘
๔.๑๙	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ	๑๐๙
๔.๒๐	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ โดยรวม	๑๑๐
๔.๒๑	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย	๑๑๑

จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๒	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๑๑๒
๔.๒๓	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการไปใช้สิทธิ และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑๑๓
๔.๒๔	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการประชามิติ และประชาพิจารณา	๑๑๔
๔.๒๕	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้	๑๑๕
๔.๒๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้ โดยรวม	๑๑๖
๔.๒๗	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๑๑๗
๔.๒๘	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๑๑๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๙	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑๑๙
๔.๓๐	แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการแสดงประชาติและประชาพิจารณ์	๑๒๐
๔.๓๑	สรุปโดยภาพรวมผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๑๒๐
๔.๓๒	ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๑๒๑
๔.๓๓	ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๑๒๒
๔.๓๔	ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๑๒๒
๔.๓๕	ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๑๒๓
๔.๓๖	ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑๒๓
๔.๓๗	ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑๒๔

๔.๓๘	ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงประชาตติและประชาพิจารณา	๑๒๕
------	---	-----

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๙	ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงประชาตติและประชาพิจารณา	๑๒๖
๔.๔๐	สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๑๒๘
๔.๔๑	สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๑๒๙
๔.๔๒	สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑๓๒
๔.๔๓	สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการแสดงประชาตติและประชาพิจารณา	๑๓๔
๕.๑	สรุปโดยภาพรวมผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๑๔๑

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงผลการเลือกตั้ง	๗๔
๒.๒	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๒
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับการวิจัย	๑๓๕
๔.๒	องค์ความรู้ที่ได้รับจากสังเคราะห์งานวิจัย	๑๓๗

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ปาฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมังคลวิสาลินี สีลขันธวรรค อรรถกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก	
	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกายมหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิตาลัยสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “การจะเป็นเสีย นั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตนเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะผลิต อาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความ พอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ที่ไม่ห่างไกล เท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก จึงอาจล้ำสมัย คนอื่นเขาต้องการเศรษฐกิจที่ ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง”^๑

ในปัจจุบันสภาพการณ์ปัญหาของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวดที่ ๕ เรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐส่วนที่ ๑๐ เรื่องแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปรับปรุงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างการบริหารโดยใช้หลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี และการจัดบริการสาธารณะไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงาน และการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างคล่องตัวมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น^๒

ปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเองสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงอีกทั้งจะเป็นหน่วยงานหลักที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันคำนึงถึงความรับผิดชอบของงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ภาครัฐ

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

^๒ ไพศาล โชติวรรณพุกษ์, “แนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอ่างแก้ว อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง”, รายงานการค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา, (สำนักงานบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒.

จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้รับรู้ ได้แสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา รวมทั้งร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผลการทำงาน เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่ายในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐^๓

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ด้วยศักยภาพของรัฐบาลที่บริหารประเทศเพียงหน่วยงานส่วนเดียวไม่อาจสนองตอบความต้องการ การบริการ และการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นแนวความคิดในการกระจายอำนาจของการบริหารของการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลสามารถสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และตรงตามความเป็นจริงที่ชุมชนต้องการ^๔ นับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง การปกครองท้องถิ่นเป็นช่องทางสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ซึ่งการจัดการมีปกครองตนเองในรูปแบบหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญคือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของตนเองของประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้วการปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง และไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและการปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นแหล่งสร้างหรือผลิตผู้นำทางการเมืองของประเทศในอนาคต^๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในส่วนที่ ๑๐ ว่าด้วยแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา ๘๗ พอสรุปได้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมให้ประชาชนตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการทางเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนา การเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม สาธารณะของชุมชนรวมทั้ง

^๓ วิษณุกร ปุ่มแมน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต การปกครองท้องถิ่น**, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑.

^๔ กัลยาสุตา บัวแก้ว, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด”, **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์การปกครอง**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^๕ นิมิตร ไชยรัตน์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๔.

สนับสนุนการ ดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถ แสดงความคิดเห็นและสนองความต้องการของชุมชนในพื้นที่การส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง^๖

สรุปได้ว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและตรงตาม วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับ “การมีส่วนร่วมของ ประชาชน” เป็นส่วนสำคัญปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในด้าน ต่างๆ อาจจะเป็นด้วยลักษณะองค์กร หน่วยงาน นโยบายของรัฐนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม แต่กลับเป็นอุปสรรคที่ไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมได้ ในทางกลับกันอาจเป็นเพราะประชาชนไม่เคยชิน กับการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม และไม่ทราบว่า จะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร

จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาเป็นอย่างไร และอยากทราบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นอย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการนำศักยภาพและ ชีตความสามารถตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของประชาชนทุกคน ให้มีบทบาทในทุกระดับและทุก ขั้นตอนของการพัฒนาจึงเป็นทั้งวิธีทาง และเป้าหมายของการพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นวิถีทางที่จะทำให้ประชาชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองร่วมกัน และจะ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีปัญหา อุปสรรค อะไรบ้าง และข้อเสนอแนะควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

^๖ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐), หน้า ๗๔.

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ๓. ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และ ๔. ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์^๗

๑. ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๘ รูป/คน

ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ๒ รูป สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม ๑ คน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ๑ คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ๑ คน กำนันตำบลเมืองเตา ๑ คน ผู้นำชุมชน ๑ รูป/คน สมาชิกพรรคอนาคตใหม่ ๑ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่ในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๒๖ หมู่บ้าน

๑. ประชากร ได้แก่ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งตั้งแต่อายุ ๑๘ ปีขึ้นไปที่อยู่อาศัยในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๕,๗๖๖ คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๐ คน^๘

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นระยะเวลา ๖ เดือน

^๗ ณรงค์ สีนสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: วชิรรินทร์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๔-๕.

^๘ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.mungtao.go.th/base.php?contentid=๖/> [๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒].

๑.๕. สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง ทำให้ก้าวหน้า ทำให้มั่นคง ทำให้ดีขึ้น ทำให้ยั่งยืนขึ้นในที่นี้คือ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นคง แข็งแรง มีความเจริญก้าวหน้า บนฐานทรัพยากร ที่ชุมชนมีอยู่ เป็นอยู่ เพื่อความสุขความเจริญอย่างยั่งยืนของประชาชนในชุมชน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมอย่างแท้จริง ในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกออกเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลอื่น รวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ และติดตามการหาเสียงหรือการไปฟังการหาเสียงของนักการเมือง

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการ การฟัง การพูด หรือปฏิบัติในสิ่งหนึ่งใดที่เกี่ยวข้องทางการเมือง

๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง การแนะนำหรือชักชวนให้บุคคลอื่นไปลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครและการณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัคร หรือการเข้าร่วมเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

๔) ด้านการแสดงประชาตติและประชาพิจารณา หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมือง การแสดงประชาตติ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ การเข้าชื่อถอดถอน การร่วมเดินประท้วงขับไล่ ตรวจสอบการทำงาน หรือการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือนักการเมืองท้องถิ่นให้เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาและเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งมีอยู่ตั้งแต่ ๑๘ปีขึ้นไปจำนวน ๕,๗๖๖ คน ในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๗.๔ ผลการวิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”ผู้วิจัยนั้นได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.ขอบเขตด้านประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๗,๙๘๙ คน^๑

^๑ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.muangtao.go.th/base.php?contentid=๖/> องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม/ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม [๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒].

๒.กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่างได้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีจำนวน ๗,๙๗๓ คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane^๒ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ และมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรทั้งหมด ๗,๙๘๙ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{7,989}{1+7,989(0.05)^2} \\ n &= \frac{7,989}{1+7,989(0.0025)} \\ n &= \frac{7,973}{1+20} \\ n &= \frac{7,973}{21} \\ &= ๓๘๐ \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๘๐ คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูล มีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากรโดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

^๒ Taro Yamane, *Statistic: An Introductory Analysis*, 3rd ed., (Singapore: Time Printers SdnBnd, 1973), p. 130.

อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามรวม ๓๘๐ คน ซึ่งที่มี อายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	บ้านเมืองเตา	๕๐๕	๒๔
๒	บ้านยานาง	๓๔๐	๑๖
๓	บ้านโนนยุง	๒๖๐	๑๒
๔	บ้านโคกสาย	๑๒๑	๖
๕	บ้านหนองฮี	๒๐๒	๑๐
๖	บ้านน้ำอ้อม	๒๐๗	๑๐
๗	บ้านโนนจาน	๓๒๑	๑๕
๘	บ้านผักสัง	๑๘๒	๙
๙	บ้านโนนบ่อ	๓๗๘	๑๘
๑๐	บ้านก่างกี	๑๕๐	๗
๑๑	บ้านเมืองเตา	๕๖๕	๒๗
๑๒	บ้านศรีนครเตา	๕๔๐	๒๖
๑๓	บ้านโนนยาง	๒๒๗	๑๑
๑๔	บ้านเมืองเตา	๕๖๙	๒๗
๑๕	บ้านหนองฮี	๒๖๐	๑๒
๑๖	บ้านดอนกวาง	๑๗๐	๘
๑๗	บ้านหนองเลิง	๔๘๙	๒๓
๑๘	บ้านเมืองทอง	๒๖๘	๑๓
๑๙	บ้านริมบึง	๑๓๐	๖
๒๐	บ้านโพธิ์ชัย	๒๖๑	๑๒
๒๑	บ้านโนนยุง	๒๔๐	๑๒
๒๒	บ้านโนนจาน	๓๔๔	๑๖
๒๓	บ้านโพธิ์ทอง	๒๙๘	๑๔
๒๔	บ้านแสนสุข	๓๗๘	๑๘
๒๕	บ้านศรีนครเตา	๓๖๑	๑๗
๒๖	บ้านน้ำอ้อมพัฒนา	๒๒๓	๑๑
รวม		๗๙๘๙	๓๘๐

๓.๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants')

ด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ๒ รูป สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม ๑ คน ผู้นำรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ๑ คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ๑ คน กำนันตำบลเมืองเตา ๑ คน ผู้นำชุมชน ๑ คน สมาชิกพรรคอนาคตใหม่ ๑ คน ซึ่งมีรายนาม ดังต่อไปนี้

๑. พระครูปริยัติพัฒน์โนดม (ธเนศ ยโสธโร) เจ้าคณะอำเภอพยุหะภูมิพิสัย
๒. พระครูวิโรจน์ธรรมสาร (ไพฑูรย์ เตชะโร) เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต ๑
๓. นายประเทือง ศรีจันทร์ สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม
๔. นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา
๕. นายจตุรงค์ บัวชัยยา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา
๖. นายทวี เกิดบุญมี กำนันตำบลเมืองเตา
๗. นายสำลี แก้วประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๔
๘. นายบัญชา จันทร์สุวรรณ สมาชิกพรรคอนาคตใหม่

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยนั้นได้ทำเครื่องมือประกอบด้วย

๓.๓.๑. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามดังนี้

- ๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
- ๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
- ๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- ๔) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๕) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- ๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- ๘) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒. แบบสัมภาษณ์

- ๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๓. ลักษณะของเครื่องมือ

๑) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการแจกแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และ ๔) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับ “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ^๓

- ๕ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
- ๔ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก
- ๓ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
- ๒ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
- ๑ หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะใน การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดให้เลือกตอบแบบเสรี (Open Ended Question)

๓.๓.๔. การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

^๓ ชูติ ระบอบ และคณะ, *ระเบียบวิธีวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒),

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพแบบสอบถามโดยความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

- ๑) ศ.ดร.จำนงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒) รศ.ประณต นันทิยะกุล อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๓) รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๔) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๕) อ.ดร.กาญจนา คำจตุติ ตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงครายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC)^๔ ได้ค่าระหว่าง ๐.๘๐-๐.๑๐

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลราชภูณเฑียร อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ ๐.๘๘๖

๔. นำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์ในการนำไปใช้แจกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓ - ๒๔๔.

^๕ Cronbach, Lee J. *Essentials of psychological testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p 256.

๑) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึง รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจาก ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๒) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๐ ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูล ๓๘๐ ชุด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อ สัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุก ประเด็นโดย ขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอ ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

“การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปร ต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการ

เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อความที่ได้จากการประเมินผล ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๒๑ – ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๔๑ – ๔.๒๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๖๑ – ๓.๔๐	กำหนดให้อยู่เกณฑ์ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๘๑ – ๒.๖๐	กำหนดให้อยู่เกณฑ์น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๘๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด ^๖

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) สำหรับข้อความปลายเปิดผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลได้กำหนดตามกรอบของการวิจัยจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามกรอบที่ได้กำหนดเอาไว้แล้วทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- ๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- ๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท
- ๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

^๖ ชุติ วังศรีตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โปรแกรมมิง, ๒๕๕๓), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ ๑๘ปีขึ้นไปจำนวน ๓๘๐คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๔.๕ ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๘๐ คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยแบบสอบถามมีดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๘๐)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๕๐	๓๙.๕
หญิง	๒๓๐	๖๐.๕
รวม	๓๘๐	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
๑๘ - ๒๗ ปี	๓๘	๑๐.๐
๒๘ - ๓๗ ปี	๙๘	๒๕.๘
๓๘ - ๔๗ ปี	๙๑	๒๓.๙
๔๘ ปี ขึ้นไป	๑๕๓	๔๐.๓
รวม	๓๘๐	๑๐๐.๐
๓. การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๒๗	๕๙.๗
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๑๕๓	๔๐.๓
รวม	๓๘๐	๑๐๐.๐
๔. อาชีพ		
ข้าราชการ	๘๕	๒๒.๔
เกษตรกร	๑๓๓	๓๕.๐
พนักงานของรัฐ	๕๘	๑๕.๓
เจ้าของกิจการ	๖๕	๑๗.๑
อื่นๆ...	๓๙	๑๐.๓
รวม	๓๘๐	๑๐๐.๐
๕. รายได้		
ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท	๘๐	๒๑.๑
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๑๙	๓๑.๓
๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๗๔	๔๕.๘
๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๗	๑.๘
รวม	๓๘๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามจำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิงจำนวน ๒๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕ รองลงมาคือ เพศชายจำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๔๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕๓ คน เป็นร้อยละ ๔๐.๓ รองลงมาคือ ๒๘- ๓๗ ปีจำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘, ๓๘- ๔๗ ปีจำนวน ๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ และน้อยที่สุดอายุ ๑๘-๒๗ ปีจำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ ตามลำดับ

การศึกษา พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๒๒๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗ รองลงมาคือ วุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรจำนวน ๑๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ รองลงมาคือ ข้าราชการจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔, เจ้าของกิจการจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑, พนักงานของรัฐ จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ และน้อยที่สุดคืออื่นๆ...จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓ ตามลำดับ

รายได้ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้ ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๑๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘ รองลงมาคือ รายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓,รายได้ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ และน้อยที่สุดคือ ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไปจำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง๒)ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และ ๔) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์แสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม

(n=๓๘๐)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๓.๗๕	๐.๖๕	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๓.๖๘	๐.๗๓	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๓.๖๐	๐.๖๘	มาก
ด้านการประชาติและประชาพิจารณ์	๓.๕๙	๐.๗๗	มาก
รวม	๓.๖๖	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.75$) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=3.68$) และด้านการประชาติและประชาพิจารณ์ ($\bar{X}=3.59$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

(n=๓๘๐)

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ	๓.๙๗	๐.๘๓	มาก
๒. ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน	๓.๗๓	๐.๙๗	มาก
๓. ท่านมีโอกาสดำเนินการพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง	๓.๘๒	๑.๐๙	มาก
๔. ท่านได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่การเมือง	๓.๓๘	๑.๐๙	ปานกลาง
๕. ท่านได้ให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน	๓.๘๓	๐.๘๘	มาก
๖. ท่านแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชน	๓.๗๔	๑.๐๔	มาก
๗. ท่านติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น	๔.๐๙	๑.๐๓	มาก
๘. ท่านได้รับรู้ข้อมูลจากการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในโอกาสต่างๆ	๓.๔๗	๐.๙๙	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง-มาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น” ($\bar{X}=4.09$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ” ($\bar{X}=3.97$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่การเมือง” ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

(n=๓๘๐)

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น	๓.๘๙	๐.๗๙	มาก
๒. ท่านร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนต่อระบบการเมือง อาทิ การมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๓.๙๖	๐.๗๘	มาก
๓. ท่านได้จัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง	๓.๓๒	๐.๘๙	ปานกลาง
๔. ท่านรวมตัวกันเป็นองค์กร สร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์กร การจัดระดมความคิด เพื่อหาวิธีการตรวจสอบการเลือกตั้ง	๓.๗๐	๐.๙๔	มาก
๕. ท่านได้สอดส่องและแจ้งเบาะแสแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีการซื้อสิทธิขายเสียง	๓.๖๕	๐.๐๑	มาก
๖. ท่านได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน	๓.๕๑	๐.๙๒	มาก
๗. ท่านได้ร่วมกลุ่มแสดงความคิดเห็นนโยบายทางการเมืองกับเพื่อนๆ	๓.๗๒	๑.๒๖	มาก
๘. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ตำบลและอบต. จัดขึ้น	๓.๖๙	๑.๐๐	มาก
รวม	๓.๖๘	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง-มาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนต่อระบบการเมือง อาทิ การมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ($\bar{X}=3.96$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น” ($\bar{X}=3.89$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้จัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง” ($\bar{X}=3.32$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	๔.๒๓	๑.๑๔	มากที่สุด
๒. ท่านคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง	๒.๓๖	๑.๒๗	น้อย
๓. ท่านได้ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	๓.๖๕	๑.๐๓	มาก
๔. ท่านชักชวนบุคคลอื่น โน้มเอียงในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการติดต่อเพื่อนฝูงครอบครัว	๓.๘๔	๑.๑๘	มาก
๕. การเข้าไปช่วยผู้สมัครติดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครการเมือง	๓.๔๒	๑.๒๒	มาก
๖. ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกผู้สมัคร โดยดูผลการทำงาน เพื่อพิจารณาต่อไป	๓.๘๔	๑.๐๑	มาก
๗. ท่านได้เข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้รับสมัครเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	๓.๖๕	๑.๐๐	มาก
๘. ท่านได้เฝ้าดูการนับคะแนนการประกาศผลการเลือกตั้งการเมือง ณ สถานที่นับคะแนน	๓.๘๒	๑.๑๕	มาก
รวม	๓.๖๐	๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” ($\bar{X}=4.23$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกผู้สมัคร โดยดูผลการทำงาน เพื่อพิจารณาต่อไป” ($\bar{X}=3.84$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น” ($\bar{X}=2.36$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการร่วมประชาติและประชาพิจารณ์

(n=๓๘๐)

ด้านการร่วมประชาติและประชาพิจารณ์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนาทางการเมืองร่วมกับตำบล และ อบต.	๓.๗๑	๐.๙๐	มาก
๒. ท่านเข้าร่วมในการแสดงประชาติแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ	๓.๖๑	๑.๑๓	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาท้องถิ่นและการเมือง	๓.๖๒	๑.๑๓	มาก
๔. ท่านเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์ตามที่ตำบลและอบต.จัดขึ้น	๓.๗๗	๐.๙๕	มาก
๕. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอข้อบังคับ ข้อบัญญัติของตำบล และ อบต.	๒.๘๓	๑.๔๖	ปานกลาง
๖. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจน นายก อบต.ปลัดฯและสมาชิก อบต.	๓.๕๖	๑.๐๙	มาก
๗. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานในโครงการต่างๆ ของตำบลและ อบต.	๓.๖๕	๑.๑๒	มาก
๘. ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือนักการเมืองให้เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส	๓.๙๗	๐.๘๘	มาก
รวม	๓.๕๙	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการร่วมประชามติและประชาพิจารณา โดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.59$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง-มาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือนักการเมืองให้เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส”($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณาตามที่ตำบลและอบต. จัดขึ้น” ($\bar{X} = 3.77$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ของตำบลและอบต.” ($\bar{X} = 2.83$) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการ พัฒนาการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ในเรื่อง เพศและระดับการศึกษา และการทดสอบค่า F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า ๒ กลุ่ม ในเรื่อง อายุ อาชีพ และรายได้ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๑ ใช้สถิติ t-test คือ กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม มีความเป็นอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ดังนั้น จะเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวม

(n=๓๘๐)

เพศ	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๘๖	๐.๗๗	มาก
หญิง	๒๓๐	๓.๕๓	๐.๕๒	มาก
รวม	๓๘๐	๓.๖๖	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามเพศอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวม

(n=๓๘๐)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม		n	$\bar{X}$	SD.	t	Sig.
๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	ชาย	๑๕๐	๓.๙๒	.๗๓	๔.๑๙๑	.๐๐๒*
	หญิง	๒๓๐	๓.๖๔	.๕๗		
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ชาย	๑๕๐	๓.๙๐	.๘๓	๔.๗๕๖	.๐๐๒*
	หญิง	๒๓๐	๓.๕๔	.๖๒		
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ชาย	๑๕๐	๓.๗๗	.๗๙	๓.๙๐๙	.๐๐๕*
	หญิง	๒๓๐	๓.๔๙	.๕๘		
๔. ด้านการแสดงประสามติและประชาธิปไตย	ชาย	๑๕๐	๓.๘๔	.๙๑	๕.๓๔๕	.๐๐๐*
	หญิง	๒๓๐	๓.๔๓	.๖๒		
รวม	ชาย	๑๕๐	๓.๘๖	.๗๗	๕.๐๓๐	.๐๐๐*
	หญิง	๒๓๐	๓.๕๓	.๕๒		
	รวม	๓๘๐				

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ โดยรวม

(n=๓๘๐)

อายุ	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑๘ -๒๗ ปี	๓๘	๓.๐๙	๐.๔๙	ปานกลาง
๒๘- ๓๗ปี	๙๘	๓.๓๐	๐.๖๓	ปานกลาง
๓๘- ๔๗ปี	๙๑	๓.๘๐	๐.๖๐	มาก
๔๘ ปี ขึ้นไป	๑๕๓	๓.๙๔	๐.๕๒	มาก
รวม	๓๘๐	๓.๖๖	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๖๖)

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
จำแนกตามอายุ

(n=๓๘๐)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๔๓.๒๑๑	๓	๑๔.๔๐๔	๔๕.๖๙๐	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๑๘.๕๓๓	๓๗๖	.๓๑๕		
	รวม	๑๖๑.๗๔๔	๓๗๙			
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๖๖.๓๘๔	๓	๒๒.๑๒๘	๖๑.๕๙๑	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๓๕.๐๘๗	๓๗๖	.๓๕๙		
	รวม	๒๐๑.๔๗๑	๓๗๙			
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๓๑.๔๓๔	๓	๑๐.๔๗๘	๒๗.๐๙๗	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๕.๓๙๓	๓๗๖	.๓๘๗		
	รวม	๑๗๖.๘๒๘	๓๗๙			
๔. ด้านการแสดงปรีชาญาณ	ระหว่างกลุ่ม	๒๙.๔๕๕	๓	๙.๘๑๘	๑๘.๗๗๑	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๙๖.๖๗๖	๓๗๖	.๕๒๓		
	รวม	๒๒๖.๑๓๒	๓๗๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๓๙.๑๒๒	๓	๑๓.๐๔๑	๔๐.๖๘๒	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๕๒๙	๓๗๖	.๓๒๑		
	รวม	๑๕๙.๖๕๑	๓๗๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอายุโดยรวม

(n=๓๘๐)

อายุ				
	$\bar{X}$	๑๘ - ๒๗ ปี	๒๘ - ๓๗ ปี	๓๘ - ๔๗ ปี
		๓.๐๙	๓.๓๐	๓.๘๐
๑๘ - ๒๗ ปี	๓.๐๙	-	๐.๒๑	๐.๗๑*
๒๘ - ๓๗ ปี	๓.๓๐		-	๐.๕๐*
๓๘ - ๔๗ ปี	๓.๘๐			-
๔๘ ปี ขึ้นไป	๓.๙๔			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๒๗ ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๓๘-๔๗ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไป, ประชาชนที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๓๘-๔๗ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

(n=๓๘๐)

อายุ				
	$\bar{X}$	๑๘ - ๒๗ ปี	๒๘ - ๓๗ ปี	๓๘ - ๔๗ ปี
		๒.๙๒	๓.๕๓	๓.๙๐
๑๘ - ๒๗ ปี	๒.๙๒	-	๐.๖๑*	๐.๙๘*
๒๘ - ๓๗ ปี	๓.๕๓		-	๐.๓๗*
๓๘ - ๔๗ ปี	๓.๙๐			-
๔๘ ปี ขึ้นไป	๔.๐๑			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๕ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ -๒๗ ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๒๘- ๓๗ ปี, อายุ ๓๘- ๔๗ ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไป, ประชาชนที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๓๘- ๔๗ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคามเป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

		(n=๓๘๐)			
อายุ		๑๘ -๒๗ ปี	๒๘- ๓๗ปี	๓๘- ๔๗ปี	๔๘ ปี ขึ้นไป
	$\bar{X}$	๓.๒๑	๓.๒๔	๓.๖๖	๓.๘๙
๑๘ -๒๗ ปี	๓.๒๑	-	๐.๐๓	๐.๔๕*	๐.๖๘*
๒๘- ๓๗ปี	๓.๒๔		-	๐.๔๒*	๐.๖๕*
๓๘- ๔๗ปี	๓.๖๖			-	๐.๒๓
๔๘ ปี ขึ้นไป	๓.๘๙				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ -๒๗ ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๒๘- ๓๗ปี, อายุ ๓๘- ๔๗ปีและประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไป, ประชาชนที่มีอายุ ๒๘- ๓๗ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๓๘- ๔๗ปีและประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคามเป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least
Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการ
เลือกตั้ง

(n=๓๘๐)

อายุ	$\bar{X}$	๑๘-๒๗ ปี	๒๘-๓๗ ปี	๓๘-๔๗ ปี	๔๘ ปี ขึ้นไป
		๓.๔๑	๓.๗๒	๓.๗๗	๓.๙๗
๑๘-๒๗ ปี	๓.๔๑	-	๐.๓๑*	๐.๓๖*	๐.๕๖*
๒๘-๓๗ ปี	๓.๗๒		-	๐.๐๕	๐.๒๕
๓๘-๔๗ ปี	๓.๗๗			-	๐.๗๐*
๔๘ ปี ขึ้นไป	๓.๙๗				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘-๒๗ ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปี, ๓๘-๔๗ ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไป, ประชาชนที่มีอายุ ๒๘-๓๗ ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๓๘-๔๗ ปีและประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัด
มหาสารคามเป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least
Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านการประชาปฏิบัติและประชาพิจารณา

(n=๓๘๐)

อายุ	$\bar{X}$	๑๘-๒๗ ปี	๒๘-๓๗ ปี	๓๘-๔๗ ปี	๔๘ ปี ขึ้นไป
		๓.๒๑	๓.๒๒	๓.๘๒	๓.๗๘
๑๘-๒๗ ปี	๓.๒๑	-	๐.๐๑	๐.๖๑*	๐.๕๗*
๒๘-๓๗ ปี	๓.๒๒		-	๐.๖๐*	๐.๕๖*
๓๘-๔๗ ปี	๓.๘๒			-	-๐.๐๓
๔๘ ปี ขึ้นไป	๓.๗๘				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการประชาคมติและประชาพิจารณาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘-๒๗ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๒๘-๓๗ปี, อายุ ๓๘-๔๗ ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไป, ประชาชนที่มีอายุ ๒๘-๓๗ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ ๓๘-๔๗ ปี และประชาชนที่อายุ ๔๘ ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างรายคู่

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามการศึกษา โดยรวม

(n=๓๘๐)

การศึกษา	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๕๐	๓.๘๖	๐.๗๗	มาก
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๒๓๐	๓.๕๓	๐.๕๒	มาก
รวม	๓๘๐	๓.๖๖	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๖)

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามการศึกษา โดยรวม

(n=๓๘๐)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา		n	$\bar{X}$	SD.	t	Sig.
๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	การศึกษา	๑๕๐	๓.๙๒	.๗๓	๔.๑๙๑	.๐๐๒*
	การศึกษา	๒๓๐	๓.๖๔	.๕๗		
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	การศึกษา	๑๕๐	๓.๙๐	.๘๓	๔.๗๕๖	.๐๐๒*
	การศึกษา	๒๓๐	๓.๕๔	.๖๒		
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	การศึกษา	๑๕๐	๓.๗๗	.๗๙	๓.๙๐๙	.๐๐๕*
	การศึกษา	๒๓๐	๓.๔๙	.๕๘		
๔. ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์	การศึกษา	๑๕๐	๓.๘๔	.๙๑	๕.๓๔๕	.๐๐๐*
	การศึกษา	๒๓๐	๓.๔๓	.๖๒		
		๑๕๐	๓.๘๖	.๗๗	๕.๐๓๐	.๐๐๐ *
รวม	การศึกษา	๒๓๐	๓.๕๓	.๕๒		
	รวม	๓๘๐				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๔ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนา
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม

(n=๓๘๐)

อาชีพ	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
เกษตรกร	๘๕	๓.๕๘	๐.๔๒	มาก
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๓๓	๓.๗๔	๐.๔๔	มาก
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๕๘	๓.๘๗	๐.๓๙	มาก
นักศึกษา	๖๕	๓.๗๙	๐.๓๔	มาก
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	๓๙	๓.๐๙	๐.๒๕	มาก
รวม	๓๘๐	๓.๖๖	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$)

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
จำแนกตามอาชีพ

(n=๓๘๐)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๓๓.๘๓๕	๔	๘.๔๕๙	๒๖.๑๒๓	.๐๐๐ **
	ภายในกลุ่ม	๑๒๑.๔๒๕	๓๗๕	.๓๒๔		
	รวม	๑๕๕.๒๖๐	๓๗๙			
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๒๐.๙๒๙	๔	๕.๒๓๒	๑๐.๘๖๘	.๐๐๐ **
	ภายในกลุ่ม	๑๘๐.๕๕๒	๓๗๕	.๔๘๑		
	รวม	๒๐๑.๔๗๑	๓๗๙			
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๒๒๑.๓๕	๔	๕.๒๕๙	๑๑.๑๓๕	.๐๐๐ **
	ภายในกลุ่ม	๑๗๗.๐๙๓	๓๗๕	.๔๗๒		
	รวม	๓๙๘.๔๔๓	๓๗๙			
๔. ด้านการแสดงปรีชาติและปรีชาพิจารณา	ระหว่างกลุ่ม	๑๕.๒๐๕	๔	๓.๘๐๑	๗.๑๒๔	.๐๐๐ **
	ภายในกลุ่ม	๒๐๐.๐๘๙	๓๗๕	.๕๓๔		
	รวม	๒๑๕.๒๙๔	๓๗๙			
	ระหว่างกลุ่ม	๑๗.๓๐๘	๔	๔.๓๒๗	๑๐.๘๔๔	.๐๐๐ **
	ภายในกลุ่ม	๑๔๙.๖๒๘	๓๗๕	.๓๙๙		
	รวม	๑๖๖.๙๓๕	๓๗๙			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference)

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคามเป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least
Significant Difference) **จำแนกตามอาชีพ โดยรวม**

(n=๓๘๐)

อาชีพ		ข้าราชการ	เกษตรกร	พนักงานของ รัฐ	เจ้าของ กิจการ	อื่นๆ...
	$\bar{X}$	๓.๕๘	๓.๗๔	๓.๘๗	๓.๗๙	๓.๐๙
ข้าราชการ	๓.๕๘	-	๐.๑๖	๐.๒๙*	๐.๑๘	-๐.๔๙*
เกษตรกร	๓.๗๔		-	๐.๑๔	๐.๐๙	-๐.๖๕*
พนักงานของรัฐ	๓.๘๗			-	-๐.๐๘	-๐.๗๘*
เจ้าของกิจการ	๓.๗๙				-	-๐.๗๐*
อื่นๆ...	๓.๐๙					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนอาชีพข้าราชการมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนอาชีพพนักงานของรัฐ และอื่นๆ, ประชาชนที่อาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, พนักงานของรัฐมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, เจ้าของกิจการมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

(n=๓๘๐)

อาชีพ		ข้าราชการ	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	เจ้าของกิจการ	อื่นๆ...
	$\bar{X}$	๓.๖๑	๓.๘๕	๓.๘๙	๓.๗๒	๒.๘๕
ข้าราชการ	๓.๖๑	-	๐.๒๔*	๐.๒๘*	๐.๑๑	-๐.๗๖*
เกษตรกร	๓.๘๕		-	๐.๐๔	-๐.๑๓	-๑.๐๐*
พนักงานของรัฐ	๓.๘๙			-	๐.๑๗	๑.๐๔*
เจ้าของกิจการ	๓.๗๒				-	-๐.๘๗*
อื่นๆ...	๒.๘๕					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๖ คู่ ได้แก่ ประชาชนอาชีพข้าราชการมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนอาชีพ เกษตรกร พนักงานของรัฐ และอื่นๆ, ประชาชนที่อาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, พนักงานของรัฐมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, เจ้าของกิจการมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least
 Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง
 การเมือง

n=๓๘๐)

อาชีพ		ข้าราชการ	เกษตรกร	พนักงานของ รัฐ	เจ้าของ กิจการ	อื่นๆ...
	$\bar{X}$	๓.๖๔	๓.๘๕	๓.๘๔	๓.๖๔	๓.๐๕
ข้าราชการ	๓.๖๔	-	๐.๒๑	๐.๒๐	๐.๐๐	-๐.๔๕*
เกษตรกร	๓.๘๕		-	-๐.๐๑	-๐.๒๑	-๐.๘๑*
พนักงานของรัฐ	๓.๘๔			-	-๐.๒๐	๐.๗๕*
เจ้าของกิจการ	๓.๖๔				-	๐.๕๙*
อื่นๆ...	๓.๐๕					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนอาชีพข้าราชการมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนอาชีพพนักงานของรัฐ และอื่นๆ,ประชาชนที่อาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, พนักงานของรัฐมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, เจ้าของกิจการมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

(n=๓๘๐)

อาชีพ		ข้าราชการ	เกษตรกร	พนักงานของ รัฐ	เจ้าของ กิจการ	อื่นๆ...
	$\bar{X}$	๓.๔๑	๓.๗๒	๓.๗๗	๓.๙๗	๓.๒๐
ข้าราชการ	๓.๔๑	-	๐.๑๖	๐.๒๙	๐.	-๐.๔๕*
เกษตรกร	๓.๗๒		-	๐.๑๔	๐.๐๒	-๐.๖๑*
พนักงานของรัฐ	๓.๗๗			-	๐.๑๓	๐.๗๖*
เจ้าของกิจการ	๓.๙๗				-	๐.๖๓*
อื่นๆ...	๓.๒๐					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนอาชีพข้าราชการมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนอาชีพพนักงานของรัฐ และอื่นๆ,ประชาชนที่อาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ, พนักงานของรัฐมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ,เจ้าของกิจการมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ ด้านการแสดงประชนาติและประชาพิจารณา

(n=๓๘๐)

อาชีพ	$\bar{X}$	ข้าราชการ	เกษตรกร	พนักงานของ รัฐ	เจ้าของ กิจการ	อื่นๆ...
		๓.๖๖	๓.๕๓	๓.๙๗	๓.๘๒	๓.๒๘
ข้าราชการ	๓.๖๖	-	๐.๑๖	๐.๒๙	๐.	-๐.๔๕*
เกษตรกร	๓.๕๓		-	๐.๑๔	๐.๐๒	-๐.๖๑*
พนักงานของรัฐ	๓.๙๗			-	๐.๑๓	๐.๗๖*
เจ้าของกิจการ	๓.๘๒				-	๐.๖๓*
อื่นๆ...	๓.๒๘					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงประชนาติและประชาพิจารณา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนอาชีพข้าราชการมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนอาชีพพนักงานของรัฐ และอื่นๆ ประชาชนที่อาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆ พนักงานของรัฐมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆเจ้าของกิจการมีความคิดเห็นแตกต่างกับอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๕ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้

(n=๓๘๐)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน			SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรับรู้	ระหว่างกลุ่ม		๔๙.๑๑๐	๓	๑๖.๓๗๐	๕๗.๙๘๖	.๐๐๐ **
ข้อมูลข่าวสาร	ภายในกลุ่ม		๑๐๖.๑๕๐	๓๗๖	.๒๘๒		
ทางการเมือง	รวม		๑๕๕.๒๖๐	๓๗๙			
๒. ด้านการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม		๗๙.๑๔๗	๓	๒๖.๓๘๒	๘๑.๐๙๕	.๐๐๐ **
ในกิจกรรมทาง	ภายในกลุ่ม		๑๒๒.๓๒๔	๓๗๖	.๓๒๕		
การเมือง	รวม		๒๐๑.๔๗๑	๓๗๙			
๓. ด้านการมีส่วน	ระหว่างกลุ่ม		๕๔.๘๐๘	๓	๑๘.๒๖๙	๕๗.๙๓๐	.๐๐๐ **
ร่วมในกิจกรรม	ภายในกลุ่ม		๑๔๓.๓๒๐	๓๗๖	.๓๘๑		
ทางการเมือง	รวม		๑๙๘.๑๒๘	๓๗๙			
๔. ด้านการแสดง	ระหว่างกลุ่ม		๒๑.๔๗๐	๓	๗.๑๕๗	๑๓.๘๘๓	.๐๐๐ **
ประชาติและประชา	ภายในกลุ่ม		๑๙๓.๘๒๔	๓๗๖	.๕๑๕		
พิจารณ์	รวม		๒๑๕.๒๙๔	๓๗๙			
	ระหว่างกลุ่ม		๔๗.๕๔๗	๓	๑๕.๘๔๙	๔๙.๙๑๕	.๐๐๐ **
รวม	ภายในกลุ่ม		๑๑๙.๓๘๗	๓๗๖	.๓๑๘		
	รวม		๑๖๖.๙๓๕	๓๗๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และด้านการแสดงประชาติและประชาพิจารณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนในด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ขม ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้ โดยรวม

(n=๓๘๐)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้			
		ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท
		๓.๐๘	๓.๖๖	๓.๙๗	๒.๘๕
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๐๘	-	๐.๕๘	๐.๘๙*	-๐.๒๓*
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๖๖		-	๐.๓๑	-๐.๘๑*
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๓.๙๗			-	-๑.๑๒
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๒.๘๕				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ขม ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมแตกต่างกัน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

(n=๓๘๐)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้			
		ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท
		๓.๐๓	๓.๗๓	๓.๙๖	๓.๒๕
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๐๓	-	๐.๗	๐.๙๓*	๐.๒๒
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๗๓		-	๐.๒๓	-๐.๔๘*
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๓.๙๖			-	-๐.๗๑*
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๓.๒๕				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

(n=๓๘๐)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้			
		ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๓.๐๙	๑๐,๐๐๐- ๒๐,๐๐๐ บาท ๓.๖๐	๒๐,๐๐๑- ๓๐,๐๐๐ บาท ๓.๙๙	มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท ๒.๕๐
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๐๙	-	๐.๕๗	๐.๙๖*	-๐.๕๓
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๖๐		-	๐.๓๙	-๑.๑*
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๓.๙๙			-	-๑.๔๙*
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๒.๕๐				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

(n=๓๘๐)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้			
		ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐บาท	๑๐,๐๐๑- ๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑- ๓๐,๐๐๐ บาท	มากกว่า ๓๐,๐๐๐บาท
		๓.๓๒	๓.๖๓	๓.๘๕	๒.๗๗
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๓๒	-	๐.๓๑	๐.๕๓*	-๐.๕๕*
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓.๖๓		-	๐.๒๒	-๐.๘๖*
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๓.๘๕			-	-๑.๐๘*
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๒.๗๗				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยรวมแตกต่างกัน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD.(Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้ ด้านการแสดงประชนาติและประชาพิจารณา

(n=๓๘๐)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้			
		ต่ำกว่า	๑๐,๐๐๑-	๒๐,๐๐๑-	มากกว่า
		๑๐,๐๐๐บาท	๒๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐บาท	๓๐,๐๐๐
		๓.๓๒	๓.๖๓	๓.๘๕	๒.๗๗
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐บาท	๓.๓๒	-	๐.๓๑	๐.๕๓*	-๐.๕๕*
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐บาท	๓.๖๓		-	๐.๒๒	-๐.๘๖*
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐บาท	๓.๘๕			-	-๑.๐๘*
มากกว่า ๓๐,๐๐๐บาท	๒.๗๗				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและ ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงประชนาติและประชาพิจารณา โดยรวมแตกต่างกัน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๓๑ สรุปโดยภาพรวมผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	๑.๓๔๒	-	๐.๑๘๐	-	/
๒.	อายุ	-	๒.๘๘๕	๐.๐๓๖	/	-
๓.	การศึกษา	-	๔.๒๒๐	๐.๐๑๕	/	-
๔.	อาชีพ	-	๒.๐๐๕	๐.๑๑๓	-	/
๕.	รายได้	-	๗.๑๔๑	๐.๐๐๑	/	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ สรุปได้ว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จาก คำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๒ ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑	ประชาชนส่วนมากได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร	๑๘
๒	ประชาชนไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารระดับหมู่บ้าน	๑๓
๓	การหาเสียงยังไม่ทราบข้อห้ามข่าวสารเพราะรถแห่ป้ายยังเปิดเสียงเบาเกินไป	๘
๔	ประชาชนไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ เท่าที่ควร	๑๐

จากตารางที่ ๔.๓๒พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ประชาชนส่วนมากได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร จำนวน ๑๘ คน รองลงมา คือประชาชนไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารระดับหมู่บ้าน จำนวน ๑๓ คน และน้อยที่สุด คือ การหาเสียงยังไม่ค่อยรู้เรื่องเพราะรถแห่ป้ายยังเปิดเสียงเบาเกินไป จำนวน ๘ คน

ตารางที่ ๔.๓๓ ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรจะมีการจัดกิจกรรมหรือรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร	๙
๒	ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆเพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	๑๕
๓	อยากให้ผู้เลือกตั้งทำป้ายหาเสียงให้ตัวหนังสือใหญ่ๆจะได้เห็นนโยบายชัดเจน	๒
๔	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ	๗

จากตารางที่ ๔.๓๓พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆเพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ จำนวน ๑๕ คน รองลงมา คือ ควรจะมีการจัดกิจกรรมหรือรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร จำนวน ๙ คน และน้อยที่สุด คือ อยากให้ผู้เลือกตั้งทำป้ายหาเสียงให้ตัวหนังสือใหญ่ๆจะได้เห็นนโยบายชัดเจน จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๔.๓๔ ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑	ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	๗
๒	ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง	๒

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๗ คน รองลงมา คือ ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๔.๓๕ ข้อเสนอแนะ ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	๕
๒	ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง	๓

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน ๕ คน รองลงมา คือ ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง จำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๔.๓๖ ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑	การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งของผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง	๖
๒	นักการเมืองไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประชาชนหลังจากการได้รับเลือกตั้งทำให้การบริหารเกิดปัญหา และขาดการตรวจสอบจากประชาชน	๙
๓	การเลือกตั้งมีการใช้กลยุทธ์เชิงนโยบาย และปฏิบัติให้ชนะการเลือกตั้ง	๔
๔	ประชาชนไม่ตระหนัก และใช้ความสำคัญในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๒

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ นักการเมืองไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประชาชนหลังจากการได้รับ

เลือกตั้งทำให้การบริหารเกิดปัญหา และขาดการตรวจสอบจากประชาชน จำนวน ๙ คน รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งของผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง จำนวน ๖ คน และน้อยที่สุด คือ ประชาชนไม่ตระหนัก และใช้ความสำคัญในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๔.๓๗ ข้อเสนอแนะ ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม **ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง**

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรประชาสัมพันธ์ด้านการเลือกตั้งที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	๔
๒	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านแสดงออกตามความถูกต้องซึ่งมันอาจจะมีประโยชน์และสามารถ ช่วยพัฒนาชุมชนได้	๙
๓	ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นกลาง โปร่งใส และเชื่อได้ว่าทำหน้าที่ด้วยความสุจริต	๖
๔	ควรเพิ่มความรู้ให้แก่ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๕

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านแสดงออกตามความถูกต้องซึ่งมันอาจจะมีประโยชน์และสามารถ ช่วยพัฒนาชุมชนได้ จำนวน ๙ คน รองลงมา คือ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นกลาง โปร่งใส และเชื่อได้ว่าทำหน้าที่ด้วยความสุจริต จำนวน ๖ คน และน้อยที่สุด คือ ควรประชาสัมพันธ์ด้านการเลือกตั้งที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จำนวน ๔ คน

**ตารางที่ ๔.๓๘ ปัญหา อุปสรรค ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการ
แสดงประชนาติและประชาพิจารณ์**

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑	ประชาชนขาดผู้นำในการแสดงความคิดเห็นและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวผิดกฎหมาย	๘
๒	ไม่เคยมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ ตำบลและ อบต	๖
๓	ผู้มีอำนาจยึดติดความคิดของตัวเองเป็นที่ตั้งความคิดเห็นที่ประชาชนที่เสนอให้ไม่นำไปปฏิบัติ	๙
๔	ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของ การบริหาร ตำบลและ อบต มากน้อย เนื่องจาก ตำบลและ อบต ได้ทำการประชาพิจารณ์น้อยในการแสดงความคิดเห็น	๕

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ผู้มีอำนาจยึดติดความคิดของตัวเองเป็นที่ตั้งความคิดเห็นที่ประชาชนที่เสนอให้ไม่นำไปปฏิบัติ จำนวน ๙ คน รองลงมา คือ ประชาชนขาดผู้นำในการแสดงความคิดเห็นและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวผิดกฎหมาย จำนวน ๘ คน และน้อยที่สุด คือ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของ การบริหาร ตำบลและ อบต มากน้อย เนื่องจาก ตำบลและ อบต ได้ทำการประชาพิจารณ์น้อยในการแสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ คน

**ตารางที่ ๔.๓๙ ข้อเสนอแนะ ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการ
แสดงประชาติและประชาติการณ**

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายของประชาชนเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขต่อไป	๔
๒	ควรจัดให้มีเวทีเสวนาทางการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์โดยส่วนร่วม	๓
๓	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และการบริหารเพื่อความโปร่งใส	๙
๔	ตำบลและ อบต ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในโครงการต่างๆเพื่อเสนอปัญหาและการสำรวจปัญหาของคนในพื้นที่ที่ประชาชนต้องการเพื่อเสนอทางออกร่วมกันและเสนอต่อ อบต ให้จัดสรรงบประมาณลงไปแก้ไขปัญหาเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น	๑๑

จากตารางที่ ๔.๓๙ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอที่มีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด คือ ตำบลและ อบต ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในโครงการต่างๆเพื่อเสนอปัญหาและการสำรวจปัญหาของคนในพื้นที่ที่ประชาชนต้องการเพื่อเสนอทางออกร่วมกันและเสนอต่อ อบต ให้จัดสรรงบประมาณลงไปแก้ไขปัญหาเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น จำนวน ๑๑ คน รองลงมา คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และการบริหารเพื่อความโปร่งใส จำนวน ๙ คน และน้อยที่สุด คือ ควรจัดให้มีเวทีเสวนาทางการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์โดยส่วนร่วม จำนวน ๓ คน

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การสัมภาษณ์นี้ มีจุดหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใน ๔ ด้าน คือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และด้านการแสดงประชาติและประชาติการณ ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)จำนวน ๘ รูป/คน

๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านการเมืองหรือการบริหารถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากกับประชาชน เพราะประชาชนมีสิทธิ์รับรู้ในเรื่องต่างๆ ปัจจุบันอาจจะมีสื่อทางโทรทัศน์หรือสื่อต่างๆให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารแต่ก็เป็นส่วนน้อย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของ อบต และตำบล เพื่อให้

ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง เช่น การใช้เสียงตามสาย เว็บไซต์ของอบต หอกระจายข่าวที่มีทุกหมู่บ้าน ป้ายต่างๆ เป็นต้นรวมถึงประชาสัมพันธ์ตามงานต่างๆหรือพิธีต่างๆและกิจกรรมต่างๆที่อบต หรือทางหมู่บ้านจัดขึ้น^๑

การรับรู้ข่าวสาร อบต จะมีเสียงไร้สายเวลารับข้อมูลจังหวัดหรืออำเภอในเรื่องการเลือกตั้งทางการเมือง อบต ก็จะประกาศผ่านเสียงไร้สาย เข้า-เย็น เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ อีกอย่างจะส่งข้อมูลที่รับมาให้ผู้นำชุมชนติดประกาศแล้วประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบทั่วกันภายในเขตชุมชนนั้นๆ^๒

ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่สำคัญที่สุดคือ สื่อทางโทรทัศน์และโซเซียล แต่ในส่วนของหมู่บ้านถ้าหากว่ามีข่าวสารด้านการเมืองส่วนไหนที่สำคัญ ได้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง ซึ่งได้กระทำหลายด้าน มีทั้งประชาสัมพันธ์เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสิ่งสื่อพิมพ์ ขึ้นป้ายประจำหมู่บ้าน และการสนทนากับประชาชนแต่ละหมู่บ้าน^๓

และจะมีกระจายเสียง เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนออกไปเลือกตั้ง สื่อทางออนไลน์ เว็บไซต์ของ อบตfacebook^๔

และได้มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในการได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเมืองอยู่บ่อยๆครั้งเมื่อมีการหาเสียงเลือกตั้ง^๕

มีการแนะนำเพื่อนบ้านในการรับฟังข่าวสารจากนักการเมืองและแนะนำให้มีส่วนในการวิเคราะห์ถึงนโยบายการหาเสียงของนักการเมืองที่จะมาเป็นตัวแทนของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านและประเทศชาติ^๖

และเป็นประโยชน์สำหรับประชาชนเพราะ มีข่าวสารทั้งทราบหลากหลายช่องทางด้วยกันทั้งจากภาครัฐและ อบต จากสื่อโทรทัศน์ ออนไลน์ อินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์ตามเสียงไร้สาย หอกระจายข่าวของชุมชน ให้ประชาชนได้รับทราบเป็นอย่างดี^๗

ให้ชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางโซเซียลของ อบต เพราะ เข้าถึงกลุ่มประชาชนอย่างรวดเร็วและตรงจุด เช่นการทำเพจชุมชนเมืองเตา และกลุ่มไลน์ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล^๘

สรุป การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหลายรูปแบบผ่านทาง อบต เสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้าน สื่อต่างๆ เช่น สื่อทางโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต ที่มี

^๑ สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัฒนโนดม, เจ้าคณะอำเภอพยุหะภูมิพิสัย, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต ๑, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ นายประเทือง ศรีจันทร์, สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์ นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายสำลี แก้วประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๔, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ นายทวี เกิดบุญมี, กำนันตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นายจตุรงค์ บัวชัยยา, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, กรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ เขต ๓ จังหวัดมหาสารคาม, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.

ความครอบคลุม ทัวถึง และทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ในทุกพื้นที่ของแหล่งชุมชน ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็ว และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ความเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์กับประชาชนเป็นอย่างมากในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตารางที่ ๔.๔๐ สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปผลการสัมภาษณ์
พระครูปริยัติพัฒน์โนดม, (สัมภาษณ์ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒)	ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง เช่น การใช้เสียงตามสาย เว็บไซต์ของอบต. หอกระจายข่าวที่มีทุกหมู่บ้าน ป้ายต่างๆ
พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒)	ผ่านเสียงไร้สาย เข้า-เย็น เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ อีกอย่างจะส่งข้อมูลที่ได้อบรมมาให้ผู้นำชุมชนติดประกาศแล้ว ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบทั่วๆกันภายในเขตชุมชนนั้นๆ
นายประเทือง ศรีจันทร์, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒)	ได้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง ซึ่งได้กระทำหลายด้าน มีทั้งประชาสัมพันธ์เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสิ่งสื่อพิมพ์ ขึ้นป้ายประจำหมู่บ้าน
นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, (สัมภาษณ์ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒)	เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนออกไปเลือกตั้ง สื่อทางออนไลน์
นายจตุรงค์ บัวชัยยา, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒)	เว็บไซต์ของ อบต. facebook ข่าวสารทั้งทราบหลากหลายช่องทางด้วยกันทั้งจากภาครัฐและ อบต. จากสื่อโทรทัศน์ ออนไลน์ อินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์ตามเสียงไร้สาย หอกระจายข่าวของชุมชน แนะนำเพื่อนบ้านในการรับฟังข่าวสารจากนักการเมืองและแนะนำให้มีส่วนในการวิเคราะห์ถึงนโยบายการหาเสียง
นายสำลี แก้วประเสริฐ, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒)	การพูดคุยกับเพื่อนบ้านในการได้รับฟังข่าวสารทางการเมือง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเมืองอยู่บ่อยๆครั้ง เมื่อมีการหาเสียงเลือกตั้ง
นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, (สัมภาษณ์ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒)	เข้าถึงกลุ่มประชาชนอย่างรวดเร็วและตรงจุด เช่นการทำเพจชุมชนเมืองเตา และกลุ่มไลน์ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในโครงการสัญจรทุกครั้ง ผ่านเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชน เพื่อให้ประชาชนเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน^๙

มีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในทุกชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงหน้าที่และสิทธิของตน^{๑๐}

เชิญผู้นำระดับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ตัวแทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับข่าวสารทางเมือง และมีเจ้าหน้าที่ของจังหวัดมหาสารคาม มีการฝึกอบรมที่และชุมชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่จะมีในครั้งต่อไป^{๑๑}

การรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิโดยมีเจ้าหน้าที่เป็นแม่ข่ายรวมทั้งส่วนราชการ นักเรียน นักศึกษาตามโรงเรียนต่างๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือในการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๑๒} สภาตำบลจะช่วยรณรงค์เรื่องการเลือกตั้งให้ประชาชนเข้าใจ ผ่านตัวแทนชุมชน^{๑๓}

ได้รวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองรวมกันกับชุมชน^{๑๔}

ได้ดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองตามมติของหมู่บ้าน และมีส่วนช่วยในการแจ้งข่าวเกี่ยวกับนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน^{๑๕}

จัดกิจกรรมส่งเสริมและยกระดับเจตจำนงค์ทางการเมืองในการต่อต้านทุจริต โดยเป็นโครงการของ กตต.จังหวัดมหาสารคามและประชาชน โดยจัดให้ อบตและตำบลเมืองเตา เป็นแกนนำหลักในการรณรงค์^{๑๖}

สรุป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง อบตหรือหน่วยงานของรัฐได้มีการรณรงค์การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน ในการเลือกตัวแทนของประชาชนที่มีความสามารถเข้ามาบริหารงาน

^๙ สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัฒนโนดม, เจ้าคณะอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต.๑, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายประเทือง ศรีจันทร์, สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๒๔

ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายสำลี แก้วประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๔, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายทวี เกิดบุญมี, กำนันตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายจตุรงค์ บัวชัยยา, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, กรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ เขต ๓ จังหวัดมหาสารคาม, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๔๑ สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปผลการสัมภาษณ์
พระครูปริยัติพัฒนโนดม, (สัมภาษณ์ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการรณรงค์ให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผ่านเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชน เพื่อให้ประชาชนเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน
พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงหน้าที่และสิทธิของตน
นายประเทือง ศรีจันทร์, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	เชิญผู้นำระดับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ตัวแทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับกับข่าวสารทางเมือง และมีเจ้าหน้าที่ของจังหวัดมหาสารคาม
นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, (สัมภาษณ์ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	การรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิโดยมีเจ้าหน้าที่เป็นแม่จรรวมทั้งส่วนราชการ นักเรียนนักศึกษาตามโรงเรียนต่างๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือในการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
นายจตุรงค์ บัวชัยยา, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	กิจกรรมทางการเมืองตามมติของหมู่บ้าน และมีส่วนช่วยในการแจ้งข่าวเกี่ยวกับนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
นายทวี เกิดบุญมี, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ได้รวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองรวมกันกับชุมชน
นายสำลี แก้วประเสริฐ, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	สภาตำบลจะช่วยรณรงค์เรื่องการเลือกตั้งให้ประชาชนเข้าใจผ่านตัวแทนชุมชน
นายบัญชา จันทรสุวรรณ, (สัมภาษณ์ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	จัดกิจกรรมส่งเสริมและยกระดับเจตจำนงค์ทางการเมืองในการต่อต้านทุจริต โดยเป็นโครงการของ กตต

๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความเข้าใจ มีการศึกษา มีความเข้าใจในภารกิจ หน้าที่ของตัวแทนในการบริหารและบริการแก่ประชาชน ทั้งนี้ประชาชนต้องรู้จักสิทธิและ

หน้าที่ของตนเองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดความสะดวก ทั้งนี้ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาถือว่าประชาชนให้ความสำคัญในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งพอสมควร^{๑๗}

ประชาชนส่วนใหญ่ที่ออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถือว่ามีส่วนร่วมมากพอสมควร แต่ก็ไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะว่าบางคนก็อยู่ต่างจังหวัด ไม่สามารถกลับมาเลือกตั้งได้ มีบางส่วนก็ขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตบ้างเป็นบ้างคน^{๑๘}

ประชาชนในตำบลเมืองเตาทั้ง ๘ หมู่บ้านนี้ ออกมาใช้สิทธิมากในระดับหนึ่ง เนื่องจากไปทำงานที่ต่างจังหวัด และบางส่วนก็ใช้สิทธินอกพื้นที่ในการเลือกตั้งครั้งนี้ที่ผ่านมา^{๑๙}

การเลือกตั้งใน อบต.เมืองเตานี้ก็มีประชาชนให้ความสนใจมาเลือกตั้งเป็นจำนวนมากทุกปี เมื่อถึงเวลาใช้สิทธิก็จะออกมาเลือกตั้งกันเสมอมาที่มีการเลือกตั้ง^{๒๐}

ประชาชนที่อยู่ใน อบต.เมืองเตาทั้ง ๒๖ หมู่บ้านมีความตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้ง สังเกตเห็นจากการพูดถึงนโยบายและผลงานของผู้สมัครของแต่ละพรรคการเมืองที่ส่งลงสมัคร^{๒๑}

ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากทุกปีที่มีการเลือกตั้ง เพราะว่า ต้องการตัวแทนเข้าไปเป็นปากเป็นเสียง แต่ก็มีบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ของตนต่อการเลือกตั้ง อบต.เมืองเตา ควรออกมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน^{๒๒}

เพื่อให้การเลือกตั้งในการเลือกตั้งตัวแทนบริหารงานให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและสุจริตเป็นที่ตั้ง^{๒๓}

ชี้แจงให้ประชาชนในชุมชนตำบลเมืองเตา ทั้ง ๒๖ หมู่บ้าน ถึงผลเสียและผลกระทบหากไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตัวเอง^{๒๔}

สรุป การไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา ทั้ง ๒๖ หมู่บ้านแล้วยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ของตนต่อการเลือกตั้งพอสมควรผู้นำชุมชน หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งควรออกมาให้ความรู้แก่ประชาชนในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของชาวไทยทุกคน ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเลือกตั้งตามสิทธิของตน และขอให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถคอยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รู้จักอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามกรอบของกฎหมายการเลือกตั้ง

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัฒน์โนดม, เจ้าคณะอำเภอพยุหะคีรี, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต.๑, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายประเทือง ศรีจันทร์, สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๒๔

ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสำลี แก้วประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๔, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายทวี เกิดบุญมี, กำนันตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายจตุรงค์ บัวชัยยา, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, กรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ เขต ๓ จังหวัดมหาสารคาม, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๔๒ สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปผลการสัมภาษณ์
พระครูปริยัติพัฒนโนดม, (สัมภาษณ์ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	การศึกษา มีความเข้าใจในภารกิจ หน้าที่ของตัวแทนในการบริหารและบริการแก่ประชาชน ทั้งนี้ประชาชนต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถือว่ามีส่วนร่วมมากพอสมควร แต่ก็ไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะว่าบางคนก็อยู่ต่างจังหวัด ไม่สามารถกลับมาเลือกตั้งได้ มีบางส่วนก็ขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตบ้างเป็นบ้างคน
นายประเทือง ศรีจันทร์, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	๘ หมู่บ้านนี้ ออกมาใช้สิทธิมากในระดับหนึ่ง เนื่องจากไปทำงานที่ต่างจังหวัด และบางส่วนก็ใช้สิทธินอกพื้นที่ในการเลือกตั้ง
นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, (สัมภาษณ์ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ให้ความสนใจมาเลือกตั้งเป็นจำนวนมากทุกปี เมื่อถึงเวลาใช้สิทธิก็จะออกมาเลือกตั้งกันเสมอมาที่มีการเลือกตั้ง
นายจตุรงค์ บัวชัยยา, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	เพื่อให้การเลือกตั้งในการเลือกตัวแทนบริหารงานให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและสุจริตเป็นที่ตั้ง
นายทวี เกิดบุญมี, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ต้องการตัวแทนเข้าไปเป็นปากเป็นเสียง แต่ก็มีบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ของตนต่อการเลือกตั้ง
นายสำลี แก้วประเสริฐ, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้ง สังเกตเห็นจากการพูดถึงนโยบายและผลงานของผู้สมัครของแต่ละพรรค
นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, (สัมภาษณ์ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ผลเสียและผลกระทบ หากไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตัวเอง

๔) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

การแสดงความคิดเห็นของประชาชนในการแสดงออกในหมู่บ้าน อบต จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเท่านั้น ถ้าในที่ประชุมใครมีปัญหาอะไรก็จะให้พูดคุยแสดง

ความคิดเห็นกันในที่ประชุมเลยและจะให้ที่ประชุมนั้นตัดสินใจว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเอาในที่ประชุมเป็นที่ตั้งชี้ขาดทันที^{๒๕}

ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมได้เพราะมีการประชุมกันบ่อย ในที่ประชุมก็จะมีผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มแม่บ้าน ก็จะมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการบริการของเจ้าหน้าที่ตามที่ตนพบเห็น^{๒๖}

ในการที่แสดงประชามติและประชาพิจารณ์นั้น หมายถึงว่าเราต้องมีการใช้ประโยชน์จากที่สาธารณะ ซึ่งอาจมีผลกระทบโดยตรงกับประชาชน จึงต้องมีการประชุมเพื่อขอความคิดเห็นและมติจากประชาชน เช่น โครงการขุดลอกคลอง เป็นต้น^{๒๗}

ในการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ของประชาชนในตำบลเมืองเตาทั้ง ๒๖ หมู่บ้านส่วนใหญ่จะเน้นการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ เราจะจัดโครงการประชาคมสัญจรทุกสามเดือนหมุนเวียนไปทุกหมู่บ้านแต่ละบ้าน จะเชิญผู้นำในตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน ประธาน อ.ส.ม. กลุ่มแม่บ้านเข้าร่วมประชุมทั้งหมด ถ้ามีปัญหาหรืออุปสรรคจะได้ร่วมกันเสนอมาได้เต็มที่^{๒๘}

ในทุกสามเดือนที่เจ้าหน้าที่ของ อบต.เมืองเตาจะออกไปเปิดประชุมสัญจรตามหมู่บ้านทุกหมู่บ้านเพื่อที่จะไปเก็บข้อมูลด้านความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประโยชน์ต่อประชาชนในท้องที่ตามนโยบายของ อบต.เมืองเตา^{๒๙}

มีการจัด อบต. สัญจรทุกสามเดือน เพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหา ว่ามีอะไร และมีแนวทางแก้ไขไปทางไหนบ้าง^{๓๐}

อบต.เมืองเตา ได้ให้ข้อมูล และฟังเสียงกรรมการและประชาชนเป็นส่วนใหญ่ในการจัดโครงการสัญจรแต่ละครั้งทำให้เกิดปัญหาน้อยมาก^{๓๑}

ให้ชุมชนทั้ง ๒๖ หมู่บ้าน รับรู้ข่าวสารล่วงหน้า สำหรับการนัดประชาคมในเรื่องต่างๆ ทั้งยังรับฟังในปัญหาของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ถึงผลดีผลเสีย ก่อนตัดสินใจประชาคม^{๓๒}

สรุปการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ของประชาชนในการจัดโครงการสัญจรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงออกตามสิทธิเสรีในความคิดของตน และการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ใน

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัฒน์โนดม, เจ้าคณะอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต.๑, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายประเทือง ศรีจันทร์, สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสำลี แก้วประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๔, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายทวี เกิดบุญมี, กำนันตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายจตุรงค์ บัวชัยยา, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, กรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ เขต ๓ จังหวัดมหาสารคาม, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.

รูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่างๆ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการทำกิจการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

ตารางที่ ๔.๔๓ สรุปการสัมภาษณ์ ด้านการแสดงประชาคมติและประชาพิจารณา

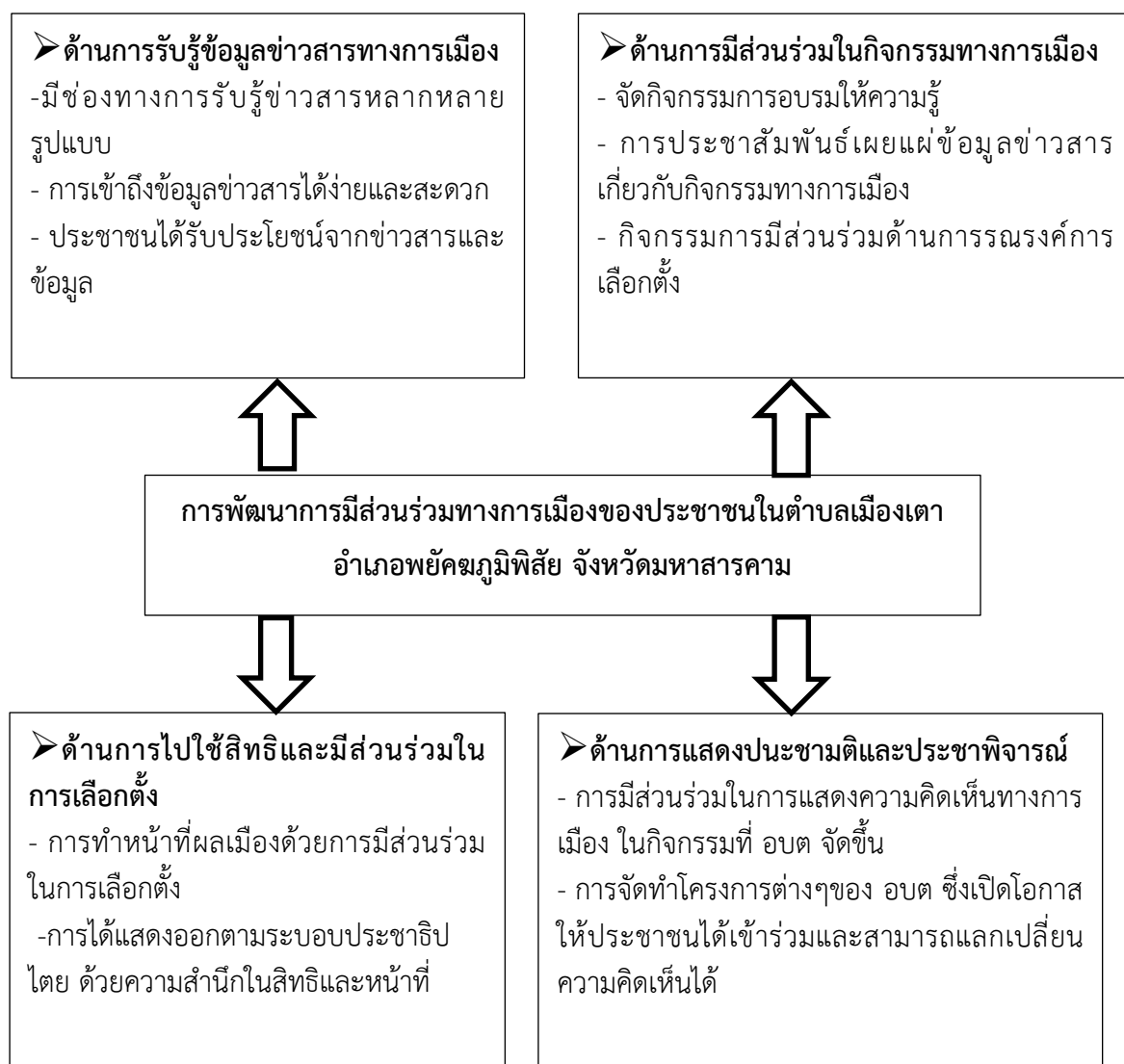
ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปผลการสัมภาษณ์
พระครูปริยัติพัฒนโนดม, (สัมภาษณ์ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเท่านั้น ถ้าในที่ประชุมใครมีปัญหาอะไรก็จะให้พูดคุยแสดงความคิดเห็นกันในที่ประชุมเลยและจะให้ที่ประชุมนั้นตัดสินใจว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเอาในที่ประชุมเป็นที่ตั้งชี้ขาดทันที
พระครูวิโรจน์ธรรมสาร, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มแม่บ้าน ก็จะมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการบริการของเจ้าหน้าที่
นายประเทือง ศรีจันทร์, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	การใช้ประโยชน์จากที่สาธารณะ ซึ่งอาจมีผลกระทบโดยตรงกับประชาชน จึงต้องมีการประชุมเพื่อขอความคิดเห็นและมติจากประชาชน
นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน, (สัมภาษณ์ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	เชิญผู้นำในตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน ประธาน อ.ส.ม. กลุ่มแม่บ้านเข้าร่วมประชุมทั้งหมด
นายจตุรงค์ บัวชัยยา, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ฟังเสียงกรรมการและประชาชนเป็นส่วนใหญ่ในการจัดโครงการ สัณจรแต่ละครั้งทำให้เกิดปัญหาน้อยมาก
นายทวี เกิดบุญมี, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	สัณจรทุกสามเดือน เพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหา ว่ามีอะไร และมีแนวทางแก้ไขไปทางไหนบ้าง
นายสำลี แก้วประเสริฐ, (สัมภาษณ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	ปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประโยชน์ต่อประชาชนในท้องที่ตามนโยบายของ อบต. เมืองเตา
นายบัญชา จันทร์สุวรรณ, (สัมภาษณ์ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒.)	รับรู้ข่าวสารล่วงหน้าในการแสดงความคิดเห็น ถึงผลดีผลเสีย ก่อนตัดสินใจประชาม

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทำให้ทราบถึงระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตลอดถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อการส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในครั้งต่อไป ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔ ผู้วิจัยได้รับสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง คือ ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้หลากหลายช่องทางผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เสียงไร้สาย และหอ

กระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อรับทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย สะดวกและหลากหลายมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอย่างมาก

๒) **ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง** คือ อบต. มีการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับประชาชนและให้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองเข้าไปในชุมชน มีการเปิดเวทีสาธารณะหรือการเดินรณรงค์ในการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓) **ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง** คือ การเลือกตั้งนั้น มีส่วนสำคัญกับประชาชนเพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองทำให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกตัวแทนของตนเองเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ และยังเป็นอีกทางเลือกในการแสดงออกในระบอบประชาธิปไตย ท่านจึงออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ด้วยความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตน.

๔) **ด้านการแสดงประชนาติและประชาพิจารณ์** คือ การประชุมที่จัดขึ้นทุกครั้ง อบต. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมสาธารณะที่ อบต. จัดขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอปัญหาหรืออุปสรรคของชุมชนให้ อบต. ได้พิจารณา เพื่อหาแนวทางแก้ไขซึ่งส่วนนี้เป็นการฟังพากันและเห็นความสำคัญที่ต้องเข้าร่วมของการพัฒนาตั้งแต่เริ่มคิดแลกเปลี่ยนความคิดในโครงการต่างๆอย่างจริงจัง

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์จากงานวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักธรรม อปฺริหานิยธรรม ๗ ในลักษณะแผนภาพที่แสดงแนวทางการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาวุฒิสภา ในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักธรรม อปฺริหานิยธรรม ๗ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๒ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” นี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๔ หลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความหมายของการพัฒนา” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คำว่า พัฒนา ในภาษาไทย มาจาก วุฒฺณ ในภาษาบาลี และ วรณ ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ^๑ หรือจำเริญ ได้แก่ เติบโต งอกงาม มากขึ้น หรือสมบูรณ์^๒ การพัฒนา โดยความหมายจากรูปศัพท์ จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงาม และดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้ เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทยและเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ โดยทั่วไป คือ การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ตามนัยความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม^๓

ความหมายของการพัฒนาชุมชนว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงให้ประชาชนสามารถดำเนินการ โดยอาศัย ศักยภาพด้านต่างๆ ที่มีอยู่ตอบสนองความ

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๘๒๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^๓ สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๒.

ต้องการของตนเองได้ในทุกด้านที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้อำนาจในการต่อรองและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน^๔

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิด ความหมายของการพัฒนา

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๖, หน้า ๘๒๗)	คำว่า พัฒนา ในภาษาไทย มาจาก วุฒฺณ ในภาษาบาลี และ วรรณ ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญหรือจำเริญ ได้แก่ เติบโต งอกงาม มากขึ้น หรือสมบูรณ์
สนธยา พลศรี (๒๕๕๗, หน้า ๒)	การพัฒนา โดย ความหมายจากรูปศัพท์ จึงหมายถึง การ เปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงาม และ ดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจเพราะนำมาใช้มากกว่า ความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม
พรสวรรค์ เนลสัน ฮอดสัน (๒๕๕๐, หน้า ๓๒)	การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงให้ ประชาชนสามารถดำเนินการ โดยอาศัย ศักยภาพด้านต่างๆ ที่ มีอยู่ตอบสนองความต้องการของตนเองได้ในทุกด้านที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้ อำนาจในการต่อรองและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

๒.๑.๒ แนวคิดการพัฒนา

แนวความคิดที่เกี่ยวกับ “การพัฒนา” เริ่มมีมาตั้งแต่อดีตกาล ด้วยการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมดำรงชีวิตด้วยการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมแล้วมีการคัดเลือกผู้นำ เพื่อดำเนินการพัฒนาของกลุ่มของตนเองเพื่อการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ อันเป็นการปฏิบัติสืบต่อกันมา กระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังคงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดไป นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การกำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนามีได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสำนักคิดต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุดังกล่าวคำว่าพัฒนาจึงได้กลายเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เพราะจากการที่ประเทศต่าง ๆ ต้องประสบกับปัญหาจากสงครามจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการเพื่อดำเนินการปรับปรุงฟื้นฟูแก้ไขสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในประเทศของตนเอง จึงทำให้มีการนำคำว่าพัฒนาไปใช้ในหลายรูปแบบ กว้างขวางและแพร่หลาย เช่นการ พัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเมืองและการพัฒนาด้านอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นการนำคำว่าพัฒนา

^๔ พรสวรรค์ เนลสัน ฮอดสัน, "บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการพัฒนาองค์กรชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปลาฝา อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด", สารนิพนธ์ปริญญาสาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

ไปใช้ ก็จะมีคามหมายแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ โดยเนื้อหาในบทนี้เป็นการกล่าวถึงพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย ความเป็นมาของการพัฒนา ความหมายของการพัฒนา ลักษณะของการพัฒนา แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา พัฒนาการของการพัฒนาในสังคมไทย การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความสำคัญของการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนา คำว่า “พัฒนา” เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาใช้เรียกการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นพลังงานจากเทคโนโลยีเช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่างๆ อาชีพของคนในสังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมวิธีการผลิตเปลี่ยนจากการยังชีพเป็น วิธีการผลิตเพื่อการค้าที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมืองสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น หลังจากนั้น คำว่าพัฒนานี้ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลก โดยมุ่งเน้นการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบการพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกต ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและ วัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยสาเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change) การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact) โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural structure) ระดับของความรู้ และ เทคโนโลยี (Knowledge and Technology)

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ได้กล่าวถึงอธิบายถึงหลักการพัฒนาชุมชน โดยแยกเป็นประเด็นไว้ดังนี้^๕

๑. ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนนั้น

ประการแรก ตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวตนว่าเป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความสามารถ

ประการที่สอง การพัฒนาชุมชน ก็คือ ความศรัทธาในเรื่องความยุติธรรมของสังคม (Social Justice) การมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงที่เห็นได้ชัดในหมู่พลชนนั้น เป็นเรื่องที่ อารยะสังคมพึงยึดมั่น

ประการสุดท้าย ความไม่รู้ ความต้อติง และการใช้กำลังบังคับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนา และความเจริญรุดหน้าจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษาเท่านั้น การให้ การศึกษาและให้โอกาสจะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการ พัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่มเพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและทำงานรวมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด

^๕ สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, คู่มือการดำเนินงานอาสาพัฒนา (อสป.) รุ่นที่ ๖๕/๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชนจำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑-๕.

๒. หลักยึดในการพัฒนาชุมชน คือหลักที่นักพัฒนาชุมชนควนยึดมั่นในการพัฒนาชุมชน คือ

๒.๑ ยึดหลักความมีศักดิ์ศรี และศักยภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด นักพัฒนาต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง นักพัฒนาควรเป็นผู้กระตุ้นแนะนำ ส่งเสริม

๒.๒ ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน นักพัฒนาต้องยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่า ต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือ สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

๒.๓ ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่ทำในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่อง ความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรม

๒.๔ ยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกันภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

๓. หลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชน คือหลักการในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ๑๐ ประการ คือ

- ๓.๑ ต้องสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
- ๓.๒ ต้องเป็นโครงการเอนกประสงค์ที่ช่วยแก้ปัญหาได้หลายด้าน
- ๓.๓ ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปพร้อม ๆ กับการดำเนินงาน
- ๓.๔ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
- ๓.๕ ต้องแสวงหาและพัฒนาให้เกิดผู้นำในท้องถิ่น
- ๓.๖ ต้องยอมรับให้โอกาสสตรี และเยาวชนมีส่วนร่วมในโครงการ
- ๓.๗ รัฐต้องเตรียมจัดบริการให้การสนับสนุน
- ๓.๘ ต้องวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพทุกระดับ
- ๓.๙ สนับสนุนให้องค์กรเอกชน อาสาสมัครต่างๆ เข้ามีส่วนร่วม
- ๓.๑๐ ต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับความเจริญในระดับชาติด้วย^๖

๔. กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน การปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ดังนี้

๔.๑ การศึกษาชุมชน เป็นการเสาะแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แท้จริง วิธีการในการศึกษาชุมชนอาจต้องใช้หลายวิธีประกอบกัน ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนด้วย เพื่อให้ได้

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑-๕.

ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กลวิธีที่สำคัญที่นักพัฒนาต้องใช้ในขั้นตอนนี้ คือ การสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เพราะถ้าหากปราศจากสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพัฒนากรกับชาวบ้านแล้วเป็นการยากที่จะได้รู้และเข้าใจปัญหาความต้องการจริงๆ ของชาวบ้าน ความสัมพันธ์อันดี จนถึงขั้น ความสนิทสนมรักใคร่ ศรัทธา จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

๔.๒ การให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นการสนทนา วิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับประชาชน เป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาชุมชน มาวิเคราะห์ถึงปัญหาความต้องการและสภาพที่เป็นจริง ผลกระทบ ความรุนแรง และความเสียหายต่อชุมชนกลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การกระตุ้น ให้ประชาชนได้รู้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันก็คือ การจัดเวทีประชาคม เพื่อค้นหาปัญหาร่วมกันของชุมชน

๔.๓ การวางแผน/โครงการ เป็นขั้นตอนให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ และกำหนดโครงการเป็นการนำเอาปัญหาที่ประชาชนตระหนัก และยอมรับว่าเป็นปัญหาของชุมชนมาร่วมกันหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจที่ จะแก้ไขภายใต้ขีดความสามารถของประชาชน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหา วิธีการวางแผน การเขียนโครงการ โดยใช้เทคนิค การวางแผนแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๔.๔ การดำเนินงานตามแผนและโครงการ โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนและโครงการที่ได้ตกลงกันไว้ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนใน ๒ ลักษณะ คือ

๑) เป็นผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ เช่น แนะนำการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษาหารือ ใน การแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

๒) เป็นผู้ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

๔.๕ การติดตามประเมินผล เป็นการติดตามความก้าวหน้าของงานที่กำลังดำเนินการตาม โครงการ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่พบได้อย่างทันทั่วทั้งที่ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การติดตามดูแลการทำงานที่ประชาชนทำ เพื่อทราบผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคแล้วนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ หรือกิจกรรมไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบสามารถกระทำได้โดย

๑) แนะนำให้ผู้นำท้องถิ่นหรือชาวบ้าน ติดตามผลและรายงานผลด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒) พัฒนาการเป็นผู้รายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา ต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง เสนอผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุม ทำบันทึกรายงานตามแบบฟอร์มต่างๆ ของทางราชการ^๗

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑-๕.

นอกจากนี้ยังได้สรุปแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนาไปใช้อธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคมเป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์นักเศรษฐศาสตร์การพัฒนาไปใช้จำแนก ประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชากรชาติการรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็น ประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาใน แนวความคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการ เจริญเติบโตมาก

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศ ต่างๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผน ปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศ ด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา ^๔

ในขณะที่ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ^๕

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธีเรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึง เรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วยไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคมเป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่

^๔ สนธยา พลศรี, แนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

^๕ โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๗, หน้า ๒๕๖.

เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่ และในการพัฒนางค์ก็ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควรหมายถึงความเป็นธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้นการพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น และต้องการมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะและคุณค่าของชุมชนโดยมีการวางแผน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นทั้งวิธีการ กระบวนการ โครงการ หรือแผนงาน ที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนนั่นเอง ดังนั้น การพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จ จึงมิได้ขึ้นอยู่กับผลสำเร็จในทางวัตถุเท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางทัศนคติ ทักษะ ความรู้ และความสามารถของประชาชนเป็นสำคัญ

๑๐

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดการพัฒนา

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, (๒๕๕๕, หน้า ๑-๕)	๑. ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ๒. หลักยึดในการพัฒนาชุมชน ๓. หลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ๔. กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน
สนธยา พลศรี (๒๕๔๗, หน้า ๗)	๑. แนวคิดแบบวิวัฒนาการ ๒. แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ๓. แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์นักเศรษฐศาสตร์การพัฒนาไปใช้จำแนก ๔. แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม ๕. แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม
โมสิต บันเปี่ยมรัชฎ์ (๒๕๕๗, หน้า ๒๕๖)	๑. การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ๒. การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ

๒.๑.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา

การพัฒนาเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง (A Discourse) ซึ่งได้รับความสนใจจาก นักวิชาการอย่าง กว้างขวาง โดยมีการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ในหลาย ขณะเดียวกันการพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) ที่ได้รับการตีค่าในระดับสูงส่งผลให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับ กระบวนการนี้ไม่ได้รับการตีค่ากลายเป็น “ความด้อยพัฒนา” สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิด “การพัฒนา” ที่อาจมีคุณค่าสูงยิ่งยากที่จะประเมินคุณค่า หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น แต่เพราะการพัฒนาเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ สิ่งที่ตรงข้ามกับความสมัยใหม่จึง ได้รับการประเมินค่าในระดับต่างๆ หรืออาจจะไม่มี ค่าควรแก่การศึกษาและใช้ประโยชน์เลยก็ได้ ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตามมีแนวคิดที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑) การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) การพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ รวมทั้ง ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาและความต้องการของมนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นบูรณาการและอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะเริ่มตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศชาติในที่สุด

๒) การพัฒนาเป็นวิธีการ (Method) การพัฒนาประกอบด้วยวิธีการในการจัดการระบบทรัพยากรต่างๆ และทักษะที่จำเป็น สำหรับการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง

วิธีการพัฒนานี้รวมเอา การสร้างองค์การพัฒนา และเสริมสร้างทักษะและความรู้ของประชาชนในสังคมโดยผ่าน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละท้องถิ่น

๓) การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (Movement) การพัฒนามีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งอยู่กับการพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการระดมความร่วมมือทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสในการแสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาความต้องการรวมตัวและตระหนักถึงปัญหาความต้องการพื้นฐานร่วมกันรวมทั้งร่วมกันคิดและแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ขณะเดียวกันการพัฒนา ก็มีความจำเป็นที่จะให้กลุ่มบุคคลภายใต้โครงการพัฒนาต่างๆ เข้าใจบริบท ทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของตนรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนกลุ่ม บุคคลจะต้องมีการ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติไปในทางก้าวหน้า และสร้างสรรค์และ พัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้วย

๔) การพัฒนาคือการจัดทำโครงการหรือโปรแกรม (Project or Program) โครงการหรือโปรแกรม เป็นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งของการพัฒนาสังคม โครงการพัฒนาต่างๆ ทำให้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเป็นจริงขึ้นมาได้ โครงการพัฒนาที่ได้รับผลสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาประกอบด้วยบุคคลทุกระดับชั้น นับตั้งแต่กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆ จนถึงกลุ่มรักษาความสะอาดและรักษา ความสงบเรียบร้อยในองค์กร

๕) การพัฒนาคือการให้โอกาส (Opportunity) การให้โอกาสแก่บุคคล ในการพัฒนาชีวิต สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่จำเป็น คนที่จะได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น คือคนยากจน หรือคนด้อยโอกาส ยิ่งด้อยโอกาสมากที่สุดยิ่งควรได้รับโอกาสมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะ ช่วยในการได้รับสิทธิมากขึ้นในเรื่องความยุติธรรมทางสังคมและการพัฒนาคุณภาพของคน^{๑๑}

แนวคิดและกระบวนทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา (New Development Paradigm) กระบวนทรรศน์ (Paradigm) หมายถึง “ทรรศนะพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย อย่างอันกำหนดแบบแผนการคิดและการปฏิบัติในประชาคมหนึ่งๆ เมื่อใดทรรศนะพื้นฐานดังกล่าวเปลี่ยนแปลงจะทำให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (ParadigmShift)” เรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาและความหมายของการพัฒนามีการเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและเกิดวิาทะในการช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายมาตั้งแต่การเริ่มก่อกำเนิดของทฤษฎีแรกแห่งการพัฒนา (The First Theory of Development) ในสมัยของประธานาธิบดี Harry Truman ของจักรวรรดินิยมอเมริกาภายหลังจากการยุติลงของสงครามโลกครั้งที่สอง ตามมาด้วยการต่อสู้ระหว่างสองลัทธิคือ เสรีนิยมและสังคมนิยม รวมทั้งนโยบายสี่เป้าหมาย (Point Four Programme) เพื่อถ่วงดุลอำนาจ ช่วงชิงและครอบงำประเทศอ่อนแอให้เป็นฐานกำลังในการต่อสู้กับปฏิปักษ์สงครามระหว่างลัทธิได้ดำเนินติดต่อกันมาจนกระทั่งเกิดการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมโซเวียต รวมทั้งการเปลี่ยนท่าทีแนวทาง และนโยบายทางการเมืองของพันธมิตรหลายๆ ประเทศ การล่มสลายของลัทธิเศรษฐกิจการเมืองของประเทศที่เป็น

^{๑๑} ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, วาทกรรมการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: วิชาฯ, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

ปฏิบัติทำให้เกิดการแพร่กระจายและขยายตัวของแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Main Stream Economy) ประเทศบริเวณและกึ่งบริวารซึ่งเปรียบเสมือนประเทศอาณานิคมยุคใหม่ (New Colony) ของจักรวรรดินิยมอเมริกา ได้นำเอาแนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก รวมทั้งแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศจนประจักษ์ต่อมาว่า แนวคิดดังกล่าวหาได้สอดคล้องกับวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิต (Mode of Living) ของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมของตนแม้แต่น้อยโดยแนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลอย่างไร้ขอบเขต รวมทั้งเป็นสาเหตุให้เกิดการทำลายล้างระบบนิเวศ ระบบศีลธรรม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่ยั้งคิด จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทรรศน์ใหม่ รวมทั้งการก่อกำเนิดของกระบวนทรรศน์ใหม่ในการพัฒนาขึ้น^{๑๒}

กล่าวได้ว่าการที่จะทำความเข้าใจความหมาย ลักษณะและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานั้นจำเป็นจะต้องตระหนักในความจริงที่ว่า การพัฒนาเป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน การกำหนดความหมาย ทิศทางและแนวทางของการพัฒนานั้น ย่อมจะแตกต่างกันไปตามค่านิยมและความเชื่อพื้นฐานหรืออุดมการณ์ของสังคมและกาลเวลา ดังนั้นแนวทางการพัฒนาของประเทศที่มีความยึดมั่นในอุดมการณ์ทุนนิยมจึงอาจจะแตกต่างจากประเทศอุดมการณ์สังคมนิยมและเนื่องจากปทัสฐานที่มองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ปรารถนาเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ความหมาย แนวคิดและแนวทางการพัฒนาอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า การพัฒนาคือกระบวนการแปรเปลี่ยนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และสอดคล้องสัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการพัฒนา มีลักษณะเป็นทั้งกระบวนการวิธีการเคลื่อนไหวการจัดทำโปรแกรมรวมถึงการให้โอกาสด้วย

^{๑๒} จิตรกร โพธิ์งาม, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.lecture.cs.buu.ac.th> [๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘].

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (๒๕๔๒, หน้า ๗)	๑. การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) ๒. การพัฒนาเป็นวิธีการ (Method) ๓. การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (Movement) ๔. การพัฒนาคือการจัดทำโครงการหรือโปรแกรม (Project or Program)
จิตรกร โพธิ์งาม (๒๕๕๘, หน้า ๕๗)	๕. การพัฒนาคือการให้โอกาส (Opportunity) แนวคิดและกระบวนทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา (New Development Paradigm) กระบวนทรรศน์ (Paradigm) หมายถึง “ทฤษฎีพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างอันกำหนดแบบแผนการคิดและการปฏิบัติในประชาคมหนึ่งๆ เมื่อใดทฤษฎีพื้นฐานดังกล่าวเปลี่ยนแปลงจะทำให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

๒.๑.๔ ความสำคัญของการพัฒนา

การพัฒนา (Development) นั้นมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับทุกคน อีกทั้งมีบทบาทที่สำคัญมากในทุกๆ ประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ เป็นชาติที่มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและการเมืองหรือประเทศมหาอำนาจก็ตาม การพัฒนามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาแล้ว การพัฒนาจะเป็นบทบาทสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis) เช่น ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) การถดถอยทางเศรษฐกิจ (Economic Recession) และการว่างงาน (Unemployment)

การพัฒนาเป็นคำที่ใช้กันกว้างขวาง และโดยทั่วไปทำให้ความหมายแตกต่างกันออกไป แล้วผู้ใช้จะให้ความหมาย การพัฒนาเน้นไปในเรื่องใดบ้าง จากความหมายต่างๆ ที่ นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายนั้น สรุปแล้วจะครอบคลุมและมุ่งไปยังเศรษฐกิจ (Economics), สังคม (Sociology), มานุษยวิทยา (Humanity) การวางแผน (Planning)^{๑๓}

สืบเนื่องจากสภาพธรรมชาติที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม หมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีข้อยกเว้นที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

(Family) เผ่าพันธุ์ (Tribe) ชุมชน (Community) สังคม (Society) และประเทศ (Country) และเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มย่อมเป็น ธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” และ “ผู้ตาม” คือ ประชาชนหรือคนในกลุ่ม รวมทั้งมี “การควบคุมดูแลกันภายในกลุ่ม” หรือ “การจัดระเบียบภายในกลุ่ม” ซึ่งอาจเรียกว่า การบริหารหรือการพัฒนาภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และความ สุข และในบางกรณีการควบคุมดูแลอาจเกี่ยวข้องกับภายนอกด้วย เช่น กรณีการติดต่อ ประสานงาน การต่อสู้หรือการทำสงครามกับกลุ่มอื่น สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำ กลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศอาจเรียกว่า “นักบริหาร” หรือ “ผู้บริหาร” ขณะที่การ ควบคุมดูแลหรือการจัดระเบียบนั้น เรียกว่า การบริหาร ที่กล่าวมานี้เป็นมุมมองในแง่ของนักบริหาร แต่ถ้าในมุมมองของนักพัฒนา อาจเรียกผู้บริหารและการบริหารนั้นว่า นักพัฒนาและการพัฒนา ตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นนี้มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่าง มั่นใจว่า “ที่ใดมีกลุ่มที่นั่นย่อมมีการพัฒนา”

ในมุมมองของนักพัฒนา สภาพของกลุ่มในยุคเริ่มแรกซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อิทธิพลของธรรมชาติจะมีต่อมนุษย์ที่รวมกันอยู่ในกลุ่มมาก โดยการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของมนุษย์จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติอีกทั้งธรรมชาติและผู้นำเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งครอบคลุมวิธีการประกอบอาชีพด้วยลักษณะการพัฒนาและการประกอบอาชีพใน ยุคนั้นไม่ซับซ้อนและจำนวนประชากรก็มีไม่มากต่อมาเมื่อจำนวนมนุษย์ที่รวมตัวกันอยู่ในกลุ่มมี จำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้น เปลี่ยนเป็นชุมชน และเป็นประเทศ ในเวลาเดียวกัน ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ผู้นำและผู้ตาม คือ ประชาชนพยายามเอาชนะธรรมชาติได้ใช้ภูมิ ปัญญาชาวบ้าน (Folk wisdom) และ การลองผิดลองถูก (Trial and error) เพื่อกำหนดแนวทางการ พัฒนาและการประกอบอาชีพ

เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ และมั่นคงขึ้นเป็นประเทศชาติและมีทรัพยากรตามธรรมชาติได้ถูก นำมาใช้เป็นจำนวนมาก บางส่วนเสื่อมสลายถูกทำลายและสิ้นสภาพไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ ผู้นำและผู้ตามหรือประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ความสามารถประสบการณ์และความชำนาญ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น นำวิชาความรู้ที่เป็นศาสตร์ (science) หรือความรู้ที่เป็น ระบบข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้นยิ่งไปกว่านั้น จำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้นเกิดการ แข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ระหว่างประเทศ หรือหลายๆ ประเทศเพื่อเร่งปริมาณและเวลาในการทำงาน และการผลิต เป็นต้น เหล่านี้ ต่อมามนุษย์มีวิชาความรู้มีความสามารถ และมีเทคโนโลยีสูงขึ้น ได้สร้าง เชื้อเพลิงถ่านหินน้ำมัน และยังนำธรรมชาติไปใช้ประโยชน์มากขึ้น เช่น มนุษย์นำน้ำจากน้ำตกไปผลิต เป็นพลังงานไฟฟ้า และมีหน่วยงานที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัยเกี่ยวกับธรรมชาติเช่น กรม อุตุนิยมนิเวศวิทยา เป็นต้น สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human component) ถือว่าเป็นการประดิษฐ์คิดค้นหรือ สร้างผลผลิตใหม่ (Innovation) เพื่อนำมาใช้แทนสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural component) หรือ ใช้แทนทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resource) ที่นับวันจะลดน้อยลงที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็น วิวัฒนาการของแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาของมนุษย์(ผู้นำและผู้ตาม) ที่ล้วนเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยเริ่มต้นจากหนึ่ง การพัฒนาในสภาพที่มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ และวิวัฒนาการมา เป็นสอง การพัฒนาที่มนุษย์พยายามเอาชนะธรรมชาติจากนั้น จึงเป็นสามการพัฒนาที่มนุษย์เอาชนะ ธรรมชาติได้และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน

ทิศทางที่ดีขึ้น (Better change) ช่วยเพิ่มอัตราเร่งในการทำกิจกรรมหรือการผลิตให้รวดเร็วขึ้น (Better speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น (Better life) กว่าเดิมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ^{๑๔}

ตารางที่ ๒.๔ ความสำคัญของการพัฒนา

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
วิรัช วิวัชนิภาวรรณ (๒๕๓๔, หน้า ๑๑๙)	การพัฒนาจะเป็นบทบาทสำคัญยิ่งในการแก้ไข ปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis) เช่น ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) การถดถอยทาง เศรษฐกิจ (Economic Recession) และการ ว่างงาน (Unemployment) สรุปแล้วจะ ครอบคลุม และ มุ่ง ไป ยัง เศรษฐกิจ (Economics), สังคม (Sociology), มานุษยวิทยา (Humanity) การวางแผน (Planning)

๒.๑.๕ ระดับของการพัฒนา

การพัฒนา อาจจัดแบ่งออกเป็น ๓ ด้านใหญ่ๆ ได้แก่^{๑๕}

๑) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาด้านการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก การแลกเปลี่ยน การลงทุนเพื่อให้ประชาชนไม่ยากจน เป็นต้น

๒) การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาด้านจิตใจ แบบแผน พฤติกรรม รวมตลอดทั้งความสัมพันธ์ของคนในสังคมเพื่อแก้ปัญหาต่างๆในสังคม เป็นต้น

๓) การพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสร้างกระบวนการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย และประชาชนในประเทศมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายเป็นต้นพร้อมกันนั้นยังได้จัดกลุ่มการให้ความหมายคำว่า การพัฒนา ออกเป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต (Growth) อันเป็นการเพิ่มของผลผลิต (Output) ซึ่งกระทำโดยระบบสังคม (Social system) ร่วมกับสิ่งแวดล้อม (Environment) เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การสร้างถนน สะพาน เขื่อน หรือบ้านเรือนให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้สิ่งเหล่านี้มากขึ้น

^{๑๔} วิรัช วิวัชนิภาวรรณ, การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ :การบริหารการพัฒนาชนบทตามแนวทางแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ความจำเป็นพื้นฐานและโครงการอีสานเขียว, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๑๙.

^{๑๕} ส.ศิริรักษ์, ศาสนากับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชนจำกัด, ๒๕๑๙), หน้า ๘-๕๑.

กลุ่มที่สอง มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบการกระทำ (Development is change in the with performs) เช่น มีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมระบบการเมือง และระบบบริหาร เป็นต้น

กลุ่มที่สาม มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเน้นที่วัตถุประสงค์เป็นหลัก ถ้าเป็นการบริหารจัดการก็ต้องบริหารจัดการด้วยวัตถุประสงค์ (Management by Objectives) คือ การปฏิบัติงานมุ่งไปที่วัตถุประสงค์นั่นเอง การพัฒนาตามความเห็นของกลุ่มนี้จึงขึ้นอยู่กับที่วัตถุประสงค์ ว่า ผู้กำหนดวัตถุประสงค์จะได้ระบุไว้อย่างไร มีอะไรบ้างที่ต้องการ ปัญหาต่อมาก็คือ วัตถุประสงค์ที่ กำหนดขึ้นนั้นมีเหตุผลหรือได้รับความเห็นชอบและการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมากน้อย เพียงใด ซึ่งถ้าวัตถุประสงค์ของประเทศประชาชนในประเทศก็น่าจะเป็นผู้มีส่วนรับรู้สนับสนุนหรือ ได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นด้วย อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะ มีการกำหนดไว้กว้างๆ เช่น เป็นการสร้างความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

กลุ่มที่สี่ มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน ตามความเห็นของกลุ่มนี้เน้นว่าการพัฒนาอยู่ที่การมีแผน และการนำแผน

ไปกำหนดหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์นั้นๆ

กลุ่มที่ห้า มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายความว่าทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ โดยคุณลักษณะทั้งสองแง่นี้ไม่อาจแยกแยะออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดคือทั้งปริมาณและคุณภาพต้องควบคู่กันไปเสมอในแง่ของปริมาณ ผลของการพัฒนาสามารถมองเห็นได้เป็นวัตถุจับต้องและวัดผลได้ง่าย เช่น เงินเดือนเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีถนนหนทาง โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือโรงพยาบาล ส่วนในแง่คุณภาพจับต้องไม่ได้วัดผลได้ยาก เช่น การพัฒนาให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร รักระเบียบวินัยและความสะอาด เป็นต้น และเป็นความจริงเสมอว่า การพัฒนาส่วนใหญ่จะเน้นในแง่ของปริมาณทั้งสิ้น เพราะสามารถที่จะวัดได้ ยิ่งสังคมเจริญมากขึ้นเท่าไร การพัฒนาจำต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่รู้เฉพาะเรื่องของสาขาที่ตนชำนาญ โดยขาดความสนใจในความเป็นมนุษย์ในวงกว้างออกไป การวัดผลการพัฒนาจึงเน้นไปที่ความสำเร็จ ในด้านสาขาวิชาชีพของตนเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ ๒.๕ ระดับของการพัฒนา

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ส.ศิริรักษ์, (๒๕๑๙, หน้า ๘-๕๑)	๑) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ๒) การพัฒนาทางสังคม ๓) การพัฒนาทางการเมือง

๒.๑.๖ การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นแนวความคิดที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน ตามที่ UNFPA ได้รวบรวมคำอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนดังนี้ การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกโดยรวมเพื่อชนรุ่นหลัง และเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าวเป็นการจัดประจักษ์แห่งการรักษามรดกทางทรัพยากรทางธรรมชาติ การทำให้คุณภาพของชีวิตมนุษย์ดีขึ้น ในลักษณะเศรษฐกิจแบบยั่งยืนเป็นเศรษฐกิจที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ได้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพในระบบของเศรษฐกิจในภาวะที่มีดุลยภาพทางระบบนิเวศวิทยา ประเด็นนี้จะพิจารณาว่า ความยั่งยืนนั้นอยู่ที่ระดับ (Level) ของการนำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติไปใช้ ยิ่งในสภาวะปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่เน้นในเรื่องคุณภาพจึงเป็นปัญหาว่า เท่าที่ทรัพยากรมีอยู่ ณ ปัจจุบัน และการนำไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์นั้นทำอย่างไรจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด จากประเด็นนี้จะนำไปสู่ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม^{๑๖}

ในหนังสือ Global Ecology Handbook ซึ่ง มีWalter H. Corson เป็นบรรณาธิการ ได้นิยามการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า เป็นการกำหนดนโยบายที่สนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยมีได้ทำลายทรัพยากรที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการของคนในอนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นกระบวนการสร้างสังคมที่ยั่งยืน อันเป็นสังคมที่ประชาชนในปัจจุบันได้รับสนองความต้องการของตน โดยไม่ทำให้สัตว์จำพวกอื่นและผู้คนในรุ่นต่อไปในอนาคตต้องยอมสูญเสียหรือยอมลดความต้องการของตนเองหรือไม่มีโอกาสได้บริโภคสิ่งที่ จำเป็นบาง อย่างในอนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็โดยอาศัยการพัฒนาจิตสำนึก การตระหนักรู้ถึงสิทธิของสัตว์โลกที่จะอยู่ร่วมกับมนุษย์และคำนึงถึงความคงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลายทั้งในระดับผู้กำหนดนโยบายและในระดับประชาชนทั่วไปต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน การคงอยู่ของธรรมชาติจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของระบบนิเวศที่มีต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆ ซึ่งล้วนแต่จะต้องอาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมบางอย่างเมื่อถูกทำลายจะไม่สามารถกลับตัวขึ้นมาใหม่ได้มีแต่เราสูญเสียไป การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องดำเนินการในรูปของการศึกษา ยอมรับในระดับบุคคลได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและจะต้องเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ ด้วยเหตุนี้ พระธรรมปิฎก จึงกล่าวว่า“การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกันจะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ(Balance)”^{๑๗}

การพัฒนาที่ผ่านมามุ่งไปที่การบริโภคสิ่งแวดล้อมจนทำให้เกิดปัญหาสังคมและกระทบสิ่งแวดล้อม การพัฒนามุ่งสู่ความทันสมัยไม่ใช่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน กระแสการพัฒนาที่ผ่าน

^{๑๖} เกื้อ วงศ์บุญสิน, ประชากรกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๐.

^{๑๗} กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิชย์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๓.

มามุ่งเน้นเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาคนก็มุ่งเพื่อใช้เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจมากกว่า จะพัฒนาให้คนเป็นผู้ช่วยพิทักษ์และคุ้มครองโลกให้เกิดสันติสุขกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกลไกการตลาด ก่อให้เกิดการเติบโต การผลิต การบริโภคที่เป็นผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ สัตว์และ พืชพรรณ ดังนั้น การที่มนุษย์ ยังคงใช้แนวทางพัฒนาแบบเก่าซึ่งไม่คำนึงถึงข้อจำกัดในการพัฒนาอันหมายถึง ข้อจำกัดด้านสภาพ ความสามารถที่จะรองรับการบริโภค และการใช้ประโยชน์จากโลก

ตารางที่ ๒.๖ การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
เกื้อ วงศ์บุญสิน (๒๕๓๘, หน้า ๗๐)	แนวคิดดังกล่าวเป็นการจุดประกายแห่งการรักษา มรดกทางทรัพยากรทางธรรมชาติ การทำให้คุณภาพ ของชีวิตมนุษย์ดีขึ้น
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์, (๒๕๔๙, หน้า ๔๓)	การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็น บูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่ เกี่ยวข้องกันจะต้องมาประสานกันครบองค์

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทางการเมืองและการบริหารหลายรูปแบบ ซึ่งในที่นี้ขอนำเสนอความหมาย แนวคิดของการมีส่วนร่วม ของประชาชน มีนักวิชาการได้พยายามอธิบายความหมายของ“การมีส่วนร่วมของประชาชน” (People’s Participation) ไว้หลายท่านซึ่งมีความหมายที่คล้ายคลึงหรืออาจแตกต่างกันไปตาม ทศนคติและภูมิหลังทางวิชาการ ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือ เข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่ เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น^{๑๘}

ประเภทของการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็น สำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาส

^{๑๘} นรินทร์ชัย พัฒนพงศ์, การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

ให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น^{๑๙}

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดตัวอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือสังคมให้เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนารับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตอย่างเป็นตัวตน การควบคุม การใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) หากสมาชิกของชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแล้วจะเป็นจุดผลักดันให้ชุมชนเกิดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาของชุมชนในแต่ละขั้นตอนบรรลุเป้าหมาย แนวคิดการมีส่วนร่วมโดยการระดมสมองเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่สามารถช่วยวิธีการทำลายการขัดขวางทางความคิด และยังช่วยในการแสวงหาคำตอบที่แยบยล ในบางเรื่องที่ไม่สามารถค้นหาคำตอบได้ การใช้เทคนิคระดมสมองจึงถือว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะการระดมพลังสมองจะช่วยในการค้นหาคำตอบที่ต้องการ และสามารถจัดคำตอบที่ไม่ต้องการออกไป^{๒๐} การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวาง ในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น^{๒๑}

การมีส่วนร่วม ๒ ลักษณะคือ ๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันคิด ค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ

^{๑๙} เมตต์ เมตต์การุณจิต, การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

^{๒๐} ธัญญา ผลอนันต์, แบบฝึกหัดคิดพิชิต Mind Map สำหรับพนักงานและหัวหน้างาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: Buzan Centre Thailand (BCT), ๒๕๕๔), หน้า ๖๙.

^{๒๑} ชินวัฒน์ สมสืบ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓.

การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโดยโครงการพัฒนา ดังกล่าว จะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน และ ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๒๒} ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิ และความเสมอภาคระหว่างประชาชน^{๒๓}

การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

๓) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๔}

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ มักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก ๓ ประการด้วยกัน คือ

๑) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

๒) ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่อยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

๓) การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขึ้น^{๒๕}

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชน

^{๒๒} ปาริชาติ วลัยเสถียร, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๘.

^{๒๓} โกวิท พวงงาม, **ธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส**, (กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕.

^{๒๔} เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ, **ชุดวิชาการวิจัยชุมชนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง** หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ, (นนทบุรี: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓.

^{๒๕} ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, **การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: อีพีเอปริทัศน์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๑-๔๒.

และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น^{๒๖}

โดยหลักการและโดยการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือสิ่งที่สวนทางกับการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ และการลดบทบาทของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทให้เป็นเพียงผู้ถูกกำหนดในการพัฒนา^{๒๗} เมื่อมองในมิติของการปฏิบัตินั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย ๓ มิติ คือ

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าควรทำและไม่ควรทำอย่างไร
๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้
๓. การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่ทำขึ้น^{๒๘}

โดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการเน้นลักษณะการมีส่วนร่วมในประเด็นที่เกิดจากกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในประโยชน์สาธารณะ การเข้าร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนและร่วมตรวจสอบในลักษณะองค์กรชุมชน ฯลฯ และการเน้นการศึกษาในลักษณะของการบริหารที่เกิดจากการดำเนินงานในทางนโยบายและในทางปฏิบัติการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับชุมชน

^{๒๖} วันชัย วัฒนศัพท์, **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สันติวิธีเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙.

^{๒๗} Bugnicourt, Jacques, **Popular Participation in Development in Africa**, (Geneva: Assignment Children, 1982), p. 58

^{๒๘} White, A.L. **The Homeward Tide**, (London: Granada, 1981), p. 18.

ตารางที่ ๒.๗ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖, หน้า ๑๐)	การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้า ร่วมในกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่ เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น
เมตต์ เมตต์การุณจิต (๒๕๕๓, หน้า ๑๐)	ประเภทของการมีส่วนร่วมมี ๒ ประเภท คือ ๑. การมีส่วนร่วมโดยตรง ๒. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม
ธัญญา ผลอนันต์ (๒๕๕๔, หน้า ๖๙)	แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดตัวอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือสังคมให้ เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม
ชินวัฒน์ สมสืบ (๒๕๓๙, หน้า ๒๓)	การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
ปาริชาติ วลัยเสถียร (๒๕๔๒, หน้า ๑๓๘)	ความหมายของการมีส่วนร่วม ๒ ลักษณะคือ ๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นการพัฒนา โดยให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ ต้นจนสิ้นสุดโครงการ
โกวิทย์ พวงงาม (๒๕๕๓, หน้า ๕๕)	๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิ และความเสมอภาคระหว่างประชาชน

ตารางที่ ๒.๗ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
เจเลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ (๒๕๔๕, หน้า ๓๓)	การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) ๒. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) ๓. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์
ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (๒๕๔๕, หน้า ๔๑-๔๒)	การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วน ร่วมรับผิดชอบมักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก ๓ ประการ ด้วยกัน คือ ๑. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ๒. ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อ สถานการณ์ที่อยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน ๓. การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชน ไปในทิศทางที่พึงปรารถนา
วันชัย วัฒนศัพท์ (๒๕๔๓, หน้า ๑๙)	กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสาร สองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสาธารณชน
Bugnicour (1982, p. 58)	การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือ สิ่งที่สวนทางกับการรวม ศูนย์อำนาจการตัดสินใจ และการลอบบาศของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทให้เป็นเพียงผู้ถูกกำหนดในการพัฒนา
White, (1981, p. 18)	การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย ๓ มิติ คือ ๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าควรทำ และไม่ควรถ่ายอย่างไร ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้ ๓. การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่สร้างขึ้น

๒.๒.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีค่ามากเพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในวิถีทางใดที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ

การที่จะทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนจะรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน การดำเนินโครงการจะราบรื่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนามากขึ้น และจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น^{๒๙}

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

๑) ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องถิ่นนั้น ควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุดและตรงประเด็น

๒) ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผล ประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) ทำให้ประชาชนรู้สึกรัก และหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองจากข้อ ๒ เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาคือความรัก ความภูมิใจและความหวงแหนในท้องถิ่นของตน เนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

๔) ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

๕) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบล

^{๒๙} ประภาพร ศรีสถิตธรรม, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๕๖.

เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป^{๓๐}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานหลายประการ โดยเฉพาะการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการและสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดทั้งนี้ก็เนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือตนเองอันเป็นการนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่ง

ตารางที่ ๒.๘ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ประภาพร ศรีสถิตธรรม (๒๕๔๓, หน้า ๕๖)	ทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการ ที่ตรงกับปัญหา และความต้องการของประชาชนจะรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการ ที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน การดำเนิน โครงการจะราบรื่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนามากขึ้น และ จะช่วยพัฒนาขีด ความสามารถของประชาชนมากขึ้น
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (๒๕๔๓, หน้า ๒๔๓-๒๔๔)	การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้ ๑. ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ๒. ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วม ๓. ทำให้ประชาชนรู้สึกรักและหวงแหนในท้องถิ่นของ ตนเอง ๔. ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง ๕. ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

^{๓๐} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, รายงานการวิจัย, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

๒.๒.๓ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรส่วนปกครองต่างๆ เพราะประชาชนถือได้ว่าเป็นเจ้าของสถานที่นั้น โดยยินยอมให้คณะผู้บริหารส่วนปกครองต่างๆ ใช้อำนาจแทนตนในการเข้าไปบริหารองค์กร ผู้วิจัยได้รวบรวมผู้ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ คือ

๑) ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

๒) การมีส่วนร่วมนั้น มิมีดีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย (๑) ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น ส่วน (๒) ทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วม มิมีดีที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล หรือ ความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่า มีคุณภาพดี

๓) จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) คือจะให้เพียงบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

๔) การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลายาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปได้

๕) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษา แก่สังคมไปในขณะเดียวกัน แต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

๖) สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แข่งขัน มิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้มีผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วม คงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความรักรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

๗) มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารมีส่วนร่วมนี้ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้มีความหลากหลายมากพอ

๘) การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหาตนเองต่อไปได้

๙) คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

๑๐) ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปนอารมณ์ขันประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทยการมีอารมณ์ขัน จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณ์ขัน ดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้^{๓๑)}

การมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะการดำเนินการ ดังนี้

๑) เป็นการทำงานที่มีคนหลาย ๆ คนมาทำงานช่วยเหลือกัน โดยแต่ละคนมีความเต็มใจและพร้อมที่จะมาร่วมกันทำงาน ไม่ใช่เป็นการมาร่วมกันโดยบังเอิญโดยไม่ตั้งใจ แต่เป็นการรวมกันอย่างจริงจังจึงจะทำให้การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปอย่างต่อเนื่อง

๒) คนที่มีส่วนร่วมจะต้องรู้และเข้าใจเป้าหมายของการมีส่วนร่วมกันหรือบางครั้งอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายเลยก็ได้ อันจะเป็นผลให้เกิดความผูกพันในเป้าหมายให้สำเร็จ

๓) ระหว่างการมีส่วนร่วมกันทำงานจะต้องมีการติดต่อ พูดจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้มาร่วมกันทำงานเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงาน จึงจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายใต้งานบริหารการปกครองของตน

๔) เป็นการทำงานที่มีการแบ่งงานกันทำ การทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน จำเป็นจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะของงานทั้งนี้ เพื่อให้งานแต่ละส่วนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีการใช้ทรัพยากรกำลังคนอย่างเต็มที่ โดยจะต้องมีการตกลงกันว่าใครเป็นผู้กระทำ ทำอย่างไรบ้าง และกำหนดเวลานัดหมายกันเมื่อไร^{๓๒)}

สรุป ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือ การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น เพื่อค้นหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความมุ่งมั่นที่จะคิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหานั้นๆ ได้กระทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหากันเอง

^{๓๑)} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔.

^{๓๒)} จินตวิทย์ เกษมสุขุ, “การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม”, รายงานวิจัย, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ (คณะนิเทศศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๔), หน้า ๔๐.

ตารางที่ ๒.๙ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดของ	ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๗, หน้า ๓๔)	ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ คือ ๑. ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ๒. การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ๓. จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) ๔. การมีส่วนร่วมนี้ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ ๕. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษาซึ่งหากเกิดขึ้นได้ ๖. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่เข้มข้น มิใช่เกิด ขึ้นจากการออกคำสั่ง ๗. มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผน ดำเนินการให้เหมาะสม ๘. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วม จะทำให้คนในชุมชนได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น ๙. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน ๑๐. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณ์ขึ้นประกอบไปบ้าง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (๒๕๔๓, หน้า ๒๔๓)	การมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะการดำเนินการ ดังนี้ ๑. เป็นการทำงานที่มีคนหลาย ๆ คนมาทำงานช่วยเหลือกัน ๒. คนที่มามีส่วนร่วมจะต้องรู้และเข้าใจเป้าหมายของการมีส่วนร่วมกัน ๓. ระหว่างการมีส่วนร่วมกันทำงานจะต้องมีการติดต่อ พุดจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอ ๔. เป็นการทำงานที่มีการแบ่งงานกันทำ

๒.๒.๔ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมจะแบ่งเป็นหลายขั้นตอนแตกต่างกัน ตามแต่วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑.๑ การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

๑.๒ การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

๑.๓ การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมใน

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความเต็มใจ

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการหรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

๓. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วนคือ

๓.๑ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

๓.๒ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่นการเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

๓.๓ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็น

ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไรบ้างกรณี แม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงานความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือ สามารถประยุกต์ใช้ต่อไป^{๓๓}

จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๕ ขั้นตอน คือ

๑.การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของ ชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

๒.การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงานกำหนด ทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

๓.การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำ ประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือโดยการ บริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔.การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจาก โครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคล ได้

๕.การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่การประเมินผลนี้ อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปยอดของโครงการทั้งหมด^{๓๔}

การมีส่วนร่วมประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการของกิจกรรมเพื่อจะแก้ปัญหาซึ่งปัญหา เหล่านั้นผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนา ควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เกิดเหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น

๓) การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านแรงงาน การร่วมแรง ประกอบกิจกรรม ที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันกันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการ เป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์ และมีประโยชน์

^{๓๓} Cohen and upHoff (โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ) อ้างใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, การบริการสาธารณะ ในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๕๙.

^{๓๔} อีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, (: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓-๒๔.

๔) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้าหาข้อดีและข้อบกพร่องเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป^{๓๕}

สรุป ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา และเมื่อพบปัญหาแล้วก็หาทางแก้ไขร่วมกัน โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วม

ตารางที่ ๒.๑๐ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดของ	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน
Cohen and upHoff (โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ)อ้างใน นันทวัฒน์ บรมานันท์ (๒๕๔๑, หน้า ๕๙)	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอน คือ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ๓. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)
ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ (๒๕๔๓, หน้า ๒๓-๒๔)	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๕ ขั้นตอน คือ ๑. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ ๒. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา ๓. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ ๔. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา ๕. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา

๒.๒.๕ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาโดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความแตกต่างกันในหลายระดับและหลายเงื่อนไข ดังนี้

^{๓๕} จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดเชิงเทรา”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาโยบายสาธารณะ, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๘๕.

๑) ระดับเป็นฝ่ายรุก / ปฏิกริยาตอบโต้

๒) ระดับลงสมัครรับเลือกตั้ง

๓) ระดับการขอดูเอกสารต่างๆ

๔) ระดับการตรวจสอบผลงาน อบต. อย่างเป็นรูปธรรม

๕) ระดับการประชุมเสนอแผนผ่านประชาคมหมู่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน

๖) ระดับการตรวจสอบในลักษณะที่เป็นกรรมการตรวจรับงาน/กรรมการเปิดซอง^{๓๖}

ระดับการมีส่วนร่วม ออกเป็น ๕ ระดับ คือ

๑) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน / ครอบครัว / ชุมชน ของตน

๒) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่น การร่วมรับรู้ข้อมูลของตนจากแพทย์เพื่อจะเป็นแนวทางตัดสินใจให้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับตนนั้น ตนเองอาจไม่รู้

๓) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไป

๓.๑) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มที่โครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้างเป็นต้นผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย

๓.๒) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่

๓.๓) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนน ในชนบท

๕) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ด้านอื่นๆ^{๓๗}

สรุป ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ซึ่งมี ๓ ระดับ คือ มาก ปานกลาง และไม่มีส่วนร่วม

^{๓๖} นวลน้อย ตรีนันท์ และคนอื่นๆ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙๗-๓๙๘.

^{๓๗} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗-๑๘.

ตารางที่ ๒.๑๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
นวนน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่นๆ (๒๕๔๕, หน้า ๓๔๗-๓๔๘)	๑. ระดับเป็นฝ่ายรุก / ปฏิริยาตอบโต้ ๒. ระดับลงสมัครรับเลือกตั้ง ๓. ระดับการขอดูเอกสารต่างๆ ๔. ระดับการตรวจสอบผลงาน อบต. อย่างเป็นรูปธรรม ๕. ระดับการประชุมเสนอแผนผ่านประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมหมู่บ้าน ๖. ระดับการตรวจสอบในลักษณะที่เป็น
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๗, หน้า ๑๗-๑๘)	กรรมการตรวจ รับงาน/กรรมการ เปิดของ ระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ คือ ๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน / ครอบครัว / ชุมชน ของตน ๒. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ๓. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) ๔. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนน ในชนบท ๕. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ ไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มี ส่วนร่วมช่วยเหลือ ด้านอื่นๆ

๒.๒.๖ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๓๘}

นักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณะชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกรจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้^{๓๙}

๑) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณะชนช่วยให้ความกระจ่างในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณะชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณะชนมักมีข้อมูลที่สำคัญซึ่ง

^{๓๘} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชนเล่ม๑, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๕), หน้า ๓๘๐-๓๘๑.

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘๐-๓๘๑

ทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

๒) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้า และลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลาที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้ว และเมื่อนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลือง อาจจะเสียเวลาค่าใช้จ่ายมากกว่า ถ้าการตัดสินใจนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างกลุ่มหรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้ แต่กลับนำไปสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจ โดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

๓) การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาว และการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความขัดแย้งระหว่างกันคนละทาง การมีส่วนร่วมยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่อริ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

๔) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้เรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจให้เรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาก็ยอมรับการที่จะเห็นสิ่งนั้นไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะดีใจหรือยินดีในการที่ช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๕) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การปฏิบัติอันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่อริจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุกๆกรณี

๖) ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณะชน ซึ่งให้สาธารณะชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

โดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนในสังคม เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ เป็นการสร้างความสำเร็จ

ในการปฏิบัติของโครงการ หลีกเลี่ยงเผชิญหน้า หรือขัดแย้งที่รุนแรง และเพิ่มความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรม ดังนั้น หากจะนำแนวคิดมาใช้ในภาพรวมใหญ่ควรที่จะชี้แจงให้ประชาชนส่วนใหญ่ เข้าใจและมีแนวความคิดคล้อยตามหลักแนวคิดที่กล่าวไว้จะเป็นตัวช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน

ตารางที่ ๒.๑๒ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
บวรศักดิ์อุวรรณโณ (๒๕๔๕, หน้า ๓๘๐-๓๘๑)	การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆดังนี้ ๑. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ๒. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา ๓. การสร้างฉันทามติ ๔. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ ๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือขัดแย้งที่รุนแรง ๖. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม

๒.๒.๗ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้นำเสนอไว้ ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)^{๔๐}

มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือ และการกระทำซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะทำให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมโดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด ๕ ระดับ ดังนี้

๑.๑ ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

๑.๒ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมย ทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

^{๔๐} Maslow อังโน อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๗-๘.

๑.๓ ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๑.๔ ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

๑.๕ ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

๒. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)^{๔๑}

คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีพอผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วยแต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่างไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศณคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

๓. ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่นำสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่ละเอืดยหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิจงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

๔. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำ จะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

๕. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่ายเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็น

^{๔๑} ยุพาพร รูปงาม, “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารพัฒนาสังคม, (คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๑.

เครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างใดก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบ ใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใคร บังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวัง ผลประโยชน์

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาชนบท หลักการสำคัญหรือหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ จะต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม ทฤษฎีการสร้างผู้นำ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาชน ถูกกระทบจากสิ่งต่างๆเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่ มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาของตนให้อยู่รอดไปในแต่ละวัน ไม่มีความสนใจต่อสังคมรอบข้าง ทำให้มีปัญหามาหลายด้าน ที่นับว่าจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

ตารางที่ ๒.๑๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
Maslow อ้างใน อคิน ธิพัฒน์, (๒๕๒๗, หน้า ๗-๘.)	การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อ มุ่งให้เกิดความเชื่อถือ
ยุพาพร รูปงาม, (๒๕๔๕, หน้า ๕๔.)	การสร้างผู้นำ จะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความ เต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้ เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจไปยัง เป้าประสงค์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศ ให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพ การตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายท่าน เช่น

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยการให้ข้อมูล

แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน^{๔๒}

สร้างกรอบพื้นฐานการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) เป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เข้าร่วมในการบริหารและการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) โดยอาจรับผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง^{๔๓}

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทางกฎหมายทางการเมืองของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ^{๔๔} การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังหมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล การมีส่วนร่วมที่มาจากแต่ละบุคคลโดยตรงต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล เรียกว่า การมีส่วนร่วมโดยตนเอง และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายทางอ้อม เรียกว่า การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม^{๔๕}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันในสัมพันธภาพที่ต้องการพึ่งพาอาศัยกัน คือทุกรูปแบบของสังคมมนุษย์จะมีการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแฝงอยู่ด้วยเสมอ^{๔๖} นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการปกครองและกฎหมายกำหนดให้กระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^{๔๗}

^{๔๒} สุจิต บุญบงการ, “การเมืองท้องถิ่นของ อบจ.กับ อบต.”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^{๔๓} พิชรี พงษ์ศิริ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมการจัดหางาน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑) หน้า ๓๘.

^{๔๔} วุฒรา ไชยสาร, “การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน”, รัฐสภาสาร, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม ๒๕๕๕): ๔๘.

^{๔๕} วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง. หน่วยที่ ๖ วัฒนธรรมทางการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๗), หน้า ๒๔.

^{๔๖} อำพร สุคนธ์ตันสุข, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในจังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๖๔.

^{๔๗} จันทนา สุทธิจารี, การมีส่วนร่วมของประชาชน, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, ๒๕๕๔), หน้า ๔๑๐.

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำเป็นไปได้อาจต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง ทั้งที่สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการเลือกใช้ความรุนแรงโดยที่เน้นการกระทำของประชาชนเอง (Autonomous Participation) หรือเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการปลุกกระตือรือร้นประชาชน (Mobilized Participant)^{๔๘}

นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่พลเมืองกระทำเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยเขากำหนดขอบเขตไว้ว่าเป็นการกระทำกิจกรรมทางการเมืองของคนธรรมดา ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่อง และอาจจะเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น นอกจากนั้นยังมีความมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในสังคมทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น อาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงให้เข้าร่วมก็ได้^{๔๙}

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมืองเคลื่อนไหวร่วมกันกับพรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันทางการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการเช่น การอภิปรายทางการเมือง หรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกิจกรรมการเมืองนั้น^{๕๐}

กิจกรรมทางการเมืองที่จัดเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

๑) การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเป็นดัชนีที่ใช้กันทั่วไปในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมต่างๆ และเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงผู้นำบริหารทางการเมืองการปกครองและทิศทางนโยบายได้โดยตรงที่สุด

๒) การอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์การเมือง การเขียนจดหมาย การไปหา ร้องเรียนแสดงความคิดเห็น ความต้องการต่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รัฐบาล หรือสื่อมวลชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้บางคนเรียกว่า เป็นบทบาทของผู้สื่อสารทางการเมือง

๓) การหาเสียงสนับสนุนให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัคร หมายถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแก่ผู้สมัครและพรรคที่ตนชื่นชอบผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบนี้อาศัยความตื่นตัวและสนใจอย่างจริงจัง พุ่มเท

^{๔๘} ฮันดิงตัน และโดมินเก้ อังใน กิจกัณิกันส์ ยศปัญญา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนเมือง : ศึกษากรณีประชาชนในหมู่บ้านสินธนา ๑ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๓), หน้า ๔๙.

^{๔๙} Huntington, Samuel P. and Nelson, Joan M. **No Easy Choice : Political Participation in Developing Countries**, (Cambridge, MA : Harvard University Press, 1982), p. 4

^{๕๐} Verba, Sidney, Nie, Norman H. and Kim, Jae on, **Participation and Political Equality**, (New York : Cambridge University Press, 1978), p. 46.

๔) การเลือกตั้งและเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกดดันทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ หมายถึง การรวมตัวก่อตั้งกลุ่มเพื่อระบุความต้องการและปัญหาสาธารณะชนต่าง ๆ ของชุมชน จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรับรู้ หาความสนับสนุนผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามเป้าหมายของกลุ่ม

๕) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งต้องใช้การตัดสินใจของรัฐในการแก้ไขเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องที่มีผลโดยตรงต่อเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

๖) การประท้วง การเดินขบวน การร่วมชุมนุมแสดงความไม่พอใจ การลงชื่อประท้วง ตลอดจน การใช้ความรุนแรง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้มักจะต้องมาจากความตื่นตัวทางการเมืองในระดับสูง ความรู้สึกมีส่วนได้ส่วนเสียจากการตัดสินใจของรัฐบาลและมักจะเกิดในระบบการเมืองที่ไม่มีช่องทางหรือสถาบันที่จะรับเอาความต้องการข้อเรียกร้องของประชาชนเข้าสู่การพิจารณาอย่างพอเพียง เราจึงมักพบว่า กลุ่มที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นกลุ่มที่มีสถานะด้อยโอกาสในสังคมและมีความรู้สึกไว้วางใจการเมืองต่าง ๆ หรืออาจถึงขั้นมีความแปลกแยกห่างเหินจากสถาบันและกระบวนการทางการเมืองที่เป็นอยู่^{๕๑}

แนวความคิดและความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านั้นก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมือง

การแสดงออกซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ พิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักรัฐศาสตร์บางกลุ่มถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ดังนั้นการศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองที่ครอบคลุมระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction System) ทางการเมืองทั้งหมด จะส่งเสริมให้เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและองค์การทางการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้นดังนั้น การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่เป็นกระบวนการทางการเมือง (Political Process) จึงเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการอบรมหล่อหลอมทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งจะมีผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลในแต่ละสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้กรอบของระบบการเมืองมี ๒ ลักษณะ คือ^{๕๒}

๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย มีลักษณะในการแสดงออกของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถกระทำได้ทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านรัฐบาลและ

^{๕๑} นรนิติ เศรษฐบุตร, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๙.

^{๕๒} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองแนวความคิดและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๓๑๕-๓๓๙.

โดยส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงออกที่เป็นอิสระจากการควบคุมหรือกำกับของรัฐ และยังมีอิทธิพลหรือส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ประชาชนแสดงความเป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตยและแสดงถึงเจตจำนงทั่วไปของประชาชน ดังนั้นการเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบอำนาจนิยมหรือระบอบเผด็จการ ประชาชนจะแสดงบทบาททางการเมืองได้เฉพาะภายใต้กรอบที่ผู้ปกครองกำหนดให้เท่านั้น

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัว หรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบการเมืองแบบเดิม ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยม การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงกิจกรรมที่ทำโดยใจสมัครของแต่ละบุคคลในทางการเมืองรวมถึงการลงคะแนนเสียงการเป็นสมาชิก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทางการเมือง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของการสมัครใจปราศจากการบังคับ ทั้งนี้อาจเป็นได้ ทั้งจุดมุ่งหมาย (Goals) วิธีการพัฒนา และผลพลอยได้ของการพัฒนาที่เป็นจุดหมายนั้น เป็นเพราะความเชื่อที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นลักษณะสำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งนั้น หมายถึงวิธีการของผู้นำเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์อีกอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อเสริมสร้างอำนาจของผู้นำหรือเพื่อพัฒนาประเทศ และสุดท้ายการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลพลอยได้ของการพัฒนา กล่าวคือ เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ในการพิจารณาถึงเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาต้องพิจารณาถึงกลุ่มผู้นำต่างๆ ที่ช่วงชิงอำนาจหรือที่ต้องการเข้ามามีส่วนควบคุมรัฐบาล กลุ่มผู้นำเหล่านั้นอาจแบ่งได้อย่างกว้างเป็น ๒ กลุ่ม คือ ทหารกับตนเอง โดยกลุ่มทหารมักเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเมื่อขึ้นมามีอำนาจมักอ้างว่าการให้มีการเลือกตั้งการเมืองในระบบพรรค ก่อให้เกิดความแตกแยก ดังนั้น จึงมีกระงับหรือลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลง สำหรับผู้นำพลเรือนส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประเทศ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความมีเสถียรภาพทางการเมือง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นเรื่องของความต้องการของประชาชนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นเครื่องมือของผู้นำทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจให้กับตน ดังเช่นกรณีประเทศไทย การมีประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องของประชาชนเอง แต่เป็นเรื่องที่คณะราษฎรใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของตนและทางการเมืองของผู้นำกลุ่มต่างๆ การต่อสู้

ระหว่างผู้นำทหารผู้นำพลเรือนเป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างการเพิ่มกับการลด การมีส่วนร่วมทางการเมืองถึงแม้ว่าในตอนหลังฝ่ายทหารจะได้ยอมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วก็ตาม^{๕๓}

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตนและเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมภายใต้กฎหมายตามระบอบประชาธิปไตยในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการทางการเมือง และมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demands) และการสนับสนุน (Supports) จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสถานะสมดุลได้ หากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ตารางที่ ๒.๑๔ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สุจิต บุญบงการ (๒๕๔๒, หน้า ๖)	การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วม วางแผน ปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจาก ประชาชน
พัชรี พงษ์ศิริ, (๒๕๔๑, หน้า ๓๘)	สร้างกรอบพื้นฐานการมีส่วนร่วมซึ่ง ประกอบด้วย ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ๒ . การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)
วัชร ไซยสาร (๒๕๔๕, หน้า ๔๘)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทางกฎหมายทางการเมืองของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ
วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (๒๕๔๗, หน้า ๒๔)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑๕-๓๓๙.

ตารางที่ ๒.๑๔ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
อำพร สุคนธ์ตันสุข, (๒๕๔๔, หน้า ๖๔๗)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันในสัมพันธภาพที่ต้องการพึ่งพาอาศัยกัน คือทุกรูปแบบของสังคมมนุษย์จะมีการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแฝงอยู่ด้วยเสมอ
จันทนา สุทธิจารีย์ (๒๕๔๔, หน้า ๔๑๐)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการปกครอง และกฎหมายกำหนดให้กระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจ ของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ทั้งในการเมือง การปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
ฮันติงตัน และโดมินเก้ อังถึงใน กิจภูกันส์ ยศปัญญา (๒๕๔๗, หน้า ๔๙)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล
Huntington and Nelson (1982, p. 4)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่พลเมือง กระทำเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล
Verba, Nie and Kim (1978, p. 46)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจ ของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง
นรรนิติ เศรษฐบุตร์ (๒๕๔๑, หน้า ๑๕๙)	กิจกรรมทางการเมืองที่จัดเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ๑. การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ๒. การอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์การเมือง ๓. การหาเสียงสนับสนุนให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัคร ๔. การเลือกตั้งและเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกดดันทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ ๕. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาและ ความต้องการเฉพาะอย่าง ๖. การประท้วง การเดินขบวน การร่วมชุมนุม แสดงความ ไม่พอใจ การลงชื่อประท้วง

ตารางที่ ๒.๑๔ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สมบัติ อารังธัญวงศ์ (๒๖๕๔๑, หน้า ๓๑๕-๓๓๙)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้น่าจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ในสังคมการเมือง การแสดงออกซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ ประชาชนต้องการ

๒.๓.๑ ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้มีผู้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้มากหลายรูปแบบ และแตกต่างกันไปดังนี้^{๔๔}

จำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๑๒ รูปแบบคือ

๑) การเลือกตั้ง (Voting) การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด สามารถที่จะแสดงให้เห็นถึงแรงสนับสนุนจากประชาชน หรือกดดันให้รัฐบาลปรับนโยบาย เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอีกครั้ง แต่ระหว่างประชาชนและผู้นำนั้นจะมีการสื่อสารกันน้อยมาก การแสดงออกของประชาชนว่าพึงพอใจต่อผู้สมัครคนใดนั้นจึงไม่ปรากฏชัดเจนซึ่งความนิยมของประชาชนและแรงกดดันที่มีต่อผู้สมัคร จะเป็นผลทำให้ผู้สมัครแต่ละคนได้รับการคัดเลือกและจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล^{๔๕}

๒) การรณรงค์การเลือกตั้ง (Campaign Activity) การรณรงค์การเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นการแสดงออกอย่างเด่นชัดของประชาชนว่านิยมหรือชื่นชอบผู้สมัครคนใดมากกว่าคนอื่น ๆ และเป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าการไปเลือกตั้ง เพราะการจะแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะของความพึงพอใจ และจะทำให้ประชาชนได้เข้าไปใกล้ชิดกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มากขึ้น

๓) การติดต่อในฐานะพลเมือง (Citizen-Initiated Contacts) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่ว ๆ ไปมักจะมุ่งไปกิจกรรมในกระบวนการเลือกตั้งเท่านั้น แต่หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลือกตั้ง ก็พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเราสามารถที่จะพิจารณาได้จากกิจกรรมบางอย่างที่แตกต่างออกจากกิจกรรมในการเลือกตั้ง นั่นคือ การที่เข้าไปติดต่อกับหน่วยงาน

^{๔๔} ไน และเวอร์บา อังโน รุงโรจน์ เรืองทรัพย์, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงสร้างอำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗-๓๘.

ของรัฐโดยนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เห็นว่าน่าสนใจหรือควรปรับปรุงเข้าสู่วาระการประชุม ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเรียกว่า การติดต่อในฐานะพลเมือง โดยอาจจะแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ

๔) การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร (Cooperative Activity) เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปรวมกันเป็นกลุ่ม หรือ องค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง คล้ายกับการติดต่อในฐานะพลเมืองแต่จะแตกต่างที่เป็นการรวมกลุ่ม โดยที่กลุ่มอาจจะเริ่มจากคนเพียงไม่กี่คน แต่ภายหลังก็จะมีคนอื่น ๆ ที่เห็นด้วยเข้าร่วมกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการตระหนักถึงที่เกิดขึ้น ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

๕) การลอบบี้ (Lobbying) หมายถึง การที่บุคคลพยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำทางการเมือง โดยหาทางที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายประเด็นเรื่องที่กระทบต่อประชาชนจำนวนมาก จากความเป็นจริงจะเป็นลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งจะก่อให้เกิดแรงสนับสนุน หรือ ต่อต้านพระราชบัญญัติ หรือ การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

๖) การประท้วง (Protest) มีลักษณะใกล้เคียงกับที่ Huntington เรียกว่า การใช้ความรุนแรง (Violence) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกาย หรือ ทรัพย์สิน

๗) การเข้ามีส่วนร่วมในบทบาทของผู้สื่อข่าวทางการเมือง (Communicator) หมายถึง การที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่งจดหมายแสดงความสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในการดำเนินการที่เห็นว่าถูกต้อง หรือส่งคำประท้วงต่อการดำเนินงานที่เห็นว่าไม่ดี รวมถึงการเข้าพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง

๘) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มใด ๆ ซึ่งต้องการประโยชน์เฉพาะอย่าง ประสงค์ที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ หรือต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวาง ต้องการที่จะหาหลักประกันให้กับผลประโยชน์ของตน หรือ ประสงค์ให้มีการสนับสนุนเพิ่มพูนผลประโยชน์ของตนให้มากยิ่งขึ้น

๙) การแสดงประชามติ (Referendum) เป็นการให้ประชาชนเข้าร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมายที่จะออกมามีผลบังคับใช้แก่ตน โดยที่กฎหมายเหล่านั้นผ่านการพิจารณาของสภาในขั้นต้นมาแล้ว ประชามติอาจจะมีทั้งแบบบังคับให้ประชาชนต้องแสดงประชามติ และไม่บังคับต้องให้แสดงประชามติก็ได้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นว่าน้อยเพียงใด

๑๐) การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) ได้แก่ การชุมนุมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อทำคำร้องเสนอกฎหมาย และลงมติในบัตรเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่าง โดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

๑๑) การเลือกออก (Recall) หมายถึง การให้อำนาจประชาชนในการถอดถอนเจ้าหน้าที่ที่ฝ่ายบริหาร หรือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือ ปฏิบัติตนไม่สมควร

๑๒) การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญเมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจนั้นได้^{๕๖}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ได้เพิ่มเติมกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบ โดยจัดแบ่งรูปแบบออกเป็น ๕ รูปแบบ ดังนี้

๑.) กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึง กิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

๒.) การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

๓.) กิจกรรมขององค์การ (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใดองค์การหนึ่ง โดยยึดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้

๔.) การติดต่อในบางประเด็น (Counteraction) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเป็นส่วนตัวโดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวเฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน

๕.) การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การก่อรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เป็นต้น^{๕๗}

สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

๑) การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ และถือว่าความเต็มใจนี้คือเงื่อนไขสำคัญ นั่นคือมิใช่การกระทำที่เกิดจากการถูกบังคับ

๒) การกระทำนั้นได้เกิดขึ้น แต่ไม่ได้เน้นผลว่าการกระทำนั้นต้องประสบความสำเร็จเสมอไป

๓) การกระทำนั้นจะจัดขึ้นอย่างมีระบบหรือไม่ก็ได้

๔) การกระทำนั้นจะเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราวหรือต่อเนื่องก็ได้

๕) การกระทำดังกล่าวจะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้

๖) การกระทำนั้นต้องหวังผลที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐบาลหรือต่อการบริหารงานของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล

๗) ผลที่หวังจากการกระทำในเรื่องนโยบายและตัวบุคคลนี้จะเป็นการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ได้

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗-๓๙.

^{๕๗} ยันตังตัน และเนลสัน อังโน กิจฉินันท์ ยศปัญญา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนเมือง : ศึกษากรณีประชาชนในหมู่บ้านสินธนา ๑ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗). หน้า ๖๗.

รูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ เป็นการมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมายรองรับให้กระทำได้ หรือต้องกระทำ ที่สำคัญและยอมรับปฏิบัติกันทั่วไปในระบอบประชาธิปไตยมีดังนี้

(๑) การเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งเป็นรูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด ในทางการวิจัยสามารถวัดระดับประเมินค่าของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมได้แน่นอนชัดเจนมากกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ

(๒) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็น หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูด การอภิปราย เขียน พิมพ์ ในระบอบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมโดยการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐบาลจะมีโอกาสได้รับรู้ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ วิจัย ท้วงติง การทำงานของรัฐบาลจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๓) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของพรรค โดยในส่วนของประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดในช่วงที่จะมีการเลือกตั้ง ก็สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรณรงค์หาเสียงช่วยพรรคนั้น ๆ

(๔) การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมตัวกันเพราะมีอาชีพการงานหรือมีผลประโยชน์ มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันและใช้พลังของกลุ่มให้อิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญและจำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นช่องทางให้ปัญหาความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของประชาชนแต่ละคนที่มีอยู่มากมายในประเทศได้มีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มก้อน (Interest Aggregation) และสามารถเรียกร้องต่อรัฐบาลได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม (Interest articulation)^{๕๘}

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งระบบการเมืองแบบเผด็จการไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยจะมีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจนแม้ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยบางประเทศจะมีได้ห้าม แต่อาจมิได้ระบุหรือมิได้มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้

^{๕๘} โกวิท พวงงาม, 2553ก, ธรรมชาติของท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น), หน้า ๓-๔

(๑) การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ “เดินขบวน” หมายถึง ยกกันไปเป็นหมู่เป็นพวกเพื่อเรียกร้อง ส่วน “ประท้วง” หมายถึง การกระทำหรือแสดงกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการคัดค้านเพราะไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจอย่างยิ่ง รวมความแล้ว การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วงจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง โดยประชาชนรวมกันเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นการรวมตัวเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาลในการกำหนดนโยบายหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามความต้องการของประชาชนผู้ชุมนุม

(๒) การก่อความวุ่นวายทางการเมือง การก่อความวุ่นวายทางการเมืองเป็นวิธีแสดงออกของประชาชนโดยการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐ หรือปฏิบัติการที่ละเมิดกฎหมาย โดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นสาเหตุ วิธีนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ ในขั้นเริ่มต้นอาจยังไม่ผิดกฎหมาย และระบบการเมืองยินยอมให้กระทำได้ เช่น การนัดหยุดงาน แต่หากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ เหตุการณ์อาจยืดเยื้อลุกลามเป็นความวุ่นวายทางการเมือง เกิดความไม่สงบในบ้านเมืองได้ อาจมีการใช้ความรุนแรงทารุณร่างกายและทรัพย์สินซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมาย

รูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะกว้างและชัดเจนไว้ ๓ รูปแบบคือ^{๕๙}

๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) ซึ่งเห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำเพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตน แต่คะแนนเสียงดังกล่าวนี้คือความเห็นเกี่ยวกับความชื่นชมของพลเมืองที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น มิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ สำหรับขอบเขตของผลผลิตของการเลือกตั้งนั้นกว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือพลเมืองและแรงกดดัน ทำให้คะแนนเสียงเป็นเหมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) ซึ่งพบว่า การที่พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้ โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำไว้เช่นเดียวกับกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความคิดริเริ่มสร้างมากกว่าการลงคะแนนเสียงสำหรับขอบเขตของกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง

๓. การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม (Cooperative activity) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การกระทำร่วมกันเป็นกลุ่มหรือกลุ่มองค์กรในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ และจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ นอกจากนี้อาจเป็นการกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองใน

^{๕๙} จุฑามาศ ประยูรทอง, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗). หน้า ๗๙.

รูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากกว่ารูปแบบที่ ๒ เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่มบ้างเช่นกันสำหรับของเขตของกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ได้แก่ การทำงานร่วมกับคนอื่นๆ เกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อท้องถิ่นและเป็นสมาชิกที่พบปะในหาทางแก้ปัญหาชุมชน การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับคนอื่นๆ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับพิเศษร่วมกับคนอื่นๆ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับสังคม และการติดต่อเจ้าหน้าที่ระดับพิเศษเกี่ยวกับปัญหาสังคม

สรุปได้ว่า จากรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดรูปแบบไว้ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความสนใจกิจกรรมทางการเมือง ด้านการเข้าไปมีบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมือง ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ และด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะช่วยพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตารางที่ ๒.๑๕ ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ไนและเวอร์บา อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ เรืองทรัพย์ (๒๕๔๐, หน้า ๓๗-๓๙)	ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๑๒ รูปแบบ คือ ๑. การเลือกตั้ง (Voting) ๒. การรณรงค์การเลือกตั้ง (Campaign Activity) ๓. การติดต่อในฐานะพลเมือง (Citizen-Initiated Contacts) ๔. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร (Cooperative Activity) ๕. การลอบบี้ (Lobbying) ๖. การประท้วง (Protest) ๗. การเข้ามีส่วนร่วมในบทบาทของผู้สื่อข่าวทางการเมือง (Communicator) ๘. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์ ๙. การแสดงประชามติ (Referendum) ๑๐. การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) ๑๑. การเลือกออก (Recall) ๑๒. การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite)

ตารางที่ ๒.๑๔ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
นรนิติ เศรษฐบุตร (๒๕๔๑, หน้า ๓)	สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้ ๑. การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ และถือว่าความเต็มใจนี้คือเงื่อนไขสำคัญ ๒. การกระทำนั้นได้เกิดขึ้น แต่ไม่ได้เน้นผลว่าการกระทำนั้นต้องประสบความสำเร็จเสมอไป ๓. การกระทำนั้นจะจัดขึ้นอย่างมีระบบหรือไม่ก็ได้ ๔. การกระทำนั้นจะเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราวหรือต่อเนื่องก็ได้ ๕. การกระทำดังกล่าวจะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ ๖. การกระทำนั้นต้องหวังผลที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐบาลหรือต่อการบริหารงานของรัฐบาลหรือต่อการ เลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ๗. ผลที่หวังจากการกระทำในเรื่องนโยบายและตัวบุคคล นี่จะเป็นการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ได้
จันทนา สุทธิจารีย์ (๒๕๔๔, หน้า ๔๑๒-๔๑๔)	รูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้ ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการเป็นการมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมายรองรับให้กระทำได้ มีดังนี้ ๑. การเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ๒. การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงทางการเมือง ๓. การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรค การเมือง ๔. การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่ม ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการเป็นระบบการเมืองแบบเผด็จการไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมี ส่วนร่วม โดยจะมีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจน ๑. การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง ๒. การก่อความวุ่นวายทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๑๔ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
จุฑามาศ ประยูรทอง (๒๕๔๗, หน้า ๙)	รูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในลักษณะกว้างและชัดเจนไว้ ๓ รูปแบบ คือ ๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) ๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) ๓. การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กร ทาง สังคม (Cooperative activity)

๒.๓.๒ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจำแนกพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น นอกจากจะจัดเป็นรูปแบบต่าง ๆ แล้วยังสามารถจัดลำดับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปน้อยได้อีกด้วย การจัดลำดับดังกล่าวไม่มีมาตรฐานแน่นอนขึ้นอยู่กับนักวิชาการ จะให้ความสำคัญแต่ละกิจกรรมมากน้อยอย่างไรดังต่อไปนี้^{๖๐}

เรียงลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก คือ

- ๑) การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสาร
- ๒) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ๓) การอภิปรายถกเถียงปัญหาการเมือง
- ๔) การพยายามพูดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง
- ๕) การคิดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง
- ๖) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง
- ๗) การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ๘) การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
- ๙) การสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง
- ๑๐) การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง
- ๑๑) การเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง
- ๑๒) การช่วยหาทุนให้พรรคการเมือง
- ๑๓) การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

^{๖๐} ไมเบรท อังโน กิจฉันทันต์ ยศปัญญา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนเมือง : ศึกษากรณีประชาชนในหมู่บ้านสินธนา ๑ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔.

๑๔) การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและพรรคการเมือง^{๖๑}

ระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปหาระดับต่ำสุด ดังนี้

๑) พวกเบี่ยงเบน เช่น ผู้ก่อการร้ายทางการเมือง การลอบฆ่ากันในทางการเมือง

๒) การเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐบาลและการสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

๓) การเป็นเจ้าของหน้าที่ของพรรคการเมืองซึ่งทำหน้าที่อย่างเต็มเวลา

๔) การเป็นหัวหน้ากลุ่มผลประโยชน์

๕) การช่วยรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

๖) การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของพรรคการเมือง

๗) การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์

๘) การเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ของชุมชนที่ตนอาศัย

๙) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง

๑๐) การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์

๑๑) การชักชวนบุคคลอื่น ๆ ให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

๑๒) การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

๑๓) การพูดคุยหรือสนทนาในเรื่องราวทางการเมือง

๑๔) การให้ความสนใจต่อความเป็นไปทางการเมือง

๑๕) ผู้ที่ไม่ได้ให้ความสนใจทางการเมืองเลย^{๖๒}

แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจากน้อยไปหามาก ดังนี้

๑. ไม่ไปลงคะแนนเสียง

๒. ไปลงคะแนนเสียง

๓. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ลดปัญหาการเมือง หรือติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง

๔. ช่วยวางแผนเลือกตั้ง โฆษณาหาเสียง เช่น แจกใบปลิว

๕. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมือง

๖. เป็นผู้มีตำแหน่งทางการเมือง เช่น ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน

แบ่งการเข้าร่วมทางการเมือง จากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุดไว้ ดังนี้ พวกเบี่ยงเบน เช่น ผู้ก่อการร้ายทางการเมือง การเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ และการสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

^{๖๑} รุท และวินสัน อ้างถึงใน กิจกฤษณ์ ยศปัญญา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนเมือง: ศึกษากรณีประชาชนในหมู่บ้านสันธนา๑เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙

^{๖๒} สมพิศ คล้ายวงษ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ ๑๘-๒๐ ปี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙๔.

การเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองซึ่งทำงานอย่างเต็มเวลา การเป็นหัวหน้าของกลุ่มผลประโยชน์ การช่วยรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของพรรคการเมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่ม ผลประโยชน์ การเข้าร่วมในโครงการต่างๆ ของชุมชนที่คนอาศัยอยู่ การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง การเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ การชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยหรือสนทนากันในเรื่องราวทางการเมืองการให้ความ สนใจต่อความเป็นไปทางการเมืองของผู้ที่ไม่ได้ให้ความสนใจทางการเมืองเลย

จำแนกพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

๑) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยการรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจากเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชน และติดตามการหาเสียงหรือการไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น

๒) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยการเข้าร่วมกับชุมชนในการสนับสนุน และทำกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น การรวมตัวกันเป็นองค์การเอกชน การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์การเอกชน การจัดระดมความคิดเพื่อหาวิธีการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยการยื่นข้อเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน หรือการสนับสนุนหรือช่วยเหลือเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัคร

๓) การไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งการเมือง การปลุกระดมให้บุคคลอื่นโน้มน้าวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการติดต่อเพื่อนฝูง ครอบครัว ญาติหรือเพื่อนร่วมงาน และลงคะแนนเสียง การเข้าไปช่วยผู้สมัครติดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครการเมือง การเข้าร่วมเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง โดยการร่วมเฝ้าดูการนับคะแนนการประกาศผลการเลือกตั้งการเมือง ณ สถานที่นับคะแนน

๔) การแสดงประชนาติและประชาพิจารณ์ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมือง การเข้าชื่อเสนอข้อบังคับข้อบัญญัติ การแสดงประชนาติแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ การเข้าชื่อถอดถอน การร่วมเดินขบวนประท้วงขับไล่หรือการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือนักการเมืองให้เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส

๖๓

โดยสรุปว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็น คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองบางประเภทจะมีความสำคัญต่อสังคมหนึ่ง แต่สำหรับอีกสังคมหนึ่ง อาจจะถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเดียวกันนั้นมีความสำคัญน้อยมากในพื้นที่

^{๖๓} ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, *จิตวิทยาการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร: วชิรวิทย์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๔-๕.

ตารางที่ ๒.๑๖ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ไมเบรท อ่างถึงใน กิจภูรินทร์ ยศ ปัญญา, (๒๕๔๗, หน้า ๓๔.)	ลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมากคือ ๑. การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมืองเช่นการติดตามข่าวสาร ๒. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๓. การอภิปรายถกเถียงปัญหาการเมือง ๔. การพยายามพุดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง ๕. การคิดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง ๖. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง ๗. การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๘. การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง ๙. การสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ๑๐. การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง ๑๑. การเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง ๑๒. การช่วยหาทุนให้พรรคการเมือง ๑๓. การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง ๑๔. การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและ พรรคการเมือง
รุทและวินสัน อ่างถึง ใน กิจภูรินทร์ ยศปัญญา, (๒๕๔๗, หน้า ๑๙.)	ระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปหาระดับ ต่ำสุด ดังนี้ ๑. พวกเบี่ยงเบน เช่น ผู้ก่อการร้ายทางการเมือง การลอบ ฆ่ากันในทาง การเมือง ๒. การเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลและการสมัครเข้ารับการ เลือกตั้ง ๓. การเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองซึ่งหาหน้าที่ย่าง เต็มเวลา ๔. การเป็นหัวหน้ากลุ่มผลประโยชน์ ๕. การช่วยรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง ๖. การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของพรรคการเมือง ๗. การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่ม ผลประโยชน์ ๘. การเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ของชุมชนที่ตนอาศัย ๙. การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ๑๐. การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ ๑๑. การชักชวนบุคคลอื่น ๆ ให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ๑๒. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ๑๓. การพุดคุยหรือสนทนาในเรื่องราวทางการเมือง ๑๔. การให้ความสนใจต่อความเป็นไปทางการเมือง ๑๕. ผู้ที่ไม่ได้ให้ความสนใจทางการเมืองเลย

ตารางที่ ๒.๑๖ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สมพิศ คล้ายวงษ์ (๒๕๔๓, หน้า ๓๔)	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ๑. ไม่ไปลงคะแนนเสียง ๒. ไปลงคะแนนเสียง ๓. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม ๔. ช่วยวางแผนเลือกตั้ง โฆษณาหาเสียง ๕. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมือง ๖. เป็นผู้มีตำแหน่งทางการเมือง
ณรงค์ สีนสวัสดิ์ (๒๕๓๙, หน้า ๔-๕)	จำแนกพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้ ๑) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ๒) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ๓) การไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ๔) การแสดงประชาติและประชาพิจารณ์

๒.๓.๓ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่เนื่องจากประชาชนมีความตื่นตัว หรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี

เนื่องจากทฤษฎีประชาธิปไตย ได้แสดงกรรมวิธีที่กำหนดจุดมุ่งหมาย และวิธีการเลือก ซึ่งสัมพันธ์ต่อสังคมทุกประการ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้คือ เพื่อแจกจ่ายแบ่งปันผลประโยชน์ในสังคมให้เข้ากับความจำเป็นและความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะเห็นได้ว่าไม่ได้กระทำต่อจุดหมายของสังคมใดแต่กระทำต่อเทคนิคที่ตั้งจุดมุ่งหมาย

นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมยังเป็นสื่อความต้องการและความปรารถนาของพลเมืองที่มีต่อรัฐบาล รวมทั้งประโยชน์โดยตรงอื่น ๆ อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ ประชาชนจึงต้องเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วม หากขาดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วม สามารถแสดงถึงการขาดความเป็นสมาชิกอย่างเต็มตัวภายในระบบนั้น ๆ ดังนั้นสิทธิจะเข้าร่วมทางการเมืองจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่สามารถแยกสิทธินี้จากคุณสมบัติอื่น ๆ ของระบอบประชาธิปไตยได้ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐบาล หรือการเมืองจะส่งเสริมความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ให้ทุก ๆ คนมีโอกาสแสดงความรู้สึกและรักษาผลประโยชน์สำหรับคนส่วนใหญ่^{๖๔}

^{๖๔} ชลัช จงสืบทันธุ์, การบริหารท้องถิ่น, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจ และกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล และในทางการเมือง เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง

ประเด็นสำคัญที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังนี้

๑. เป็นกิจกรรมของประชาชนที่ได้กำหนดสิทธิตามกฎหมาย โดยเฉพาะสิทธิในการเลือกตั้งสิทธิในการเข้าสมัครพรรคการเมืองเป็นกิจกรรมที่อิทธิพลต่อรัฐบาลในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองโดยเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกครอง

๒. เป็นการสมัครใจที่จะคัดเลือกผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของคณะ โดยมีกิจกรรมคือ การติดตามข่าวสารทางการเมือง การติดต่อหรือสัมพันธ์กับผู้สมัคร การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การช่วยรณรงค์หาเสียง และการที่เข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

๓. เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การสมัครเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ แต่ต้องอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด เช่น การรวมตัวเพื่อคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ แต่ทั้งนี้ต้องระวังมิให้เกิดการชักนำเพื่อกำจัดคู่ต่อสู้ทางการเมืองหรือหวังผลประโยชน์ทางการเมืองของคนบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นการที่ประชาชนจะต้องเข้าใจและติดตามสถานการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดประโยชน์กับสังคมโดยรวมอย่างแท้จริง^{๖๕}

โดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่แสดงออกโดยประชาชนอาจมิใช่จุดประสงค์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล แต่เป็นกิจกรรมง่าย ๆ เช่น พุดคุย ถกปัญหาในทางการเมือง การเป็นสมาชิกที่มีบทบาทในหน่วยงานที่แก้ไขปัญหาชุมชน การรับฟังข่าวสารทางการเมือง การส่งจดหมายแสดงความคิดเห็นทางการเมืองไปให้หนังสือพิมพ์ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือการรับสมัครเลือกตั้ง เป็นตัวแทนราษฎรในท้องถิ่น เป็นต้น

^{๖๕} จันทนา สุทธิจारी, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑๐-๔๑๑.

ตารางที่ ๒.๑๗ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ชัช จงสีบพันธุ์ (๒๕๔๖, หน้า ๓๖)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่เนื่องจากประชาชนมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีต ประเพณี นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมยังเป็นสื่อความต้องการและความปรารถนาของพลเมืองที่มีต่อรัฐบาล รวมทั้งประโยชน์ โดยตรงอื่น ๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐบาล หรือการเมืองจะส่งเสริมความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ให้ทุก ๆ คนมี โอกาสแสดงความสนใจและรักษาผลประโยชน์สำหรับคนส่วนใหญ่
จันทนา สุทธิจารี (๒๕๔๔, หน้า ๔๑๐-๔๑๑)	ประเด็นสำคัญที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังนี้ ๑. เป็นกิจกรรมของประชาชนที่ได้กำหนดสิทธิตามกฎหมาย ๒. เป็นการสมัครใจที่จะคัดเลือกผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของคณะ ๓. เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

๒.๓.๔ สาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล พยายามที่จะทำให้เป้าหมายประสบความสำเร็จ แต่การกระทำดังกล่าวอาจไม่ใช่การกระทำทางการเมือง เพราะเห็นว่าวิธีที่ไม่เป็นการเมือง น่าจะได้ผลดีกว่าวิธีการทางการเมือง จึงทุ่มเทให้กับวิธีการที่ไม่เป็นการเมือง แต่เป้าหมายบางประการ จำเป็นต้องจำเป็นต้องใช้วิธีการทางการเมืองเท่านั้นจึงจะบรรลุผลได้ ดังนั้น เมื่อมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน

นอกจากนี้ ในสังคมที่มีการขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ มีการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้มักจะปรากฏในรูปของการเมืองและก่อให้เกิดการปลุกระดม อันจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่รุนแรงขึ้นได้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่สังคมประสบ เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สินค้าราคาแพง ค่าครองชีพตกต่ำเหล่านี้ อาจนำมาซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของรัฐบาลว่าจะมีประสิทธิภาพที่จะแก้ปัญหาและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังต่อไปนี้

๑) กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้เป็นผลให้สังคมเดิมแปรเปลี่ยนไปมีการกลายสภาพเป็นเมืองพัฒนาอุตสาหกรรม ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการระดมทางสังคม ในขณะเดียวกันในสังคมที่ระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่ากระบวนการ

ระดมทางสังคมแล้ว ความคับข้องใจก็เกิดขึ้นถ้าไม่สามารถถูกจัดไปได้แล้ว ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างข้อเรียกร้อง และนำเข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

๒) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และมีส่วนเชื่อมโยงให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ดังนั้น เมื่อโครงการสร้างของคนเปลี่ยนไปจะเป็นผลให้ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองเปลี่ยนไปด้วยคือ

๒.๑ มีความสำนึกในหน้าที่ของราษฎรมากขึ้น

๒.๒ ได้รับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น

๒.๓ ตระหนักในผลกระทบนโยบายของรัฐที่มีต่อตนเองมากขึ้น

๒.๔ มีความสำนึกในฐานะสัตว์การเมือง

๒.๕ ให้ความสนใจอย่างยิ่งยวดในกิจกรรมทางการเมือง

๓) อิทธิพลของปัญญาชนและการสื่อสารแบบใหม่ ในสังคมที่เกิดขึ้นใหม่หลายประเทศ ที่ผู้มีการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง นอกจากนี้ อิทธิพลจากวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ยังมีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในบางสังคมจะใช้สื่อเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อในการให้การอบรมในทางการเมืองแก่สมาชิกของสังคมและที่สำคัญสื่อมวลชนจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง ซึ่งถ้าผู้ปกครองไร้ประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม ก็จะเป็นผลทำให้ข้อเรียกร้องต่าง ๆ อันเป็นผลจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นมากด้วย

๔) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง ก็ถือเป็นสาเหตุสำคัญอันจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา การขัดแย้งมักเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำที่อยู่ในอำนาจซึ่งไม่ต้องการที่จะให้ผู้นำหัวก้าวหน้าเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำใหม่จำเป็นต้องหาทางปลุกระดมประชาชนให้เกลียดชังระบบการเมืองที่เป็นอยู่สร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองใหม่ โดยอ้างความสามารถที่จะให้ความยุติธรรมและสิ่งที่ดีกว่า การขัดแย้งนี้มักจะนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบรุนแรง^{๖๖}

๕) รัฐบาลเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องราวทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสังคมมากยิ่งขึ้น มักเป็นสาเหตุที่จะทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นในระบบสังคมเดิมนั้น เรื่องราวในสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จะตกอยู่ในอิทธิพลของกระบวนการประเพณีปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมักจะได้รับการแก้ไขกันเอง และมองรัฐบาลเป็นเรื่องของคนชั้นสูง โดยแยกตนเองออกจากการเมือง แต่ในปัจจุบันประเทศได้รับการพัฒนาขึ้น ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และติดต่อกับผู้อื่นได้สะดวกขึ้น ทำให้ประชาชนพยายามเรียกร้องหรือต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่พวกเขาต้องการมากยิ่งขึ้น

^{๖๖} เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๕๖.

๖. อิทธิพลของการศึกษา จากการศึกษา กลุ่มผู้วิจัยพบว่าคนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

๖.๑ ผู้ที่มีการศึกษาดี ยิ่งตระหนักในผลกระทบที่รัฐบาลมีต่อบุคคลมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

๖.๒ ผู้ที่มีการศึกษาดีจะติดตามข่าวสารทางการเมือง และให้ความสนใจต่อการรณรงค์หาเสียงมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

๖.๓ ผู้ที่มีการศึกษาดี ยังมีข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาก

๖.๔ ผู้ที่มีการศึกษาดี จะสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องทางการเมืองได้กว้างขวาง และให้ความสนใจต่อการเมืองอย่างมีเป้าหมายและมีประเด็นที่กว้างขวาง

๖.๕ ผู้ที่มีการศึกษาดีมีแนวโน้มที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการถกเถียง และพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น

๖.๖ ผู้ที่มีการศึกษาดีจะรู้สึกว่ามีอิสระในการสนทนาเรื่องราวทางการเมืองกับบุคคลทั่วไป แต่ผู้มีการศึกษาน้อยมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจที่จะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๑๘ สาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์ (๒๕๕๔, หน้า ๕๖)	สาเหตุที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังต่อไปนี้ ๑. กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) ๒. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนชั้นทางสังคม ๓. อิทธิพลของปัญญาชนและการสื่อสารแบบใหม่ ๔. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง ๕. รัฐบาลเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องราวทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสังคมมากยิ่งขึ้น ๖. อิทธิพลของการศึกษา

๒.๓.๕ ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ

๑. ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นต่อความรู้และความเข้าใจพื้นฐานและการพัฒนาประชาธิปไตยนั้นเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันมาช้านานแล้วตัวอย่าง ดังปรากฏในบันทึกของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในเอกสาร Democracy in Siam ดังนี้ข้อความตอนหนึ่งว่า

“ถ้ามีการยอมรับกันว่าวันใดวันหนึ่งเราอาจจะต้องถูกบังคับให้มี ประชาธิปไตยแบบใดแบบหนึ่งในประเทศสยาม เราจะต้องเตรียมตัวของเรอย่างค่อยเป็นค่อยไป เราจะต้องเรียนรู้และทดลองเพื่อจะได้รู้ว่าระบบการปกครองแบบรัฐสภาจะดำเนินการไปได้อย่างไรในประเทศสยาม เราจะต้องพยายามให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อที่จะให้ประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองที่จะตระหนักถึงผลประโยชน์ที่แท้จริงเหล่านี้ (ของพวกเขา) เพื่อที่ประชาชนจะได้ไม่ถูกชักนำไปโดยพวก

นักปฤถะกรม หรือพวกที่ฝืนหวนถึงพระศรีอาริย์ ถ้าเราจะต้องมีรัฐสภา เราจะต้องสอนประชาชนว่าจะออกเสียงอย่างไร และจะเลือกผู้แทนที่มีจิตใจฝักใฝ่กับผลประโยชน์ของพวกเขาอย่างแท้จริงอย่างไร มันจะเป็นการดีกว่าแน่นอนสำหรับประชาชนที่จะเริ่มต้นด้วยการควบคุมกิจการท้องถิ่นก่อนที่จะพวกเขาพยายามที่จะควบคุมกิจการของรัฐโดยผ่านทางสภา ข้าพเจ้าเชื่ออย่างจริงใจว่าการปฏิรูปเหล่านี้ได้เริ่มใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไปเช่นวิธีนี้ การปกครองระบอบประชาธิปไตยสามารถจะนำมาใช้ได้โดยไม่มีผลเสียมากนัก แต่กระบวนการนี้ต้องค่อยเป็นค่อยไปและมีการกระทำอย่างระมัดระวัง ถ้าการทดลองนี้ล้มเหลวลงในทุกขั้นตอนเมื่อนั้นจึงจะเป็นไปได้ที่จะชักจูงประชาชนให้เชื่อว่าประชาธิปไตยเป็นไปไม่ได้สำหรับประเทศสยามอันตรายอยู่ที่ความไม่อดทน” ^{๖๗}

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงพระราชทานสัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ New York Times ฉบับวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า“ข้าพเจ้าเห็นว่าสิทธิเลือกตั้งของประชาชนควรที่จะเริ่มต้นที่การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชนควรมีสติที่มีเสียงในกิจการท้องถิ่น เรากำลังพยายามให้การศึกษาเรื่องนี้แก่เขา ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นการผิดพลาดถ้าเรามีการปกครองระบอบรัฐสภาก่อนที่จะประชาชนมีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์อย่างดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในกิจการปกครองท้องถิ่น” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งพื้นฐานในการสร้างความรู้ และความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีหลักการขั้นพื้นฐานแบบเดียวกันเพียงแต่ประชาธิปไตยระดับชาตินั้นมีความสลับซับซ้อนมากกว่านอกจากนั้นการปกครองท้องถิ่นยังเป็นแหล่งฝึกฝนและพัฒนาบุคลากร เพื่อเข้าสู่การเมืองระดับชาติ ในประเทศที่ระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้งมีความเข้มแข็ง ผู้นำประเทศหรือนักการเมืองระดับชาติมักเป็นผู้ที่เริ่มต้นบทบาททางการเมืองของคนจากการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาระดับท้องถิ่นหรือผู้บริหารระดับท้องถิ่นมา แม้กระทั่งในประเทศไทยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนมากพัฒนาตนเองมาจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) หรือสมาชิกสภาเทศบาล

๒. ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นนอกเหนือจากนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ท้องถิ่นต่างๆ ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากร เป็นแหล่งวัตถุดิบ เป็นแหล่งผลิตตลอดจนเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเติบโตและมีระบบบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ กรณีของประเทศไทยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมซึ่งส่วนหนึ่งรัฐได้ดำเนินนโยบายผ่านทางระบบบริหารราชการส่วนกลาง (กระทรวง ทบวง กรม) และระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค (จังหวัด อำเภอ) แล้วพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ได้กำหนดให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๕ ของงบประมาณแผ่นดินนับว่าเป็นเม็ดเงินจำนวนมาก และเมื่อรวมกับรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เองหรือจากทรัพย์สิน หรือเงินสะสมที่มีอยู่ก็เป็นปริมาณที่เกือบเท่ากับรายจ่ายของรัฐบาลทีเดียว ดังนั้น ต้องถือว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน

^{๖๗} พิสิษฐกุล แก้วงาม, ทัศนคติการเมืองกับการศึกษารัฐศาสตร์, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), ๒๕๕๒, หน้า ๗๓.

ในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญในแง่ที่ว่า เป็นแหล่งจ้างงานและเป็นที่มาของกิจกรรมด้านเศรษฐกิจที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศ นอกจากนั้นองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ในการจัดทำ บริการสาธารณะในเขตที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและมีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างความเจริญและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภาพรวม^{๖๘}

โดยสรุปแล้ว การปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในเขตเมืองและชนบท การพัฒนาประเทศทางด้านไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเศรษฐกิจและสังคมจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยนั้น เป็นประการสำคัญ

ตารางที่ ๒.๑๙ ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
พิสิษฐกุล แก้วงาม (๒๕๕๒, หน้า ๗๓)	ถ้ามีการยอมรับกันว่าวันใดวันหนึ่งเราอาจจะต้องถูกบังคับให้มีประชาธิปไตยแบบใดแบบหนึ่งในประเทศสยาม เราจะต้องเตรียมตัวของเรอย่างค่อยเป็นค่อยไป เราจะต้องเรียนรู้และทดลองเพื่อจะได้รู้ว่าการปกครองแบบรัฐสภาจะดำเนินการไปได้อย่างไรในประเทศไทย
วิชุกร นาครน (๒๕๕๕), หน้า ๓-๘	การปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในเขตเมืองและชนบท การพัฒนาประเทศทางด้านไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเศรษฐกิจและสังคมจะเจริญก้าวหน้าเพียงใด

๒.๔ หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ในทางพระพุทธศาสนา “อปริหานิยธรรม” นั้นหมายถึงธรรมที่ประพฤติปฏิบัติแล้วจะไม่ทำให้องค์กรและสังคมนั้นๆเสื่อมทรามลง คือมีแต่ความเจริญถาวรเดียว”^{๖๙} คือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้นความสามัคคีของหมู่คณะ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน เป็นหลักธรรมแนวปฏิบัติที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสในตอนที่วิสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์แห่งแคว้นมคธมาขอเข้าเฝ้าและกราบทูลต่อพระผู้มีพระภาคถึง

^{๖๘} วิชุกร นาครน, การปกครองท้องถิ่นไทย (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๕), หน้า ๓-๘.

^{๖๙} อุดร จันทวัน, “พระพุทธศาสนากับการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๗.

พระราชแห่งแคว้นมคธพระนามว่า อชาตศัตรูเวเทหิบุตร และพระพุทธรองค์ทรงได้ตรัสถึงหลัก
อปริหานิยธรรม คือ ข้อปฏิบัติหรือธรรมอันเป็นเหตุไม่ให้เกิดความเสื่อมเพื่อเป็นข้อปฏิบัติ ทั้งสำหรับ
คฤหัสถ์และสำหรับพระภิกษุสงฆ์ โดยตรัสสั่งสอนเหล่ากษัตริย์ลิจฉวี เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี และตรัส
สั่งสอนเหล่าภิกษุที่เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ

อปริหานิยธรรม ๗ ประการ สรุปดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒) พร้อมเพรียงในการประชุม

๓) ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้

๔) เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน

๕) ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุล

๖) เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ

๗) ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักรบวชอื่น ๆ ให้อยู่ในชุมชนอย่างปลอดภัย

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในการ
งานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ หรือคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
และยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้อง ทั้งที่เป็นประโยชน์และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพื่อหาแนวทางแก้ไข
ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

การประชุมกันบ่อยๆ คุยกันบ่อย ๆ นั้น เป็นการระดมความคิด ระดมมันสมอง รวมถึง
ความสามารถที่ทุกคนมีนั้น แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหมู่คณะ
ให้มีความเจริญในด้านต่างๆ เช่น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง
งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น และในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก
มีอะไรพูดก็ปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น

สรุป หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์นั้น หมายถึง การพบปะ สนทนา การรับประทาน
อาหารการเล่นกีฬา เป็นการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยด้วยกัน เป็นต้น และการประชุมนั้น สมาชิกทุกคน
จะต้องมีสติกำกับเพื่อควบคุมอารมณ์ให้อยู่ตลอดเวลาไมเช่นนั้นแล้วการประชุมก็จะไม่ประโยชน์แต่
ประการใด

๒. พร้อมเพรียงในการประชุม หมายถึงการมาประชุม เลิกประชุม และทำภารกิจอื่นๆ
ให้พร้อมเพรียงกัน พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เข้าประชุม และทำกิจต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายตามมติ
ที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน และป้องกันไม่ให้เกิดการแคลงใจกัน
ต้องทำให้ความสำคัญในการประชุมการทำกิจต่างๆ ตามมติที่ประชุม เป็นการเสียสละ การยอมรับ
อดทน อดกลั้น และที่สำคัญคือเรื่องของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด หาก
ไม่เชื่อใจกันแล้ว ก็จะทำให้ไม่แบ่งงานกัน เกิดการหลงตนเอง ใจไม่กว้างพอที่จะเปิดโอกาสให้คนอื่น
ทำผิดพลาดเพื่อการเรียนรู้ การจัดทำเอกสาร และกำหนดมาตรฐานต่างๆ ในการทำงาน ก็เป็นการ
วางระบบให้ทำงานอย่างพร้อมเพรียงกันได้อย่างหนึ่ง

สรุป การเริ่มและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้นไม่ใช่กระทำได้ง่ายๆ เป็นตัววัดว่า
คนในทีมมีความพร้อมเพรียงกันหรือไม่แค่ไหน การตรงต่อเวลาเป็นการเสียสละ เป็นการแสดงน้ำใจให้
ซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน ทำให้ความสำคัญของคำว่าทีมนี้ มีค่ามาก

๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่มีบัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้วนั้น ประพจน์นั้นอยู่ในธรรมของชุมชน ครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา หรือลบล้างบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบ ตามกติกา ข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ เพื่อความเสมอภาคกัน อันเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพได้ ไม่เล่นนอกกฎนอกกติกาเพราะจะกลายเป็นกติกาส่วนตัวที่ไม่ตรงกับกติกาของคนอื่น ซึ่งจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นตามมาภายหลัง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

สรุป ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้นั้น เป็นการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนรองรับ ฯลฯ คือการบัญญัติดังนั้น ทุกคนในทีมจะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ไม่ลบล้าง เพิ่มถอน ตามอำเภอใจ^{๗๐}

๔. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน หมายถึง การให้ความเคารพ และรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์มายาวนาน ดังนั้นเราต้องให้ความเคารพนับถือ ให้เกียรติ และรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์มาก และการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม เราควรต้องเคารพนับถือผู้เป็นประธาน และการเคารพผู้บริหารหมู่คณะ ถ้าเราให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้นำ หมู่คณะสังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นคนดีได้ ไม่เกะกะเกร่อความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม

สรุป เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน เป็นจุดตั้งต้นของการนำทีมอยู่ที่ผู้นำในองค์กร ว่ามีคุณธรรม ควรคู่แก่การเคารพนับถือกราบไหว้ได้หรือไม่ นำฟังและทำตามแค่ไหน บางองค์กร ผู้ใหญ่ทำตัวไม่น่าเคารพนับถือ ไม่น่ากราบไหว้ ชอบเล่นการพนัน มีนิสัยเจ้าชู้เห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม คดโกง ไร้จริยธรรม ก็ยากที่จะสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เป็นทีมที่ดีได้

๕. ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารีทั้งหลาย หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดี มีให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแก หรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่อง และปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าขืนใจมาก ๆ ความเสื่อมย่อมนะเกิดกับสังคมนั้น

สรุป ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุลนั้น เป็นการทำร้าย การกดขี่ทางเพศ การทำผิดในลูกเมียผู้อื่น การทำลามกอนาจารย่อนำมาซึ่งความเสื่อมเสียในองค์กร เพราะทำให้เกิดความหวาดระแวง และขาดความปลอดภัยในคุ้มครอง และในนี้ยังรวมไปถึง การไม่รับฟังความเห็นของเพศหญิงด้วย

๖. เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนีย สถานที่สำคัญของชุมชนนั้นๆ โดยทั่วถึงกันทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เรา

^{๗๐} ที.ม.(ไทย) ๑๐/๖/๒๖.

ให้ทำดี และไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลย พิธีกรรมต่างๆ เคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์ เหล่านั้นตามประเพณีที่ดั่งาม เป็นการแสดงถึงความ เป็นผู้ที่มีนิสัยดี ชัดเกลาคิดใจอยู่เสมอ รักสันติภาพ พร้อมทั้งจะปฏิบัติทำความดีโดยไม่ประมาท การที่ สมาชิกของสังคมเป็นคนดี ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี และเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการ ปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุป เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่างๆ นั้นเป็นศูนย์รวมจิตใจ ขององค์กรนั้น บางองค์กรเคารพบูชาอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญหรือบรรพบุรุษ หรือผู้มีพระคุณ ขอให้หา ศูนย์รวมจิตใจในองค์กรนั้นๆ ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็น ปูชนียวัตถุ ปูชนียบุคคล เจดีย์อนุสาวรีย์ หรือรูป เคารพต่างๆ หรือพระพุทธรูปต่างๆ ก็จะทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือองค์กร นั้น ๆ เพื่อสร้างความสามัคคีที่ดีต่อกันได้ไม่ยาก^{๗๑}

๗.ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่น ๆ ให้อยู่ในชุมชนอย่างปลอดภัย หมายถึง จัดการให้ คุ้มครอง บำรุง อันเป็นไปโดยชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีล ทรงธรรมอันบริสุทธิ์ ซึ่ง เป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุกรวมถึง ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่ คณะของตน ไม่มีการขัดแย้งขัดขาน เลื่อยขาเก้าอี้กัน เป็นต้น การทะนุบำรุงคุ้มครองบรรพชิตนั้น ซึ่งเป็นผู้ สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดย การทำบุญด้วยปัจจัย ๔ แต่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น

สรุป ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่นๆ เพราะว่าพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย ท่านเป็นบัณฑิต เป็นผู้ชี้ทางนิพพาน การดูแลต้อนรับ การฟังคำสั่งสอนของท่าน ย่อมได้ ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม พ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมก็เช่นเดียวกัน

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๔.

ตารางที่ ๒.๒๐ หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
อุดร จันทวัน (๒๕๕๗, หน้า ๓๗)	อปินานียธรรม ๗ ประการ สรุปดังนี้ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงในการประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ๆตามอำเภอใจโดยผิดหลักการเดิมที่หมั่น คณะวางไว้ ๔) เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน ๕) ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุล ๖) เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ ๗) ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่น ๆ ให้อยู่ใน ชุมชนอย่างปลอดภัย
ที.ม.(ไทย), ๑๐/๖/๒๖.	หลักอปินานียธรรม คือ ข้อปฏิบัติหรือธรรมอันเป็นเหตุไม่ให้เกิดความเสื่อมเพื่อเป็นข้อปฏิบัติ ทั้งสำหรับคฤหัสถ์และสำหรับพระภิกษุสงฆ์ โดยตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุที่เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี และตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุที่เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม^{๗๒} เป็นตำบลเก่าแก่ตั้งมาเมื่อปี พ.ศ.๒๓๑๐ ถึงปัจจุบันมีอายุ ๒๕๐ ปี ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอพยุหะภูมิพิสัย ปัจจุบันประกอบด้วย ๒๖ หมู่บ้าน และบางส่วนได้แยกการปกครองออกไปเป็นตำบลราษฎร์เจริญและตำบลราษฎร์พัฒนา อยู่ห่างจากอำเภอพยุหะภูมิพิสัย ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดมหาสารคามโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๔๐๐ กิโลเมตร ได้รับการจัดตั้งเป็นตำบลเมืองเตา เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ทิศเหนือ ติดกับ อบต.สระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ทิศใต้ ติดกับ อบต.ชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ทิศตะวันออก ติดกับ อบต.ทุ่งทอง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทิศตะวันตก ติดกับ อบต.ราษฎร์เจริญ, อบต.หนองแก้ว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ทั้งหมด ๗๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔๗,๕๐๐ ไร่ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มคล้ายกระทะ ซึ่งจะลาดเอียงจากทางทิศตะวันออก โดยมีลำห้วยห้วย และลำน้ำเตา ไหลผ่านซึ่งโดยปกติมีน้ำขังในลำห้วยตลอดปี หน้าแล้งส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปรัง พืชไร่สวนครัวได้แต่

^{๗๒} ตำบลเมืองเตา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.muangtao.go.th/base.php?contentid=๖/องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา-อำเภอพยุหะภูมิพิสัย-จังหวัดมหาสารคาม/ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม> [๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒].

ไม่มากนักเนื่องจากขาดน้ำทำการเกษตร สำหรับทางทิศเหนือจะเป็นที่ราบซึ่งจะขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคเป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่ทำการเกษตรเฉพาะข้าวมะลิ

ลักษณะภูมิอากาศ มีลักษณะอากาศร้อน แล้งแห้ง อยู่ในภูมิอากาศแบบมรสุม ทropicการธรรมชาติมีการใช้แหล่งน้ำ จากลำน้ำเตาและลำห้วยห้วยสายหลักซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติและมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่น เช่น บึง หนอง นอกจากนี้ยังใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่นที่สร้างขึ้นอีก คือ ฝาย

ลักษณะของไม้ ป่าไม้จะเป็นลักษณะป่าไม้ที่เกิดขึ้นใหม่ คือ ป่ายูคาลิปตัส ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ เมื่อถึงเวลาก็ตัดขายไม่มีป่าไม้ดั้งเดิม คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติส่วนมากจะเป็นคุณภาพการปลูกข้าวหอมมะลิ จุดเด่นของพื้นที่ ที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล สภาพทางสังคมการศึกษา

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลักและมีอาชีพรอง เช่น รับจ้าง ทำไร่อุตสาหกรรมและเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย สำหรับอาชีพนอกสาขาการเกษตรที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือรับราชการ และค้าขายตามลำดับ ๑.อาชีพการเกษตร ๙๙.๒๑ % ๒.อาชีพค้าขาย และรับจ้าง ๐.๒๐ % ๓.อาชีพรับราชการ ๐.๕๙ % โรงสีข้าว ๓๙ แห่ง บิมน้ำมันและก๊าซ ๒ แห่ง โรงสีข้าว ๓๙ แห่ง บิมน้ำมันและก๊าซ ๒ แห่งโรงเรียน ๕ แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ๒ แห่ง วัด ๑๔ แห่ง มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๒ แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองเตา มีบุคลากรด้านสาธารณสุข จำนวน ๖ คน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านโนนจาน มีบุคลากรด้านสาธารณสุข จำนวน ๔ คนป้อมยามตำรวจ ๑ แห่ง คือ สถานีตำรวจภูธรราชบุรีเจริญ และทุกหมู่บ้านจะมีการจัดตั้งเวรยาม มีตำรวจอาสาหมู่บ้านละ ๒ คน รวม ๕๒ คน สมาชิก อบพร. หมู่บ้านละ ๑๐ คน รวม ๒๖๐ คน

การคมนาคมของตำบลเมืองเตา มีการคมนาคมประเภททางบกโดยมีเส้นทางที่สำคัญ ๓ สาย คือทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๐๒ (พยุหภูมิพิสัย – เกษตรวิสัย) ตัดผ่านด้านตะวันตกแนวเหนือ-ตะวันตกถนน รพช. หมายเลข ๑๐๐๑๑ (บ้านโนนจาน-บ้านเมืองเตา) ตัดผ่านตอนกลางของตำบลแนวเหนือ-ใต้ ถนนลูกรังสายบ้านเมืองเตา – บ้านทัพป่าจิก ตัดผ่านตอนเหนือด้านตะวันตกของตำบลแนวเหนือ-ตะวันตก ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ๑ แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ ๙๖ แห่ง หอกระจายข่าว ๒๖ แห่ง

ตำบลเมืองเตา มีไฟฟ้าเข้าถึงบริการภายในตำบลโดยวัดจากจำนวนหลังคาเรือนทั้งตำบล พบว่ามีไฟฟ้าใช้ประมาณร้อยละ ๙๙.๑๓ อีกประมาณ ๐.๘๗ เป็นบ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ส่วนการประปาทุกหมู่บ้านในตำบลเมืองเตา จะมีน้ำประปาใช้ทุกหลังคาเรือน ลำห้วย ๓ สาย บึง หนอง และอื่น ๆ ๑๖ แห่งบ่อน้ำตื้น ๕๐ แห่ง บ่อโยก ๒๕ แห่ง ฝาย ๓ แห่งตำบลเมืองเตา มีประชากรทั้งสิ้น ๗,๙๘๙ คน แยกเป็น ชาย ๓,๙๓๙ คน หญิง ๔,๐๕๐ คน บุคคลผู้ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป รวม ๕,๗๖๖ คน

วิสัยทัศน์การพัฒนาตำบลเมืองเตา

“แหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ข้าวหอมมะลิชั้นนำ แหล่งน้ำมากมีปลาดีปลาชุม

กลุ่มอาชีพหลากหลาย มากมายแหล่งเรียนรู้ สังคมน่าอยู่ ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน
- ๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
- ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคม
- ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
- ๕ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร
๖. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

พันธกิจ

พันธกิจที่ ๑ จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานให้ครอบคลุมที่สอดคล้องตามความต้องการของประชาชน

พันธกิจที่ ๒ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา และกองสาธารณสุข เพื่อสร้างเสริมศักยภาพให้ประชาชน

พันธกิจที่ ๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาสังคมแบบประชาชนมีส่วนร่วม

พันธกิจที่ ๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของกลุ่มอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยว

พันธกิจที่ ๕ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พันธกิจที่ ๖ ส่งเสริมและสนับสนุนศาสนา จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีให้ยั่งยืน

พันธกิจที่ ๗ ส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

๑. ชุมชนมีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และสภาพแวดล้อมที่ดี มีมาตรฐานเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

๒. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน

๔. ประชาชน มีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

๕. ประชาชนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖. มีศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

๗. อบต.มีการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์ (แนวทางการพัฒนา)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางการพัฒนา

- ๑.การก่อสร้าง พื้นฟู บำรุงรักษาถนนและผิวจราจรสำหรับการคมนาคมขนส่ง
- ๒.การขยาย พัฒนา ปรับปรุงเขตไฟฟ้าและไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึง

- ๓.การก่อสร้าง ปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน
- ๔.การพัฒนา ปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคและการเกษตร
- ๕.ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม สะพาน ช่องลอดเหลี่ยม ท่อระบายน้ำ ร่องระบบ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา

๑. พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน
๒. เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าว
๓. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
๔. เสริมสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ
๕. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคมนาคม

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระเบียบชุมชน / สังคมและการรักษาความสงบ
๒. ส่งเสริมด้านสาธารณสุข สุขภาพอนามัย การควบคุมและระงับโรคติดต่อ
๓. สนับสนุนด้านสวัสดิการสังคมสงเคราะห์
๔. ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมการศึกษา
๒. ส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร

แนวทางการพัฒนา

๑. พัฒนาการเมืองการปกครองการบริหารงานสำนักงานและการมีกองร่วมของ

ประชาชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา

๑. สร้างจิตสำนึกและตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. ส่งเสริมและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. บำบัดฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. ส่งเสริมการปลูกป่า

จุดยืนทางยุทธศาสตร์

การกำหนดตำแหน่งจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา กำหนดตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๐.๒/ว๕๘๓๐ ลงวันที่ ๒๒ ของกลุ่มจังหวัดและจังหวัด(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง) ประกอบด้วย ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ควรเน้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองรองรับการเป็น

ศูนย์กลางการค้าบริการและการลงทุนของภาคก้าวหน้าเร่งแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำจากภาวะฝนแล้ง ๙๘ %

การเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒ ในจังหวัดมหาสารคาม กำหนดให้มีขึ้นในวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น ๕^{๗๓}เขตเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม โดยในแต่ละเขตจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตละ ๑ คน มีจำนวนหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ๓ อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จำนวน ๑๔ หน่วยเลือกตั้ง ประกอบไปด้วย ๑) วัดศรีนครเตา ๒) วัดทุ่งเมืองเตา ๓) ศาลากลางบ้าน ๔) บ้านผักสั่ง ๕) บ้านหนองเลิง ๖) วัดบ้านหนองฮี ๗) วัดบ้านโคกสาย ๘) บ้านทางก่ ๙) บ้านโนนบ่อ ๑๐) บ้านยานาง-เมืองทอง ๑๑) บ้านโนนจาน ๑๒) บ้านน้ำอ้อม ๑๓) บ้านโนนยูง ๑๔) บ้านโนนยาง

มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕,๗๖๖ คนจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๔,๙๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔๖ มีจำนวนบัตรดี ๔,๐๘๙ บัตร คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๐ จำนวนบัตรเสีย ๓๐๕ บัตร คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๐ และจำนวนบัตรไม่ประสงค์เลือกผู้สมัครผู้ใด ๕๘๔ บัตร คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๖

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๓ จังหวัดมหาสารคาม นายยุทธพงษ์ จรัสเสถียร ผู้สมัครพรรคเพื่อไทย หมายเลข ๙ ได้คะแนนสูงสุด คะแนนเสียง ๓๑,๔๓๐ ลำดับที่สอง คือ นายลัทธชัย โขชัยวัฒนากร พรรคภูมิใจไทย หมายเลข ๓ ได้คะแนนเสียง ๒๕,๗๐๒ และลำดับที่สาม คือ นายเดชา ปัสสำราญ พรรคพลังประชารัฐ หมายเลข ๑๑ ได้คะแนนเสียง ๑๕,๔๔๓ ซึ่งพรรคเพื่อไทย ยังครองตำแหน่งได้อีกสมัย

^{๗๓} "จับตา"เพื่อไทย" กับภารกิจใหญ่ รักษาแชมป์ "สนามมหาสารคาม", Siamrath, สยามรัฐ,

๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒			
๕ ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรไทย			
พรรค	เพื่อไทย	ภูมิใจไทย	พลังประชารัฐ
เขตล่าสุด	5	0	พรรคใหม่
ที่นั่งที่ชนะ	5	0	0
ที่นั่ง	0	0	0
เปลี่ยนแปลง			
คะแนนเสียง	216,032	87,827	82,439
ร้อยละ	41.15	16.63	15.70

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงผลการเลือกตั้ง

ตารางที่ ๒.๒๑ สถิติหรือข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในตำบลเมืองเตา
อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา ^{๗๔}

หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑-๑๙	๑๒๐	ช ๒๑๕ ญ ๒๑๕
๑๑-๑๔-๒๔	รวม ๒๐๖	ช ๓๒๗ ญ ๓๕๕
๑๗	รวม ๑๒๓	ช ๑๘๖ ญ ๑๙๘
๕-๑๕-๑๖	รวม ๒๐๑	ช ๓๓๓ ญ ๓๔๔
๔-๒๐	รวม ๑๗๕	ช ๓๔๐ ญ ๓๑๘
๑๐	รวม ๘๐	ช ๑๔๐ ญ ๑๕๗
๙-๒๓	รวม ๑๕๙	ช ๒๕๖ ญ ๒๗๗
	รวม	๕๓๓
๒-๑๘	๑๒๕	ช ๒๒๗ ญ ๒๑๐
๗-๒๒	รวม ๑๑๘	ช ๑๗๔ ญ ๒๑๓
๖-๒๖	รวม ๑๓๔	ช ๒๔๑ ญ ๒๒๒
๑๓	รวม ๔๙	ช ๘๔ ญ ๙๓
๓-๒๑	รวม ๑๒๑	ช ๒๐๗ ญ ๒๓๑
๘	รวม ๘๓	ช ๑๔๔ ญ ๑๕๓
๑๒-๒๕	รวม ๑๕๒	ช ๒๗๗ ญ ๒๘๙
	รวม	๕๖๖

^{๗๔} ตำบลเมืองเตา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http://www.muangtao.go.th/base.php?contentid=๖/องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา/ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม/ \[๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒\].](http://www.muangtao.go.th/base.php?contentid=๖/องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา/ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม/ [๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒].)

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามความคิดเห็น แนวคิด ทฤษฎี วารสาร หนังสือ และตำราทางวิชาการ ของการมีส่วนร่วมและค้นคว้างานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ที่นำมาใช้ในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

พระศักดา กิตติญาโน ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอยักษ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอยักษ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เปรียบเทียบความ

คิดเห็นของบุคลากรต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่แตกต่างกัน^{๗๕}

กิตติพัฒน์ ประเสริฐ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงตั้งในเขตเทศบาลตำบลหางดง จำนวน ๒๐๐ คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหางดงถึง ร้อยละ ๙๕.๕ โดยให้เหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี โดยผลการศึกษายังพบอีกว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่รับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลว่ามีหน้าที่ในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และเห็นว่าการเลือกตั้งจะเป็นการเลือกบุคคลเข้ามาตอบสนองความต้องการของประชาชนได้โดยตรง

นอกจากนี้ ประชาชนยังมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเป็นผู้ริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยระบุเหตุผลที่ทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองว่าเพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด นอกจากนี้พบว่าในช่วงรณรงค์หาเสียง มีกลุ่มการเมืองเข้ามาติดต่อ โดยการสัญญาว่าจะช่วยเหลือในเรื่องที่ประชาชนเดือดร้อน และช่วยเหลือในงานสาธารณกุศล และช่วยเหลือด้านการเงิน เป็นต้น^{๗๖}

นัฐวิภากร ศรีจันทร์โท ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ตามลำดับ^{๗๗}

พิพัฒน์ มนัสเสวี ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ในขณะที่การ

^{๗๕} พระศักดา กิตติญาณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๖} กิตติพัฒน์ ประเสริฐ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

^{๗๗} นัฐวิภากร ศรีจันทร์โท, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

ติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตยังมีจำนวนน้อยกว่าผ่านสื่ออื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในหมู่บ้านหรือชุมชนยังเป็นเรื่องจำกัด และยากที่จะเข้าถึงได้ของคนส่วนใหญ่ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก^{๗๘}

ประสงค์ สาวเสม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ^{๗๙}

มยุรี ถนอมสุข ได้วิจัยเรื่อง “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษา และกีฬาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน” ผลการวิจัยพบว่า นิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย โดยที่ปัจจัยอายุ ภูมิสำเนา และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ เพศ ชั้นปี รายได้ของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง และการglomเกลตาทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๘๐}

ไพโรพ ถนัดคำ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมานจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของ เทศบาลจตุรพักตรพิมาน จากมากไปหาน้อยคือ ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสะอาดด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต

^{๗๘} พิพัฒน์ มั่นสเสวี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

^{๗๙} ประสงค์ สาวเสม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๕๑).

^{๘๐} มยุรี ถนอมสุข, “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน”, รายงานการวิจัย, (คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔).

และด้านโครงสร้าง ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของ เทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมานที่จำแนกตามเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๘๑}

ฐานพัฒน์ ทิพย์บรรพต ได้วิจัยเรื่อง “พัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลตะพาน อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน ด้านการร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการวางแผนในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ในการวางแผนในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้ได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลตะพานโดยใช้กระบวนการ AIC ขั้นที่ ๒ การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยกระบวนการ AIC จำนวน ๔๐ คน สรุปได้ว่าการเข้าร่วมของผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้เพิ่มทักษะและมีเจตคติที่ดีในการวางแผนพัฒนาชุมชนโดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ได้เรียนรู้กระบวนการในการวางแผน ได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันกำหนดแนวทางการวางแผนพัฒนาและจัดทำแผนงานโครงการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ส่วนผลการประเมินการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนและทดสอบเจตคติที่มีต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชนและสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการมีความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชน ส่วนการสังเกตทักษะความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน พบว่าผู้เข้าร่วมประชุมมีทักษะความสามารถในการปฏิบัติและทักษะการวางแผนในระดับที่มาก สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานในชุมชนต่าง ๆ ควรนำกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและการจัดทำแผนชุมชนอย่างแท้จริง^{๘๒}

กนกพร แสงศรี ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ และอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองจังหวัดพังงา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาสูงและรายได้สูง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสทางสังคมสูง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ

^{๘๑} ไพโรพ ถนัดคำ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, ๒๕๕๐).

^{๘๒} ฐานพัฒน์ ทิพย์บรรพต, “พัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลตะพาน อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๓).

นอกพื้นที่ทำให้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล น้อยกว่าประชาชนในตำบลเกาะปันหยี่ที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ^{๘๓}

พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ, ด้านการวางแผนการบริหารงาน, ด้านการร่วมรับผลประโยชน์, ด้านการติดตามและประเมินผลตามลำดับ^{๘๔}

สรุป จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดเกี่ยวกับระดับและคุณลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเกี่ยวพันทางการเมือง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Mibrath พบว่า มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีการแบ่งกิจกรรมทางการเมืองได้ ๓ ลักษณะ คือกิจกรรมของผู้สนใจการเมือง กิจกรรมปรับเปลี่ยนการเมือง และกิจกรรมต่อสู้ทางการเมือง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ Mibrath และ Goel แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ สิ่งเร้าทางการเมือง ปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมทางการเมือง และตำแหน่งทางสังคม

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม ข้างต้น สรุปได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาการมายาวนานในประเทศไทย มีหน้าที่และการจัดโครงสร้างที่ค่อนข้างชัดเจน หากมีผู้บริหารที่มีคุณภาพ การปกครองส่วนท้องถิ่นน่าจะเป็นหน่วยงานที่สามารถตอบสนองความต้องการในการจัดการท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารท้องถิ่นที่ดีควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการของท้องถิ่นให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ได้แก่ การให้ประชาชนได้ร่วมรับรู้ข่าวสารทั้งหมดของท้องถิ่น ตรวจสอบได้ ร่วมคิด มีการเวที ใ้ชาวที่ ประชาพิจารณ์ รวมถึงให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการขนาดใหญ่ เป็นต้น อีกทั้งควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการ พร้อมทั้งสามารถร่วมรับประโยชน์ ผลประโยชน์ต้องไม่ต้องเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ประชาชนทุกกลุ่มควรได้รับผลประโยชน์ ติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบได้ เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๒๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

^{๘๓} กนกพร แสงศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี่ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓).

^{๘๔} พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
พระศักดา กิตติญาโณ, ๒๕๕๖.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน
กิติพัฒน์ ประเสริฐ, ๒๕๕๒.	ประชาชนให้ความสำคัญในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลทางดงถึง ร้อยละ ๙๕.๕ โดยให้เหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี
นักฎีกาล ศรีจันทร์โท, ๒๕๕๒.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภออย่างสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก
พิพัฒน์ มนัสเสวี, ๒๕๕๒.	การรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ในขณะที่การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตยังมีจำนวนน้อยกว่าผ่านสื่ออื่นๆ
ประสงค์ สาวเสม, ๒๕๕๑.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๒.๒๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
มยุรี ถนอมสุข, ๒๕๕๔	การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษา และกีฬาคณะศึกษาศาสตร์ และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ไพโรพ ถนัดคำ,
๒๕๕๐.

การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดำเนินงาน
ของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมานจังหวัด
ร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปาน
กลาง

ฐานพัฒน์ ทิพย์บรรพต, ๒๕๕๓

พัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา
ชุมชนของประชาชนตำบลตะพาน อำเภอพนมพิณ
จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปาน
กลาง

กนกพร แสงศรี,
๒๕๕๓

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัด
แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา โดยรวม
อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน,
๒๕๕๖

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงาน
ของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ
จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปาน
กลาง

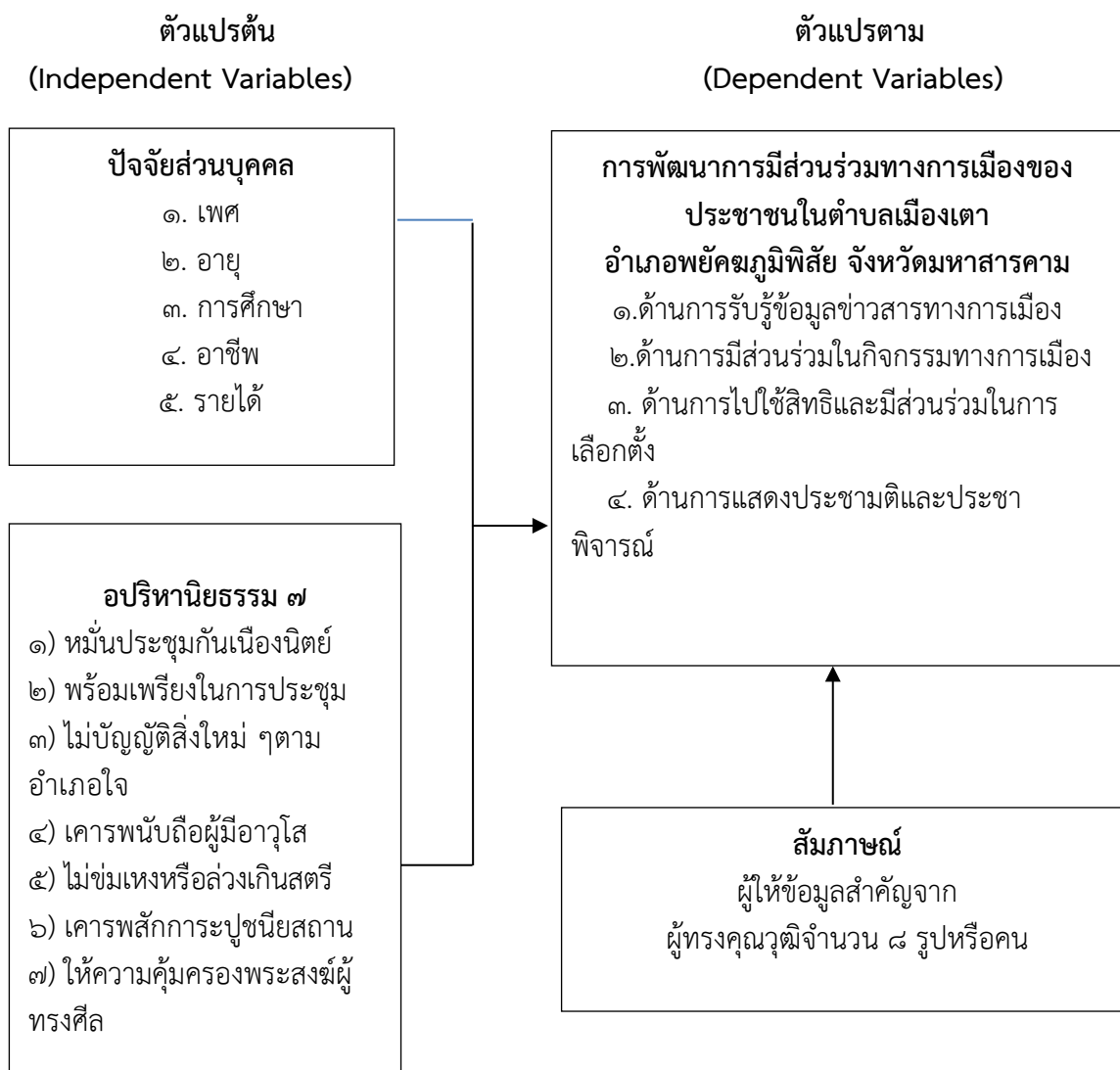
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” จากการทบทวนแนวคิด
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)
ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จาก
แนวคิดของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
๒.ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ๓.ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และ
๔.ด้านการแสดงประชนาติและประชาพิจารณ์^{๔๕}

^{๔๕}ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: วชิรนทร์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า
๔-๕.

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๒) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๓๘๐ คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้อนุกรมของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และวิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕ และเป็นเพศชาย มีจำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕ ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ ๔๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ และส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗ และส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน ๑๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ และส่วนใหญ่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘

๕.๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, $S.D. = 0.65$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 3.75$, $S.D. = 0.65$) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.68$, $S.D. = 0.73$) และด้านการประชาคมติและประชาพิจารณ์ ($\bar{X} = 3.59$, $S.D. = 0.77$) ตามลำดับ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๕

พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $S.D. = 0.65$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง-มาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น” ($\bar{X} = 4.09$, $S.D. = 1.03$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ” ($\bar{X} = 3.97$, $S.D. = 0.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่วข้อที่ว่า “ท่านได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ การเมือง” ($\bar{X} = 3.38$, $S.D. = 1.09$) ตามลำดับ

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๘

พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.73)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง-มาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนต่อระบบการเมือง อาทิ การมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.78) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น” ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้จัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง” ($\bar{X}=3.32$, S.D.=0.89) ตามลำดับ

๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60

พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.68)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” ($\bar{X}=4.23$, S.D.=1.14) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกผู้สมัคร โดยดูผลการทำงาน เพื่อพิจารณาต่อไป” ($\bar{X}=3.84$, S.D.=1.01) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น” ($\bar{X}=2.36$, S.D.=1.27) ตามลำดับ

๔) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59

พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการร่วมประชามติและประชาพิจารณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.77)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง-มาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือนักการเมืองให้เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส” ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.88) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์ตามที่ตำบลและอบต. จัดขึ้น” ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.95) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอข้อบังคับ ข้อบัญญัติของตำบลและอบต.” ($\bar{X}=2.83$, S.D.=1.46) ตามลำดับ

๕.๑.๓ สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ ๕.๑ สรุปโดยภาพรวมผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	๑.๓๔๒	-	๐.๑๘๐	-	/
๒.	อายุ	-	๒.๘๘๕	๐.๐๓๖	/	-
๓.	การศึกษา	-	๔.๒๒๐	๐.๐๑๕	/	-
๔.	อาชีพ	-	๒.๐๐๕	๐.๑๑๓	-	/
๕.	รายได้	-	๗.๑๔๑	๐.๐๐๑	/	-

ตารางที่ ๕.๓๑ สรุปได้ว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามเพศอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66, S.D.=0.65$)

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66, S.D.=0.65$)

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.65)

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.65)

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวม จำแนกตามรายได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.65)

๕.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด(Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียง ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ประชาชนส่วนมากได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร และประชาชนไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารระดับ หมู่บ้าน การหาเสียงยังไม่ชัดเจนเพราะรถแห่ป้ายเปิดเสียงเบาเกินไป ประชาชนไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง

ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งมีการใช้กลอุบายเชิงนโยบายและปฏิบัติเพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้งของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง ประชาชนไม่ตระหนักและการให้ความสำคัญในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นักการเมืองไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประชาชนหลังจากการได้รับการเลือกตั้งทำให้การบริหารเกิดปัญหาและขาดการตรวจสอบจากประชาชน

ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสภาตำบลเมืองเตาและการบริหารองค์การบริหาร

ตำบลเมืองเตาน้อยมาก เนื่องจาก อบตและสภาตำบล ได้ทำการประชาสัมพันธ์น้อยในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนขาดผู้นำในการแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวผิดกฎหมาย ผู้มีอำนาจยึดติดความคิดของตัวเองเป็นที่ตั้งความคิดเห็นที่ประชาชนเสนอให้ไม่นำไปปฏิบัติ ไม่เคยมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของสภาตำบลเมืองเตาและองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ควรจะมีการจัดกิจกรรมหรือรณรงค์ให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ อยากรให้ผู้เลือกตั้งจัดทำป้ายหาเสียงให้ตัวหนังสือใหญ่ๆ จะได้เห็นนโยบายชัดเจนขึ้น ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆมากขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง

ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นกลาง โปร่งใสและเชื่อได้ว่าทำหน้าที่ด้วยความสุจริต ควรประชาสัมพันธ์ด้านการเลือกตั้งที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรเพิ่มความรู้แก่ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านออกตามความต้องการซึ่งมันอาจจะจะมีประโยชน์และสามารถช่วยพัฒนาชุมชนได้

ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

สภาตำบลเมืองเตาและองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในบริหารงานในโครงการต่างๆ เพื่อเสนอปัญหาและการสำรวจปัญหาของตนในพื้นที่ที่ประชาชนต้องการเพื่อเสนอทางออกร่วมกัน และเสนอต่อสภาตำบลเมืองเตาและองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ให้จัดสรรงบประมาณลงไปแก้ไข้ปัญหาเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ควรรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย ของประชาชนเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขต่อไป ควรจัดให้มีเวทีเสวนาทางการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์โดยรวม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และการบริหารเพื่อความโปร่งใส

๕.๑.๕ สรุปผลการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่เจ้าคณะอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต ๑ สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคามรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตากำนันตำบลเมืองเตาผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๔สมาชิกพรรคอนาคตใหม่ รวมทั้งหมด จำนวน ๘ รูป/คน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านการเมืองหรือการบริหารถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากกับประชาชน เพราะประชาชนมีสิทธิรับรู้ในเรื่องต่างๆ ปัจจุบันอาจจะมีสื่อทางโทรทัศน์หรือสื่อต่างๆ ให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารแต่ก็เป็นส่วนน้อย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง เช่น การใช้เสียงตามสาย ไร้สาย เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล หอกระจายข่าวที่มีทุกหมู่บ้าน บ้ายต่างๆ เป็นต้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์ตามงานต่างๆหรือพิธีต่างๆ และงานกิจกรรมต่างๆที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือทางหมู่บ้านจัดขึ้น การรับรู้ข่าวสารองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีเสียงไร้สายเวลารับข้อมูลจาก จังหวัดหรืออำเภอในเรื่องการเลือกตั้งทางการเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลก็จะประกาศผ่านเสียงไร้สายเข้า-เย็นๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้อีกอย่างหนึ่งจะส่งข้อมูลที่ได้รับมาให้กับประธานชุมชนติดประกาศและประชาสัมพันธ์ทุกชุมชนในเขตตำบลเมืองเตา และจะมีกระจายเสียง เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนออกไปเลือกตั้ง สื่อทางออนไลน์ เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล facebook

ดังนั้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง สื่อที่สำคัญที่สุด คือ สื่อทางโทรทัศน์ แต่ในส่วนขงหมู่บ้านถ้าหากว่ามีข่าวสารด้านการเมืองส่วนไหนที่สำคัญ ได้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง ซึ่งได้กระทำหลายด้าน มีทั้งประชาสัมพันธ์เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์ ขึ้นป้ายประจำหมู่บ้าน และการสนทนากับประชาชนแต่ละบ้าน และได้มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในการได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองและมีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเรื่องทางการเมืองอยู่บ่อยครั้งเมื่อมีการหาเสียงเลือกตั้ง มีการแนะนำเพื่อนบ้านในการรับฟังข่าวสารจากนักการเมืองและแนะนำให้มีสติในการวิเคราะห์ถึงนโยบายการหาเสียงของนักการเมืองที่จะมาเป็นตัวแทนของประชาชนในการพัฒนา หมู่บ้านและประเทศชาติ และเป็นประโยชน์สำหรับประชาชน เพราะมีข่าวสารให้รับทราบหลากหลายช่องทางด้วยกันทั้งจากภาครัฐและองค์การบริหารส่วนตำบลจากสื่อโทรทัศน์ออนไลน์ และประชาสัมพันธ์ตามเสียงไร้สาย หอกระจายข่าวของชุมชนให้ประชาชนได้รับทราบเป็นอย่างดี

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในโครงการสัญจรทุกครั้ง ผ่านเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชน เพื่อให้ประชาชนเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน จะมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงหน้าที่และสิทธิของตน จะมีการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นแม่งานรวมทั้งส่วนราชการนักเรียนนักศึกษาตามโรงเรียนต่างๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือในการเดินรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และจะเชิญผู้นำระดับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ตัวแทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง และมีการกำลังจังหวัดมหาสารคามก็มีการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่จะมีในครั้งต่อไป จะช่วยรณรงค์เรื่องการเลือกตั้งให้ประชาชนเข้าใจ ผ่านตัวแทนชุมชน ได้รวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองรวมกันกับชุมชนเมืองเตาได้ดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองตามมติของหมู่บ้าน และมีส่วนช่วยในการแจ้งข่าวเกี่ยวกับนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความเข้าใจ มีการศึกษา มีความเข้าใจในภารกิจ หน้าที่ของตัวแทนในการบริหารและบริการแก่ประชาชน ทั้งนี้ประชาชนต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดความสะดวก ทั้งนี้ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาถือว่าประชาชนให้ความสำคัญในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากพอควร ประชาชนส่วนใหญ่ที่ออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถือว่ามีส่วนร่วมมากพอควร เช่น เมื่อปี ๖๑ มีผู้มีสิทธิ ๔,๗๔๖ คน มาใช้สิทธิ ๓,๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๗๒ แต่ก็ไม่ถึงร้อยละ ๗๐ เพราะบางคนก็อยู่ต่างจังหวัด ไม่สามารถกลับมาเลือกตั้งได้ มีบางส่วนก็ขอใช้สิทธิตั้งนอกเขตบ้างเป็นบางคน การเลือกตั้งในตำบลเมืองเตานี้ก็มีการให้ประชาชนให้ความสนใจมาเลือกตั้งเป็นจำนวนมากทุกปี เมื่อถึงเวลาใช้สิทธิก็ออกมาเลือกตั้งกันเสมอมา ประชาชนในหมู่ที่ ๒๖ นี้ ออกมาใช้สิทธิมากในระดับหนึ่ง เนื่องจากไปทำงานที่ต่างจังหวัด และบางส่วนก็ใช้สิทธินอกพื้นที่ ประชาชนที่อยู่ในตำบลเมืองเตามีความตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้ง สังเกตเห็นจากการพูดถึงนโยบายและผลงานของผู้สมัคร ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากทุกปีที่มีการเลือกตั้ง แต่ก็มีบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ของตนต่อการเลือกตั้ง ควรออกมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้การเลือกตัวแทนบริหารงานให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและสุจริตเป็นที่ตั้ง

๔) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

ในการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ของประชาชนในตำบลเมืองเตาส่วนใหญ่จะเน้นการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ เราจะจัดโครงการประชาคมสัญจรทุกสามเดือนหมุนเวียนไปทุกหมู่บ้าน แต่ละบ้าน จะเชิญผู้นำในตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน ประธาน อ.ส.ม. กลุ่มแม่บ้าน เข้าร่วมประชุมทั้งหมด ถ้ามีปัญหาหรืออุปสรรคจะได้ร่วมกันเสนอมาได้เต็มที่ ผู้นำประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็นที่ประชุมได้เพราะมีการประชุมกันบ่อย ในที่ประชุมก็จะมีผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มแม่บ้าน ก็จะมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการบริการของเจ้าหน้าที่ตามที่ตนพบเห็น การแสดงความคิดเห็นของประชาชนในการแสดงออกในหมู่บ้าน ตำบลเมืองเตาจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเท่านั้น ถ้าในที่ประชุมใครมีปัญหาอะไรก็จะให้พูดคุยแสดงความคิดเห็นกันในที่ประชุมเลยและจะให้ที่ประชุมนั้นตัดสินใจว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเอาในที่ประชุมเป็นที่ตั้งชี้ขาดทันที ในทุกสามเดือนเจ้าหน้าที่จะออกไปเปิดประชุมสัญจรตามหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อที่จะไปเก็บข้อมูลด้านความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประโยชน์ต่อประชาชนในท้องที่ตามนโยบายของรัฐ ในการที่แสดงประชามติและประชาพิจารณ์นั้น หมายถึงว่าเราต้องมีการใช้ประโยชน์จากที่สาธารณะ ซึ่งอาจมีผลกระทบโดยตรงกับประชาชน จึงต้องมีการประชุมเพื่อขอความคิดเห็นและมติจากประชาชน เช่น โครงการสวนสาธารณะ เป็นต้น มีการจัด อบรบ สัญจรทุกสามเดือน เพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหาว่ามีอะไร และมีแนวทางแก้ไขไปทางไหน ได้ให้ข้อมูล และฟังเสียงกรรมการและประชาชนเป็นส่วนใหญ่ในการจัดโครงการสัญจรแต่ละครั้งทำให้ปัญหามีน้อย

๕.๑.๖ สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง คือ ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้หลากหลายช่องทางผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เสียงไร้สาย และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อรับทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย สะดวกและหลากหลายมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอย่างมาก

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง คือ อบต. มีการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับประชาชนและให้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองเข้าไปในชุมชน มีการเปิดเวทีสาธารณะหรือการเดินรณรงค์ในการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง คือ การเลือกตั้งนั้น มีส่วนสำคัญกับประชาชนเพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองทำให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกตัวแทนของตนเองเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ และยังเป็นอีกทางเลือกในการแสดงออกในระบอบประชาธิปไตย ท่านจึงออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ด้วยความสนใจในสิทธิและหน้าที่ของตน

๔) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ คือ การประชุมที่จัดขึ้นทุกครั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมสาธารณะที่จัดขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอปัญหาหรืออุปสรรคของชุมชนให้ได้พิจารณา เพื่อหาแนวทางแก้ไขซึ่งส่วนนี้เป็นการฟังพากันและเห็นความสำคัญที่ต้องเข้าร่วมของการพัฒนาตั้งแต่เริ่มคิดแลกเปลี่ยนความคิดในโครงการต่างๆ อย่างจริงจัง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑)การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับ **นักฎีกาล ศรีจันทร์โท^๑** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่า จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่า จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการ

^๑ นักฎีกาล ศรีจันทร์โท, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่า จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

รวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ตามลำดับ

๒) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนได้มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อรับทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและหลากหลายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ **พิพัฒน์ มนต์เสวี**^๒ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ในขณะที่การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตยังมีจำนวนน้อยกว่าผ่านสื่ออื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในหมู่บ้านหรือชุมชนยังเป็นเรื่องจำกัดและยากที่จะเข้าถึงได้ของคนส่วนใหญ่ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

๓) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปิยพร ฤทธิประเสริฐ**^๓ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะชุมชนในเขต เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุช่วง ๓๑-๔๐ ปี มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม ได้แก่ มีตำแหน่งทางการเมืองและการทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับตำแหน่งทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับกลาง หรือกลุ่มผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ การบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือพรรค การเข้าร่วมชุมนุมประท้วง ๒ ระดับ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมน้อย ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำหรือจัดอยู่ในกลุ่มผู้ดู ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงแค่พูดคุยเรื่องทางการเมือง การเข้ารับฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับ

^๒ พิพัฒน์ มนต์เสวี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

^๓ ปิยพร ฤทธิประเสริฐ, “การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”, การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘).

เลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ผลมาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วยปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ต้องใช้เวลาหาเลี้ยงตัวเอง

๔) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และคิดว่าการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้นก็เพื่อเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดีมีคุณธรรม เข้ามาบริหารบ้านเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประสงค์ สาวเสม**^๔ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมืองอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

๕) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ได้จัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ ประชาชนได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แต่ไม่ครอบคลุมประเด็นเท่าที่ควร สอดคล้องกับ **พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน**^๕ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปาน

^๔ ประสงค์ สาวเสม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๕๑).

^๕ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

กลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ, ด้านการวางแผนการบริหารงาน, ด้านการร่วมรับผลประโยชน์, ด้านการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

๕.๒.๒ การเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ประชาชนที่มีเพศและอาชีพต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้ต่างกัน จะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๑) เพศ

ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมี การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงหรือผู้ชายก็มีส่วนร่วมทางการเมืองได้เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกพร แสงศรี**^๖ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ และอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองจังหวัดพังงา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาสูงและรายได้สูง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสทางสังคมสูง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกพื้นที่ทำให้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล น้อยกว่าประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ

๒) อายุ

ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีช่วงอายุที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรพงษ์ อารีเอื้อ**^๗ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของ

^๖ กนกพร แสงศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓).

^๗ วรพงษ์ อารีเอื้อ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด”, สารนิพนธ์การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตรการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่าสมาชิกประชาคมที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) การศึกษา

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของประชาชนไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล กล่าวคือ ประชาชนทุกคนมีเท่าเทียมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รามิล พัฒนมงคลเชษฐ**^๔ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรง อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า อาชีพระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ของประชาชนที่ แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันตัวแปรข้างต้น ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) อาชีพ

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า อาชีพของประชาชนที่ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระศักดา กิตติญาโณ**^๕ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหมจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่แตกต่างกัน

^๔ รามิล พัฒนมงคลเชษฐ, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรงอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕).

^๕ พระศักดา กิตติญาโณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๕) รายได้

ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันจะมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า รายได้ต่อเดือนของประชาชนที่ได้รับต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี ธนอมสุข^{๑๐} ได้วิจัยเรื่อง “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน” ผลการวิจัยพบว่านิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยโดยที่ปัจจัยอายุ ภูมิฐานะ และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ เพศ ชั้นปี รายได้ของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง และการกล่อมเกลாதทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และควรเสนอแนะนโยบายที่มีการนำหลักธรรมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไปประยุกต์ใช้ในการจัดตั้งเป็นนโยบายพรรคของนักการเมือง

๒) ประชาชนควรมีหน่วยงานติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของนักการเมืองเพื่อจะได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและสะดวกในการติดตามผลงานของนักการเมือง ที่เคยให้ไว้ตามนโยบาย และหน่วยงานที่ตั้งขึ้นควรอยู่ในชุมชน เพื่อความสะดวกของประชาชนในชุมชนในการมาติดต่อหรือประสานงานในด้านต่าง ๆ ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน

๓) นักการเมืองควรจัดตั้งสำนักงานในชุมชนเพื่อมอบความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมืองแก่ประชาชน อีกทั้งยังสามารถจัดการประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยจัดเป็นวิทยุการเมืองเพื่อชุมชน มีป้ายประกาศเรื่องการเมืองประจำชุมชน มีรถขยายเสียงแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ ให้ประชาชนในท้องถิ่นรับทราบ

๔) นักการเมืองควรมีกิจกรรม หรือโครงการเพื่อประชาชนในชุมชน ได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักการเมืองกับประชาชน

^{๑๐} มยุรี ธนอมสุข, “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน”, รายงานการวิจัย, (คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔).

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) **ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง** คือ ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้หลากหลายช่องทางผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เสียะไรสาย และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อรับทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย สะดวกและหลากหลายมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอย่างมาก

๒) **ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง** คือ อบต มีการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับประชาชนและให้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองเข้าไปในชุมชน มีการเปิดเวทีสาธารณะหรือการเดินรณรงค์ในการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓) **ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง** คือ การเลือกตั้งนั้น มีส่วนสำคัญกับประชาชนเพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองทำให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกตัวแทนของตนเองเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ และยังเป็นอีกทางเลือกในการแสดงออกในระบอบประชาธิปไตย ท่านจึงออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ด้วยความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตน

๔) **ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์** คือ การประชุมที่จัดขึ้นทุกครั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมสาธารณะที่จัดขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอปัญหาหรืออุปสรรคของชุมชนให้ได้พิจารณา เพื่อหาแนวทางแก้ไขซึ่งส่วนนี้เป็นการฟังพากันและเห็นความสำคัญที่ต้องเข้าร่วมของการพัฒนาตั้งแต่เริ่มคิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในโครงการต่างๆ อย่างจริงจัง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ควบคู่การศึกษาการส่งเสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจโดยมุ่งให้ประชาชนแสดงบทบาทต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อที่จะช่วยพัฒนาการเมืองไทย

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบแนวคิดใหม่หรือวิธีการใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๓) ควรมีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔) ควบคู่การศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่แท้จริงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้ยังรอบด้านมากที่สุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๖.

โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๖.

จรัส สุวรรณมาลา. แนวทางการประกอบการพาณิชย์ของราชการส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

จิราภรณ์ ศรีคา. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน วชิรวิทย์ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

จันทนา สุทธิจारी. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, ๒๕๕๔.

จินตนา สุจิตานนท์. การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.

ชลัช จงสืบทันธุ์. การบริหารท้องถิ่น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร: วชิรวิทย์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๙.

บัญญัติ พุ่มพันธ์. คู่มือการเรียนรู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อปท.ของเรา: ท้องถิ่นของเรา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๕๑.

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. แนวคิดยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๒.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๓.

วิชชุกร นาถน. การปกครองท้องถิ่นไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๕๕๐.

วิทยา จิตนุพงศ์. การเมืองและระบบราชการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ สุขุม นวลสกุล และ วิทยา จิตนุพงศ์. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

- กนกพร แสงศรี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓.
- กัลยาสุตา บัวแก้ว. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด” **สารนิพนธ์ ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- กิตติพัฒน์ ประเสริฐ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”. **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- เครือวัลย์ สืบอ้าย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ชาญนิตย์ ชุมชื่น. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”. **รายงานการศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.
- ฐานพัฒน์ ทิพย์บรรพต. “พัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบล ตะพาน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๓.
- นัฐกัล ศรีจันทร์โท. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม” **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๒.
- พ.ต.ท.บุญมา แสงกล้า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประสงค์ สาวเสม. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจ.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๕๑.
- ปติดา ปานเนตรแก้ว. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.
- พานิ เรียงทอง และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล บางเตย อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ:** มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒.
- พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล โนนหวาย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระศักดา กิตติญาโน. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พิพัฒน์ มั่นสเสวี “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ”. **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- ไพโรพ ถนัดคำ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๐.
- ภัชรินทร์ กอบตระกุล. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การส่วนตำบลกรณีศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** วิทยาลัยการปกครอง ท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.
- สมควร คลังสูงเนิน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.muangtao.go.th/base.php?content_id=6/ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา-อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย-จังหวัดมหาสารคาม/ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม/ [๒๖ กันยายน ๒๕๕๗].

(๔) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัฒนโนดม	ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
สัมภาษณ์ พระครูวิโรจน์ธรรมสาร	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต ๑
สัมภาษณ์ นายประเทือง ศรีจันทร์	ตำแหน่ง สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม
สัมภาษณ์ นายทวี เกิดบุญมี.	ตำแหน่ง กำนันตำบลเมืองเตา
สัมภาษณ์ นายก้องเกียรติ พวงศรีเคน	ตำแหน่ง รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา
สัมภาษณ์ นายสำลี แก้วประเสริฐ	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๔
สัมภาษณ์ นายจตุรงค์ บัวชัยยา	ตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา
สัมภาษณ์ นายบัญชา จันทร์สุวรรณ	ตำแหน่ง สมาชิกพรรคอนาคตใหม่

ภาษาอังกฤษ

- Bugnicourt. Jacques. **Popular Participation in Development in Africa**. Geneva: Assignment Children, 1982.
- Cohen . J.M. and Uphoff . N.T. **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University, 1981.
- Huntington. Samuel P. and Nelson. Joan M. **No Easy Choice : Political Participation in Developing Countries**. Cambridge. MA: Harvard University Press, 1982.
- Maslow Abraham H. **Motivation and Personality**. New York: Harper and Brother, 1970.
- Montagu. Haris G.. **Comparative Local Government**. Great Britain: William Brendon and Son, 1984.
- Reeder. Wiliam W. **Lome Aspects of the Informal Socil Paticipation of Farm Families in New York State**. Cornell University, 1974
- Roth. David F. & Wilson. Frank L.. **The Comparative Study of Politics (2nded.) Englewood Cliffs**. New Jersey: Prentice Hall, 1980.
- Verba. Sidney. Nie. Norman H. and Kim. Jae on. **Participation and Political Equality**. New York : Cambridge University Press, 1978.
- White. A.L. **The Homeward Tide**. London : Granada, 1981.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา นามสกุล	: พระสร้อยทอง ปณฺญาวุโธ (ประทุมทอง)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วัน พฤหัสบดี ที่ ๒๐ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐
สถานที่เกิด	: ๔๙ /๑๑ บ้านเมืองเตา ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ๔๔๑๑๐
การศึกษา	: นักธรรมชั้นเอก, ประโยค ๑-๒ : พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๗ ณ วัดทุ่งเมืองเตา ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เข้าศึกษา	: เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๑
สำเร็จการศึกษา	: เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๒
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๑๕๑๖ วัดจอมสุदारาม (ไผ่รางาม) แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ติดต่อ	: ๐๖๒ - ๑๙๖๖ - ๗๔๕ , ๐๖๓ -๘๓๙- ๓๔๕๒

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๒

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ศ.ดร.จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์

เนื่องด้วย พระสร้อยทอง ฉายา ปณฺญาวุโธ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Y. S. S. S.
๒๕
ศ.ดร.จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระสร้อยทอง ปณฺญาวุโธ

โทร. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๐๕๒

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล

เนื่องด้วย พระสรัยทอง ฉายา ปณฺญาโร นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

Ngr H+L
q n e. 62

ผู้ประสานงาน : พระสรัยทอง ปณฺญาโร

โทร. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๐๕๒

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช

เนื่องด้วย พระสรัยทอง ฉายา ปณญาวุโร นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระสรัยทอง ปณญาวุโร

โทร. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

๗ พ.ย. ๖๒.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๐๕๕

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ยุชธนา ปรานิต

เนื่องด้วย พระสรัยทอง ฉายา ปณฺญาโร นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(ผศ.ดร.ยุชธนา ปรานิต)

เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์
๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน : พระสรัยทอง ปณฺญาโร

โทร. ๐๖๒-๑๔๖๖๗๔๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๐๔๒ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

เนื่องด้วย พระสรัยทอง ฉายา ปณญาวุโธ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระสรัยทอง ปณญาวุโธ
โทร. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

ช.ร.ว.ท.ล
[Signature]

ภาคผนวก ข.

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

นางสาวกมลทิพย์

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ
(Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี
จังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย พระสร้อยทอง ปณญาวิโร (ประทุมทอง)
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี พิจัย จังหวัดมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	๑.ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง								
๑.	ท่านรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจากเสียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเลือกตั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ท่านได้รับฟังและให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	ท่านให้การยอมรับกฎ กติกาของหน่วยเลือกตั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗.	ท่านปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	ท่านรับรู้และพิจารณาข้อมูลทางการเมืองในโอกาสต่างๆอย่างมีเหตุผล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

นางสาวกมลทิพย์

ที่	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๓. ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง								
๑.	ท่านได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง การเมืองท้องถิ่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านได้ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านชักชวนบุคคลอื่น โน้มเอียงในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการติดต่อ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	การเข้าไปช่วยผู้สมัครติดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครการเมือง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่างๆอย่างต่อเนื่องเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยดูผลการทำงานเพื่อพิจารณาต่อไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	ท่านได้เข้าร่วมการณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้รับสมัครเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	ท่านได้เฝ้าดูการนับคะแนนการประกาศผลการเลือกตั้งการเมือง ณ สถานที่นับคะแนน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๔. ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์								
๑.	ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนาทางการเมืองร่วมกับตำบลและ อบต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านเข้าร่วมในการแสดงประชามติแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาท้องถิ่นและการเมือง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์ตามที่ตำบลและ อบต จัดขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

รพ.อภ.นครราชสีมา

ที่	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆ ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าซื้อถอดถอนกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจน นายก อบต ปลัดฯ และสมาชิก อบต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าซื้อเสนอข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ของตำบลอื่นๆและ อบต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน ในโครงการต่างๆของ ตำบลอื่นๆและ อบต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ หรือนักการเมืองให้เปิดเผยข้อมูลการบริหาร อย่างโปร่งใส	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๖๙/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลราชบุรณเจริณ อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสโรยทอง ฉายา ปณฺญาวุโร รหัสประจำตัวนิติ ๒๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย พิจารณาแล้วว่าบุคลากรในสังกัดหน่วยงานของท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ
ประสบการณ์ สามารถให้ข้อมูลที่ประโยชน์ทางวิชาการได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านพิจารณาอนุญาตให้นิตินำแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด ทั้งนี้ได้แนบตัวอย่าง
แบบสอบถามเพื่อประกอบการพิจารณาพร้อมแล้วนี้ ส่วนข้อมูลในการทำวิจัยตรงนี้จะประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ท่าน อบ
- นส. / กษ
- ม. จ. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โทร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๒
เพื่อการวิจัย
- คณะบดี / ส. น. จ. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(นางอังกา มงขุนทด)
เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

ผู้ประสานงาน: พระสโรยทอง ปณฺญาวุโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๒-๑๔๖๖๗๔๕

- 3 ธ.ค. 2562

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

- เห็นควรแจ้ง	
☒ สำนักปลัด	☐ กองการศึกษา
☐ กองส่งเสริมการเกษตร	☐ กองคลัง
☐ กองสวัสดิการสังคม	☐ กองช่าง
☐ กองสาธารณสุข	
นาย ก. น. (ใน. ส. ม. ร. จ.)	นาย ข. น. (ใน. ส. ม. ร. จ.)

- 3 ธ.ค. 2562

ภาคผนวก ง.

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.986	32

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ท่านรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ	126.83	327.040	.793	.986
ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	126.67	328.023	.757	.986
ท่านมีโอกาสดำเนินการพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง	126.67	325.816	.789	.986
ท่านได้มีโอกาสดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่การเมือง	126.67	325.816	.789	.986
ท่านได้ให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน	126.80	324.510	.870	.985
ท่านแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	126.73	333.237	.628	.986
ท่านติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น	126.87	323.913	.891	.985

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ท่านได้รับข้อมูลจากการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในโอกาสต่างๆ	126.80	324.372	.876	.985
ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	126.87	323.292	.855	.985
ท่านร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนต่อระบบการเมือง	126.83	325.937	.840	.986
ท่านได้จัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง	126.73	326.616	.795	.986
ท่านรวมตัวกันเป็นองค์การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์กร	126.77	328.461	.741	.986
ท่านได้สวดส้องและแจ้งเบาะแสแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง	126.83	319.730	.964	.985
ท่านได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่น	126.87	323.292	.855	.985
เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน				
ท่านได้รวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นนโยบายทางการเมืองกับเพื่อนๆ	126.83	319.730	.964	.985
ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ตำบลและอบตจัดขึ้น	126.87	323.292	.855	.985
ท่านได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	126.83	319.730	.964	.985
ท่านคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น	126.93	326.823	.775	.986
ท่านได้ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล	126.73	327.306	.767	.986
ท่านชักชวนบุคคลอื่นโน้มน้าวในการเข้าร่วมกิจกรรม	126.67	330.851	.774	.986
การเข้าไปช่วยผู้สมัครคิดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครการเมือง	126.73	326.616	.795	.986

รศ.ดร.นพ.วิมล

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่าง ๆ	126.77	328.461	.741	.986
ท่านได้เข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้รับสมัคร	126.83	319.730	.964	.985
ท่านได้เผ้าดูการนับคะแนนการประกาศผลการเลือกตั้ง	126.87	323.292	.855	.985
ท่านเข้าปมีสำรร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนา	126.83	325.523	.796	.986
ท่านเข้าร่วมในการแสดงประชนคมคิดแสดงความคิดเห็น	126.83	319.730	.964	.985
ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาท้องถิ่น	126.73	327.306	.767	.986
ท่านเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณตามหที่ตำบลและอบต	126.67	330.851	.774	.986
ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอข้อบ่งคืบ ข้อบัญญัติ	126.83	327.040	.793	.986
ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อออกถอนก้านและผูโหยุบ้าน	126.67	328.023	.757	.986
ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานในโครงการต่าง ๆ	126.67	325.816	.789	.986
ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือนักการเมือง	126.63	325.482	.787	.986

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
130.87	346.671	18.619	32

ภาคผนวก จ.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

๒. แบบสอบถามมีทั้งหมด ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง จำนวน ๘ ข้อ

๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน ๘ ข้อ

๓. ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง จำนวน ๘ ข้อ

๔. ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ จำนวน ๘ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด-(Open-Questionnaire)- เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

๓. แบบสอบถามฉบับนี้ จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลตามทัศนะของท่าน โดยผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

๔. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อสถานภาพของท่านแต่อย่างใด จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ได้กรุณาตอบแบบสอบถามชุดนี้ให้ครบถ้วน ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้และ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระมหาสร้อยทอง ปญญาวุธ (ประทุมทอง)

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอ
พยุหะภูมิสัย จังหวัด มหาสารคาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดตอบแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี

☐ ๒๑ - ๓๐ ปี

☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ ข้าราชการ

☐ เกษตรกรรม

☐ พนักงานเอกชน

☐ พนักงานของรัฐ

☐ เจ้าของกิจการ

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

๕. รายได้

☐ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท

☐ มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ใน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว โดยมี หลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

(๕) มากที่สุด	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
(๔) มาก	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
(๓) ปานกลาง	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
(๒) น้อย	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
(๑) น้อยที่สุด	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนใน ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
	๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง					
๑	ท่านรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ					
๒	ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน					
๓	ท่านมีโอกาสได้ติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง					
๔	ท่านได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ การเมือง					
๕	ท่านได้ให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน					
๖	ท่านแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชน					
๗	ท่านติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น					
๘	ท่านได้รับรู้ข้อมูลจากการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง					

ข้อ	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
	๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง					
๙	ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น					
๑๐	ท่านร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนต่อระบบการเมือง อาทิ การมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่					
๑๑	ท่านได้จัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง					
๑๒	ท่านรวมตัวกันเป็นองค์การ สร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์การ การจัดระดมความคิด เพื่อหาวิธีการตรวจสอบการเลือกตั้ง					
๑๓	ท่านได้สอดส่องและแจ้งเบาะแสแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีการซื้อสิทธิขายเสียง					
๑๔	ท่านได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน					
๑๕	ท่านได้ร่วมกลุ่มแสดงความคิดเห็นนโยบายทางการเมืองกับเพื่อนๆ					
๑๖	ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ตำบลและอบต.จัดขึ้น					
	๓. ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง					
๑๗	ท่านได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น					
๑๘	ท่านคิดลงสมัครหรือสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น					
๑๙	ท่านได้ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับต่างๆ					
๒๐	ท่านชักชวนบุคคลอื่น โน้มน้าวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการติดต่อเพื่อนฝูงครอบครัว ญาติ หรือเพื่อนร่วมงาน					
๒๑	การเข้าไปช่วยผู้สมัครติดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครการเมือง					
๒๒	ท่านได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกผู้สมัคร โดยดูผลการทำงาน เพื่อพิจารณาต่อไป					

ข้อ	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน ตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๒๓	ท่านได้เข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้รับสมัคร เลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น					
๒๔	ท่านได้เฝ้าดูการนับคะแนนการประกาศผลการเลือกตั้ง การเมือง ณ สถานที่นับคะแนน					
	๔. ด้านการแสดงประสามติและประชาพิจารณ์					
๒๕	ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวาง แผนพัฒนาทางการเมืองร่วมกับตำบลและ อบต					
๒๖	ท่านเข้าร่วมในการแสดงประสามติแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ					
๒๗	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาท้องถิ่นและ การเมือง					
๒๘	ท่านเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์ตามที่ตำบลและอบต จัด ขึ้น					
๒๙	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ของ ตำบลและอบต.					
๓๐	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจน นายก.อบต ปลัดฯและสมาชิก อบต					
๓๑	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานในโครงการต่างๆ ของตำบลและอบต					
๓๒	ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่หรือ นักการเมือง ให้เปิดเผยข้อมูลการบริหารอย่างโปร่งใส					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะใน การพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๔. ด้านการแสดงผลประชาติและประชาพิจารณ์

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาในการตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

พระสร้อยทอง ปญญาวุโร (ประทุมทอง)

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๒

ภาคผนวก ฉ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปั้น ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

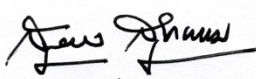
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปริยัติพัฒนโนดม เจ้าคณะอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสร้อยทอง ฉายา ปณญาวุโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จาก
พระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ
โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูปริยัติพัฒนโนดม)
วัดพระอารามหลวงพยุหะคีรี
วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระสร้อยทอง ปณญาวุโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๔

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิโรจน์ธรรมสาร เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต ๑ อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสร้อยทอง ฉายา ปญญาวิโร รัชสประจำตวันินิต ๒๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จาก
พระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ
โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๑๓. ๑๕/๑๒/๒๕๖๒

๑๓. ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระสร้อยทอง ปญญาวิโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายประเทือง ศรีจันทร์ สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสรัยทอง ฉายา ปณญาวุโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ทราบ.

<นายประเทือง ศรีจันทร์>

สมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม

ผู้ประสานงาน: พระสรัยทอง ปณญาวุโร

โทรติดต่อ. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

13 ธันวาคม 25๖2

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบึงนาราง
จังหวัดพิจิตร 31170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายก่อเกียรติ พวงศรีเคน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสรวงทอง ฉายา ปณฺญาวุโร รัชสประจำตวันินิต ๒๑๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายก่อเกียรติ พวงศรีเคน)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา รักษาการแทน

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ปฏิบัติหน้าที่

นายกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา

๒๔ ธ.ค. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระสรวงทอง ปณฺญาวุโร

โทรติดตอ. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายจตุรงค์ บัวชัยยา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสรัยทอง ฉายา ปณฺญาวุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

จันทราภรณ์
๑๒/๑๒/๖๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายจตุรงค์ บัวชัยยา)

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา.

ผู้ประสานงาน: พระสรัยทอง ปณฺญาวุโธ

โทรติดตอ. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๔

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายทวี เกิดบุญมี กำนันตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสหายทอง ฉายา ปณญาวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ท.ว. เกิดบุญมี
ก.น.น. ค. เมืองเตา

13 ธ.ค. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระสหายทอง ปณญาวโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๒

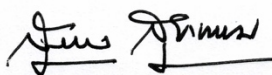
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสาลี แก้วประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๔ ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสรวงทอง ฉายา ปณญาวุโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ _____
(นายสาลี แก้วประเสริฐ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ใหญ่บ้าน ม. 14

13 ธค 62

ผู้ประสานงาน: พระสรวงทอง ปณญาวุโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๒-๑๔๖๖๗๔๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไญ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายบัญชา จันทร์สุวรรณ สมาชิกพรรคอนาคตใหม่

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสร้อยทอง ฉายา ปญญาวุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๑๖ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบล เมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

16/12/62.

ผู้ประสานงาน: พระสร้อยทอง ปญญาวุโธ

โทรติดต่. ๐๖๒-๑๙๖๖๗๔๕

ภาคผนวก ช.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นาย/นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

สถานที่ให้การสัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี.....

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

คำถามข้อที่ ๑ ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ตามหัวข้อต่อไปนี้ อย่างไรบ้าง ?

๑.๑ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง: ท่านได้มีส่วนส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองหรือช่วยเหลือร่วมวางแผนกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

๑.๒ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง: ท่านมีแนวทางหรือวิธีการอย่างไรบ้างในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอันจะส่งผลให้การพัฒนาชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ?

.....

.....

.....

๑.๓ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง: ท่านมีแนวทางอย่างไรบ้างในการให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน?

.....

.....

.....

.....

๑.๔ ด้านการแสดงประสามติและประชาพิจารณ์: ท่านมีวิธีการหรือได้ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการแสดงประสามติและประชาพิจารณ์อย่างไรบ้างอันจะส่งผลต่อการปรับปรุงพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป ?

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ ๒ ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอย่างไรบ้างอันจะส่งผลต่อการพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตาอย่างมีรูปธรรมที่ชัดเจนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน?

.....

.....

.....

*** ขอเจริญพร และขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ***

ขออนุโมทนาสำหรับการอนุเคราะห์ข้อมูล

รูปภาพของผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ของ “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”

พระครูปริยัติพัฒนโนดม เจ้าคณะอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๐๙.๔๕ น.

พระครูวิโรจน์ธรรมสาร เจ้าคณะตำบลเมืองเตา เขต.๑
สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๑๔.๐๐ น.

นายประเทือง ศรีจันทร์ สจ.มหาสารคาม
สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๑๕.๕๐ น.

นายก้องเกียรติ พวงศรีแคน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา
สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๑๙.๕๐ น.

นายจตุรงค์ บัวไชยยา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา
สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๑๙.๕๐ น.

นายทวี เกิดบุญมี กำนันตำบลเมืองเตา
สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๐๘.๓๐ น.

นายสำลี แก้วประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๔
สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๐๙.๕๐ น.

นายบัญชา จันทร์สุวรรณ สมาชิกพรรคอนาคตใหม่
สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ ธ.ค. ๖๒ เวลา ๒๑.๔๓ น.